Трудове навчання
(обслуговуючі види праці)

Мачача Т. С., Стрижова Т. В.

«Трудове навчання
(обслуговуючі види праці)»

підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів

УДК

ББК

М

Мачача Т. С.

М Трудове навчання (обслуговуючі види праці) : підруч. для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас / Т. С. Мачача, Т. В. Стрижова. – Харків: СИЦИЯ, 2016. – 240 с. : іл.

ISBN

УДК

ББК

© Мачача Т. С., Стрижова Т. В. 2016

© Видавництво «Сиция», 2016

ISBN

Юні восьмикласниці і восьмикласнику,
поміркуйте над притчею!

Притча про крила творчості

У саду вирувало справжнє життя. Весело співали птахи, копошилися комахи, невтомно трудилися бджоли й муравки. Серед цієї метушні й галасу на гілочці сиділа Гусениця. Вона ліниво грілася під променями Сонечка. Несподівано її увагу привернув дивовижно гарний Метелик. Він вільно пурхав над квітами. Їй подумалося:

— Як же йому добре — красивому й щасливому! Вільно літає там, де йому лишень заманеться. Скільки цікавого може пізнавати! А що я? Я зовсім на таке не здібна... І ніколи не буду щасливою...

І Гусениця зовсім поникла й засумувала... Раптом вона побачила своїх приятельок, які із захопленням пряли тонесенькі шовковисті нитки.

— Що це ви робите? — байдуже запитала Гусениця.

— Як що? — здивувалися приятельки. — Хіба ти не відчуваєш, що ми повинні робити саме це?

Гусениця задумалася... І справді, щось ізсередини підказувало, що вона мусить прясти нитки. Потихеньку, неквапливо прийнялася за діло. Спочатку їй було важко й лякливо... Згодом, коли в неї стало гарно виходити, почала працювати впевненіше й завзятіше. Навіть забула про свій смуток. За роботою наша знайома не помічала часу і втоми. Хатинка-кокон збільшувалася, ставала затишною. У Гусениці дедалі зростало почуття задоволення. Нарешті вона повністю сховалася у своїй хатинці.

Відпочивши від тяжкої, але плідної праці, Гусениця відчула нестримне бажання вивільнитися, шукати нове захоплююче заняття. А ще дуже хотіла віддячити своїм подругам, зробити для них щось корисне і приємне. І коли вона нарешті роздерла кокон, світло лагідного Сонечка осяяло неймовірної краси крила. Її крила! Мрія збулася — вона стала Метеликом, готовим в усій величі творити благо, добро, красу!

Сутність: Лише у праці в людини виростають крила творчості, які підносять її над нудьгою, сірою буденністю, дають змогу змінювати світ на краще.

Мрій, твори красу, даруй радість іншим!

ОСНОВИ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА

ти дізнаєшся

про текстильні хімічні волокна штучного походження

таємниці процесу отримання волокон штучного походження

як штучний текстиль впливає на здоров'я людини і довкілля

цінні властивості віскозних й ацетатних тканин як використовують штучний текстиль

РОЗДІЛ 1

ти умітимеш

добре розрізняти текстильні волокна штучного походження

майстерно визначати властивості віскозних легко розпізнавати тканини з віскози й ацетату

влучно характеризувати переваги й недоліки штучного текстилю

вправно визначати потрібні властивості тканин для різних моделей одягу

Пригадай

1. На які дві великі групи поділяють усі текстильні волокна?
2. Яка сировинна основа зображених волокон і пряжі? Опиши їх зовнішній вигляд і властивості.

Волокна

бавовна

льоноволокно

вовна

шовк

Пряжа

бавовна

льоноволокно

вовна

шовк

Уважно розглянь зображення волокон під мікроскопом і дай відповідь на запитання.

3. Чому волокна рослинного і тваринного походження називають екологічними?
4. Як властивості волокон впливають на властивості тканин, виготовлених із цих волокон?
5. Назви зображені етапи виготовлення вовни.

6. Назви зображені етапи виготовлення шовку.

7. Назви зображені традиційні етапи виготовлення льоноволокна.

8. Назви зображені етапи виготовлення бавовняної тканини.

9. Назви основні етапи виготовлення тканини.

§1 Штучні текстильні волокна. Властивості тканин штучного походження

Опорні поняття

Хімічні текстильні волокна: штучні й синтетичні, целюлозна маса, прядильний розчин, віскоза, ацетат.

Навіщо це тобі потрібно?

Щоб навчитися розрізняти властивості різних тканин, розуміти, як вони впливають на твоє здоров'я і настрій.

Зможеш успішно втілювати свої дизайнерські задуми, робити вдалі покупки одягу, правильно доглядати за ним.

У повсякденному житті нам необхідні не лише вироби з натуральних тканин, а й із хімічних також.

Як можна обійтися, наприклад, без парасольки, плащика в дощову погоду або без намету, рюкзака, спеціального одягу і взуття під час подорожі на природу?

Або хіба не приємно носити симпатичну, теплу, легку, відносно недорогу шубку зі штучного хутра, усвідомлюючи, що для її виготовлення не вбито жодної тварини!

За останні 100 років населення Землі подвоїлось і продовжує зростати. Ростуть і потреби людей у конструкційних матеріалах. Масштаби виробництва натуральних тканин уже давно не задовольняють ці потреби. Саме тому нині виготовляють значну кількість тканин хімічного походження.

Ти вже добре знаєш, що тканини з натуральних волокон цінуються високо перш за все за гігієнічні властивості, проте вони мають ряд *загальних небажаних особливостей*:

НЕДОЛІКИ

- **легко зминаються;**
- **погано тримають форму;**
- **висока собівартість;**
- **складність технологічних процесів виготовлення текстилю;**
- **переважно нестійкі до впливу навколишнього середовища (вигорають, стираються, руйнуються мікроорганізмами тощо).**

Покращити властивості натуральних тканин, урізноманітнити їх зовнішній вигляд, а також винаходити все нові й нові текстильні волокна допомагає ***хімія*** — наука про склад, будову, властивості та перетворення речовин.

Виробництво текстильних волокон хімічного походження має такі ***переваги*** над виробництвом волокон натурального походження:

ПЕРЕВАГИ

- здешевлення процесу виготовлення текстилю;
- отримання оригінального зовнішнього вигляду;
- досягнення заданих властивостей;
- стійкість до впливу навколишнього середовища (світла, мікроорганізмів тощо).

Хімічні текстильні волокна — це волокна, які отримують у результаті хімічної обробки природної або синтетичної сировини.

Текстильні волокна натурального походження дарує сама природа, хімічних у природі не існує. Хімічні виробництва задовольняють багато потреб людини, проте вони шкідливі для навколишнього середовища.

Хімічні волокна виготовляти економічно вигідно, бо вони мають низьку собівартість, невеликі затрати праці. Наприклад, для отримання певної кількості бавовни й льоноволокна треба затратити в 10 разів більше ресурсів, ніж для отримання такої самої кількості штучного віскозного волокна. А для отримання шовку — майже в 50 разів більше.

Вовна на вівці за три місяці відростає приблизно на 50 мм, а на заводі хімічного волокна прядильна машина за одну хвилину витягує до 5000 м ниток. Нині щорічно виробляють мільйони кілометрів штучного шовку та інших хімічних тканин.

Хімічні волокна поділяють на дві великі групи: **штучні** та **синтетичні**.

Штучні волокна отримують за допомогою хімічної обробки натуральної сировини — **целюлозної маси** — відходів деревообробної, бавовняної промисловості тощо (мал. 1).

Мал. 1. Сировина для виготовлення штучних волокон

Мал. 2. Целюлоза

Целюлоза — головна складова оболонки рослинних клітин, біла тверда речовина, яка не розчиняється у воді й не руйнується під час нагрівання до 200°С (мал. 2).

Цікаво, що у бавовні понад 95 % целюлози, у льоноволокні — 80 %, у деревині сосни — 50 %.

До речі

Першим ідею отримання штучних волокон висловив ще в 1664 р. англієць Роберт Гук. Проте цю ідею було реалізовано лише в XIX ст. в Англії шляхом лабораторних досліджень. Першу фабрику з виробництва штучного волокна (нітрошовку) було збудовано в 1891 р. у Франції. У 1898 р. почали виготовляти віскозний шовк, а в 1908 р. — ацетатний.

Підготовка целюлозної маси для утворення штучних волокон (мал. 3). Деревину або іншу сировину на целюлозно-паперових фабриках подрібнюють і відварюють у лужному розчині. Отриману целюлозну масу пресують у листи картону й відправляють на фабрики виготовлення хімічного волокна.

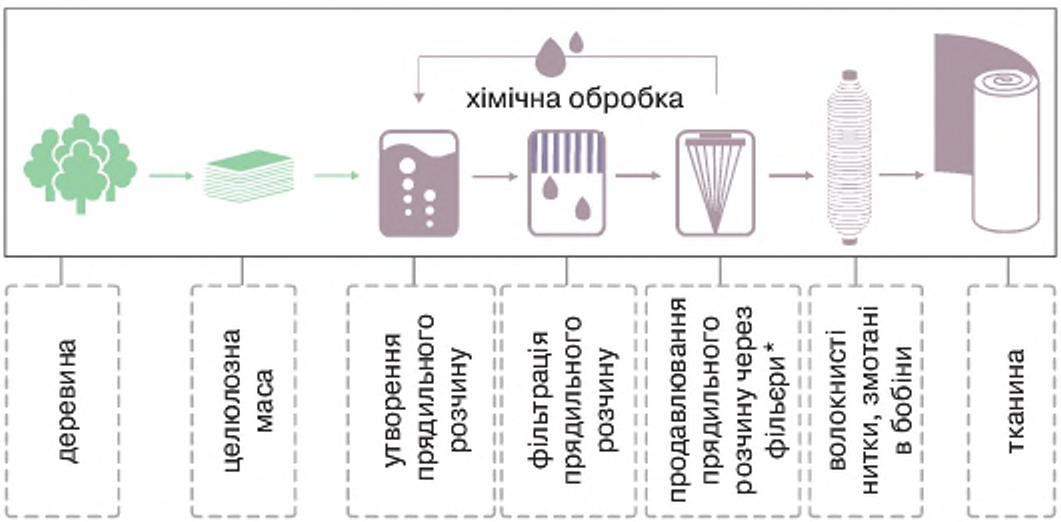
1. Назви дві основні групи хімічних волокон.
2. Які ти знаєш волокна штучного походження?
3. Що таке целюлоза?
4. Чому виникла потреба у виготовленні текстильних волокон хімічного походження: штучних і синтетичних?

а б в

Мал. 3. Підготовка целюлозної маси:
а — деревина; *б* — подрібнення деревини; *в* — целюлозна маса в листах картону

Процес утворення тканини штучного волокна. Ознайомся з процесом утворення тканини штучного волокна, уважно розглянувши схему.

Залежно від складу хімічного розчину та способу обробки отримують різні штучні волокна: віскозні, ацетатні, триацетатні, мідно-аміачні, штапельні та ін. ***Віскозні волокна***, наприклад, отримують із целюлози, яку обробляють розчином лугу й сірковуглецю, ***ацетатні*** — у розчині з вмістом оцтової кислоти (лат. — ацетум).

1. Як целюлозну масу підготовляють до отримання штучних текстильних волокон?
2. Назви основні етапи утворення штучних текстильних волокон.
3. Що таке фільєри?

* Фільєри — металічні ковпаки прядильних машин із численними невеликими отворами діаметром 0,04–0,08 мм, через які продавлюють прядильний розчин, а потім його витягують у тонкі довгі рівномірні волокнисті нитки.

Штучні волокна-нитки відправляють на фабрики для виготовлення тканин на ткацьких верстатах (мал. 4).

Мал. 4. Сучасний ткацький верстат

Тканини штучного походження мають найрізноманітніший вигляд і властивості. Розглянемо найхарактерніші особливості та властивості віскозних й ацетатних тканин.

Віскозні тканини. Можуть бути подібними до шовку (віскозний шовк), бавовни, льону, вовни; мати матову або блискучу поверхню; бути тонкими, напівпрозорими або щільними.

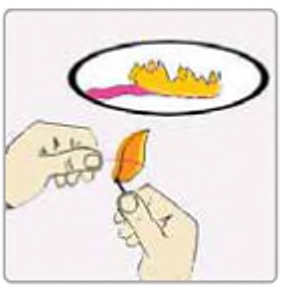
Властивості віскозних тканин найбільш подібні до властивостей тканин натурального походження, зокрема до бавовняних.

Позитивні властивості

- досить м'які, приємні на дотик
- гігроскопічні (гарно поглинають вологу)
- міцні, термостійкі
- стійкі до пошкодження мікроорганізмами та міллю

Небажані властивості

- висока розсувальність й обсипальність ниток
- висока зминальність
- висока зсідальність
- значне зниження міцності при зволожуванні
- накопичення статичного заряду (електризація)

Мал. 5. Горіння віскозного волокна

Безпомилково склад тканини визначають за характером горіння волокон. Волокна віскози горять швидко, рівномірно, жовтим яскравим полум'ям (мал. 5), утворюючи сірий попіл і залишаючи запах паленого паперу.

Ацетатні тканини можуть мати різний вигляд. Часто — блискучі з гладкою поверхнею, що нагадує натуральний шовк. Вони ще мають назву *ацетатний шовк* (мал. 6).

Мал. 6. Ацетатний шовк

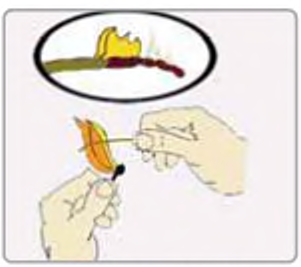
Позитивні властивості

- гарно зберігають форму
- низька зминальність
- висока драпірувальність
- швидко висихають
- стійкі до пошкодження мікроорганізмами та міллю

Небажані властивості

- низька повітропроникність
- низька гігроскопічність (погано вбирають вологу)
- низька термостійкість (за 115 °С починають плавитися)
- високий ступінь накопичення статичного заряду (електризація)
- розчиняються у спирті, ацетоні, оцтовій кислоті

Ацетатне волокно горить повільно, жовтим полум'ям, утворюючи сплавлену буру кульку, світлий попіл, запах оцту; воно легко затухає, після чого тліє (мал. 7). Ацетат у рідині для зняття лаку, ацетоні, оцтовій кислоті розчиняється.

Мал. 7. Горіння ацетату

Відповідно до потреб людини в різних сферах діяльності виготовляють ткані й неткані матеріали зі *спеціальними властивостями*: антимікробні, вогнестійкі, водостійкі, протиалергічні, терморегулюючі, радіопоглинаючі, захисні від ультрафіолетових променів тощо (мал. 8).

а б в

Мал. 8. Сфери діяльності:
а — пожежна; *б* — військова; *в* — медицина

Властивості текстильних матеріалів штучного походження постійно покращують завдяки використанню модифікованих добавок.

1. Яку сировину використовують для виготовлення штучних волокон?
2. Які переваги й недоліки волокон штучного походження?
3. Визнач спільні позитивні й негативні властивості віскози та ацетату.
4. Чим відрізняються текстильні волокна натурального походження від волокон штучного походження?
5. Які вироби, окрім текстильних матеріалів, виготовляють зі штучних волокон?
6. Визнач, які властивості є найнеобхіднішими для матеріалу зображених моделей суконь.

1 2 3 4 5

Робота в групах

Виконайте лабораторно-практичну роботу у формі ділової гри НДЛ (науково-дослідна лабораторія). Об'єднайтесь у четвірки (пари). У кожній групі повинні бути лаборанти-дослідники та експерти приймальної комісії.

Лабораторно-практична робота

Визначення волокнистого складу зразків тканини натурального і штучного походження

Уяви себе лаборантом або експертом.

Інструменти та матеріали: пінцет, голка, запальничка (сірники), вогнестійкий посуд, лупа, вода, зразки тканин натурального і штучного походження, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Розглянь зразки тканин натурального і штучного походження.
2. Порівняй властивості тканин натурального і штучного походження за вказаним у таблиці алгоритмом.

Властивості тканин	Характер виконуваної роботи	Зразки тканин		
		1	2	3
Блиск (*із блиском, слабким блиском, матова*)	Розглянь поверхню тканини			
На дотик (*м'яка, шорстка, гладенька, випукла, тепла, прохолодна та ін.*)	Відчуй тканину пальцями рук			
Міцність (*низька, середня, висока*)	Витягни по 3–4 нитки, намочи їх і розірви			
Драпірувальність (*низька — утворює крупні, рідкі складки, середня — середнього розміру, висока —глибокі, часті*)	Збери верхній зріз зразків тканини, роздивися складки, що утворилися на вільно спадаючій тканині			
Зминальність (*низька — заломи ледь помітні, середня — більш помітні, висока — глибокі заломи*)	Затисни зразок тканини в руці на 10–15 секунд, потім розглянь, чи утворилися складки			
Обсипальність (*низька — із зусиллям витягується одна нитка, середня — 3–4 нитки, висока — відразу 5 і більше ниток*)	На зрізі зразків тканини за допомогою голки спробуй висмикнути відразу 5 ниток, якщо не вийде, то — 4, 3, 2, 1			
Гігроскопічність (*низька — тканина ледь увібрала вологу, середня — більш змокла, висока — повністю просякла водою*)	Змочи зразки тканин водою, простеж, яка з них швидше вбирає вологу			
Характер горіння	Визнач швидкість спалахування та горіння нитки, який запах виділяється, який залишок після горіння та ін.			

3. За результатами дослідження зроби висновки.

Алгоритм висновку роботи. У результаті дослідження зразків тканин натурального і штучного походження виявлені такі властивості: _____. За характером горіння ниток визначено такий волокнистий склад зразків тканин: 1) _____;

2) _____; 3) _____. Виявлені такі переваги й недоліки штучних текстильних матеріалів порівняно з натуральними: _____ _____. На підставі отриманих даних рекомендую використовувати ці тканини для виготовлення таких швейних виробів: _____ .

4. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна* оцінка
1	Культура організації праці**		
2	Дотримання правил безпеки праці**		
3	Акуратність		
4	Точність результатів		
5	Правильність висновків		

Безпека

Правила безпечної праці під час роботи з сірниками

- підпалювати волокна в приміщенні, що добре провітрюється;
- підпалювати волокна над вогнестійким посудом;
- перевірити, щоб поруч не було легкозаймистих матеріалів;
- тримати волокна пінцетом, щоб не обпекти пальці;
- не нахилятися близько до вогню, не вдихати продукти горіння;
- тримати поруч ємність із водою для тушіння ниток.

Скарбничка мудрості

«Для чого робимо золототканні матерії, вишиваємо їх різними шовками і погляду приємними квітами і обчіплюємося ними? Для радості серця!»

Г. Сковорода

* Експертну оцінку робить учитель, однокласники, а в деяких практичних роботах — друзі, рідні, фахівці та ін.

** Подані показники оцінюються під час виконання кожної практичної роботи.

Завдання для самоперевірки до розділу 1*

Вибери правильну відповідь

1. Яку науку використовують у виготовленні штучного текстилю?
   а) хімію; б) фізику; в) біологію; г) математику.

2. Укажи волокна, які отримують у результаті перетворення сировини з в'язкого стану у тверде волокно.
   а) хімічного походження;
   б) рослинного походження;
   в) тваринного походження.

3. Укажи, скільки приблизно метрів хімічного волокна прядильна машина формує за одну хвилину.
   а) 50; б) 500; в) 5000; г) 50000.

4. Що є сировинним матеріалом для виготовлення штучного текстилю?
   а) нафта;
   б) шовк-сирець;
   в) целюлозна маса;
   г) кам'яне вугілля.

5. Укажи волокна штучного походження.
   а) віскоза; б) капрон; в) лавсан; г) нейлон.

6. Укажи правильну послідовність хімічних процесів утворення штучного волокна.
   а) обробка волокна → формування волокна → отримання прядильного розчину;
   б) отримання прядильного розчину → формування волокна → обробка волокна;
   в) формування волокна → обробка волокна → отримання прядильного розчину;
   г) отримання прядильного розчину → обробка волокна → формування волокна.

7. Металічні ковпаки прядильних машин з численними невеликими отворами для продавлення прядильного розчину — це
   а) форми; б) втулки; в) фільтри; г) фільєри.

8. З яких волокон тканини найміцніші?
   а) віскозний шовк; б) ацетатний шовк; в) натуральний шовк.

* Завдання виконуй за двома варіантами. Перший варіант — непарні номери завдань, другий — парні. Усі завдання виконуй у зошиті. У підручнику не писати!

9 Які тканини мають найвищу зминальність?
а) віскозний шовк; б) ацетатний шовк; в) натуральний шовк.

10 Які тканини електризуються найменше?
а) віскозний шовк; б) ацетатний шовк; в) натуральний шовк.

Вибери дві правильні відповіді

1 Укажи текстильні волокна хімічного походження.
а) штучні; б) рослинні; г) тваринні; в) синтетичні.

2 Укажи волокна, які отримують у результаті хімічної обробки сировини.
а) штучного походження;
б) рослинного походження;
в) тваринного походження;
г) синтетичного походження.

3 Укажи тканини штучного походження.
а) шовк; б) льон; в) ацетат; г) віскоза.

4 Укажи характерні властивості віскозних тканин.
а) висока зминальність;
б) низька зминальність.
в) висока гігроскопічність;
г) низька гігроскопічність;

5 Укажи дві найважливіші властивості тканини для зображеної моделі.
а) низька зминальність;
б) низька зносостійкість;
в) висока теплозахисність;
г) висока драпірувальність.

6 Де найширше використовують штучний текстиль?
а) швейна промисловість;
б) харчова промисловість;
г) військова промисловість;
в) будівельна промисловість.

Установи відповідність, правильну послідовність

1 Установи відповідність між назвами текстильних волокон та сировинною основою для їх виготовлення.
а) хімічні волокна штучного походження;
б) хімічні волокна синтетичного походження;
1) нафта;

2) продукти переробки газу;
3) целюлозна маса деревини;
4) целюлозна маса бавовника.

а		б	

2 Установи відповідність між назвами хімічних процесів утворення штучних волокон та їх характеристиками.

а) отримання прядильного розчину;
б) обробка штучних волокон-ниток;
в) формування штучних волокон-ниток;
1) розчинення целюлозної маси в хімічному розчині;
2) продавлювання прядильного розчину через фільєри;
3) очищення, висушування, скручування штучних волокон-ниток.

а	б	в

Досліди, обґрунтуй відповідь

1 Які властивості тканини є найважливішими для зображених виробів? Чому?

1

2

3

4

2 Підготуй цікаву розповідь на тему: «Світ хімічного текстилю». Можеш самостійно обрати цікаву для тебе й друзів тему та дослідити її.

Критерії оцінювання виконання завдань:

IV. Ух, молодець! — 75–100 %
III. Дуже добре! — 50–75 %
II. Ще трохи попрацюй і буде добре! — 25–50 %
I. Спробуй ще! — 25 %

Технологія виготовлення *швейних виробів*

ти дізнаєшся

цікаву історію спідниць
унікальні прийоми роботи
модельєрів

як дібрати тканину для
пошиття одягу
секрети розкроювання

як виконати ідеальну строчку
як скласти послідовність
виготовлення спідниці

як влучно дібрати
оздоблення для спідниці
поради щодо оцінювання
якості спідниці

РОЗДІЛ 2

ти умітимеш

легко розрізняти стилі одягу, види спідниць

вправно виконувати ескіз і кресленик виробу

економно розкладати викрійки на тканині

вміло розкроювати деталі швейного виробу

майстерно виконувати машинні шви

поетапно виготовляти спідницю

креативно оздоблювати швейний виріб

об'єктивно оцінювати результати своєї роботи та інших

§2 Моделювання швейних виробів. Стиль в одязі. Поясний одяг

Опорні поняття

Мода, моделювання одягу, стиль, силует, види поясного одягу.

Навіщо це тобі потрібно?

Ти зануришся в цікавий світ моди та легко визначатимеш основні стилі одягу. Навчишся створювати власний стиль одягу, визначати модні тенденції.

Тобі вже відомо, що саме зовнішній вигляд створює перше враження про людину.

Поповнюючи свій гардероб, зазвичай ми керуємося віяннями моди.

Французький мислитель Ніколя Шамфор ще у XVIII ст. зазначив, що вбрання — це передмова до жінки, а іноді уся книга.

Мода (від фр. *mode*, від лат. *modus* — *міра, засіб, правило*) — тимчасова перевага тих чи інших уподобань, певних смаків, що виявляються в зовнішньому вигляді різних предметів.

Головна особливість моди — швидко і постійно змінюватися!

Процес створення нової моделі одягу, його зовнішнього вигляду називається **моделюванням**. Термін «моделювання» походить від слова ***«модель»*** — зразок виробу, нового за формами, обробкою, матеріалами та іншими якостями.

А чи знаєш ти, що проектуванням зразків нового одягу займаються художники-модельєри та модельєри-конструктори одягу?

Художнім моделюванням займаються художники-модельєри. Вони придумують нові моделі одягу.

Художня досконалість виробу, його зовнішній вигляд характеризується *загальною формою, вдалим поєднанням форм окремих деталей, фактурою й кольором матеріалу, видом оздоблення* та іншими ознаками.

Технічним моделюванням займаються модельєри-конструктори, які виконують задум художника-модельєра. Вони виконують кресленик і виготовляють викрійки за ескізом нової моделі.

Моделювання

творчий процес створення нових моделей одягу

Художнє моделювання

Художники-модельєри

створення ескізу моделі

Технічне моделювання

Модельєри-конструктори

побудова кресленика швейного виробу за ескізом моделі; виготовлення викрійок

Найважливішим завданням художнього й технічного моделювання є створення естетично досконалої моделі виробу.

Близьким до поняття «мода» є поняття «стиль». Справжні сучасні модниці прагнуть мати власний стиль в одязі, який створюють за допомогою сукупності різних елементів і нюансів.

Стиль — це сукупність ознак, стійких елементів форми, виразних засобів у деталях одягу, які характеризують історичний період або індивідуальну манеру вдягатися.

Стиль позначає видиму своєрідність в одязі через композиційне рішення костюма: силует, матеріал, крій, колірне рішення, особливості оздоблення.

силует

матеріал

крій

Стиль

колірна гама

види оздоблення

аксесуари

Стиль тісно взаємопов'язаний із модою, але відрізняється від неї тривалістю існування. Мода минає швидко, а стиль довготривалий — він регулює, спрямовує моду.

Стиль — це спосіб сказати, хто ти є, не промовляючи ні слова.

Фоберіні

У сучасному одязі найпоширенішими є такі стилі: *класичний, романтичний, фольклорний, спортивний* та ін. (табл. 1).

Таблиця 1

Найпоширеніші стилі в одязі

Назва	Зображення	Опис
Класичний		Класичний стиль — це строгий образ, стримана простота, лаконічний крій і фасон. Цей стиль найбільш поширений, майже не підвладний капризам моди. Одяг цього стилю виготовляють з найбільш добротних тканин.
Романтичний		Романтичний стиль — чарівний, легкий, струменистий. Для цього стилю характерні дрібні рюші, волани, жабо, гофре, мережива, банти, зборки тощо. Такий одяг підкреслюють вишуканими прикрасами й аксесуарами.
Спортивний		Спортивний стиль — зручний, вільний і комфортний для активних спортивних занять, відпочинку, домашньої роботи. До нього належить безліч мікростилів: *матроський, джинсовий, воєнізований, космічний, піжамний, уніформа, графіті, дербі, дзюдо, сафарі.*

Назва	Зображення	Опис
Фольклорний		Фольклорний стиль має й інші назви — *народний, етнічний, кантрі, вестерн.* Він поєднує минуле й сьогодення, дає змогу відчути красу, до якої прагнули і яку творили наші пращури протягом багатьох віків. Одяг у цьому стилі виготовляють з натуральних тканин, переважно вручну.
Еклектичний		Під еклектикою розуміють поєднання в одному костюмі різних стилів за принципом «поєднання непоєднуваного». Стиль еклектики в одязі дає змогу створювати нові, унікальні й оригінальні вироби, що відображають реальність своєї епохи.

Кожній людині важливо знайти свій стиль одягу, який допоможе виразити індивідуальність, підкреслити переваги фігури та приховати її недоліки.

Стиль в одязі повинен давати почуття гармонійності, самодостатності, підкреслювати риси особистості. А ще — визначатися певними подіями, умовами та способом життя.

Види поясного одягу. Сучасна мода пропонує величезну кількість швейних виробів, значну частину яких становлять поясні вироби.

1. У чому подібність і відмінність понять «мода» і «стиль»?
2. У чому особливість понять «моделювання» і «модель»?
3. Чим займаються художники-модельєри, а чим — модельєри-конструктори? Який кінцевий результат їхньої діяльності?
4. Назви особливості найпоширеніших стилів в одязі.

Поясний одяг — це швейні вироби, які кріпляться на лінії талії чи стегон, покриваючи нижню частину тулуба та ніг (мал. 9).

спідниця штани шорти штани-спідниця бріджі

Мал. 9. Види поясного одягу

Найулюбленішим поясним виробом у жінок є спідниця. Її носять у комплекті з блузою, жилетом, жакетом тощо.

Твій гардероб може складатися з одягу різних стилів, але вибір повинен відповідати його призначенню! Кожному стилю одягу — свій час і місце.

Дещо з історії одягу. Одяг є вагомою складовою культурної спадщини кожного народу, різних епох. Він відкриває нам сторінки історії матеріальної й духовної культури всього людства!

Спідниці — один із найдавніших видів одягу. Вони не завжди були такими, якими ми звикли їх бачити. Прообразами найпростіших моделей спідниць є різні поясні (стегнові) пов'язки, які в сиву давнину виготовляли зі шкіри тварин, тканини тощо (мал. 10).

Мал. 10. Стегнові пов'язки в одязі Стародавнього Єгипту

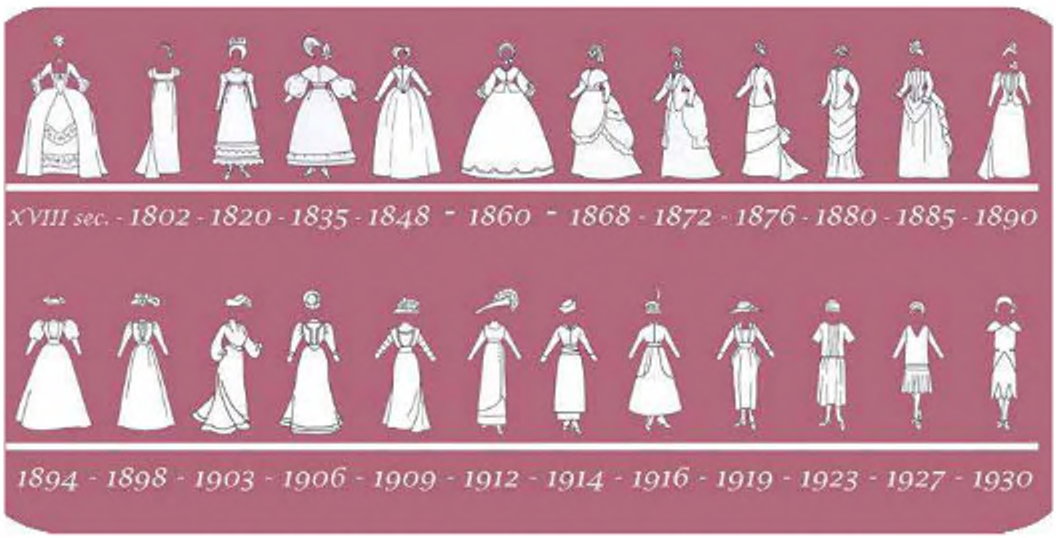
Цікаво, що основною особливістю традиційного чоловічого костюма Шотландії є *кілт* — спідниця з крупними складками до колін, пошита

з вовняної картатої тканини (мал. 11). Шотландці шанують свою історію та культуру, тому й досі принагідно вдягають національний костюм. Кілт є частиною костюма солдатів Королівського шотландського полку.

Мал. 11. Кілт-спідниця в національному костюмі шотландців

У давні часи форма та оздоблення одягу змінювались украй повільно. Лише з появою великих виробництв тканини мода розвивається, живе та змінюється (мал. 12).

Мал. 12. Еволюція розвитку моди XVIII – початку XX ст.

У перебігу століть фасони спідниць багато разів змінювалися й набували зовсім несподіваних форм. Так, модні дами XVIII ст. носили спідниці на металевому каркасі, який називався ***паньє*** (мал. 13, с. 28).

Цікаво, що протягом багатьох століть центром культурного авангарду моди вважається столиця Франції — Париж.

а б

Мал. 13. Спідниці-паньє: *а — Дієго Веласкес.* Інфанта Маргарита (фрагмент картини), 1659; *б* — музейні експонати

Паньє виготовляли з китового вуса, залізних прутів чи лози у формі кількох обручів, іноді обтягнутих тканиною. Його одягали під спідницю, щоб надати пишності фігурі.

До речі

Королева Франції Марія-Антуанетта прагнула стати «королевою мод» — наймоднішою жінкою в Європі. Вона ніколи не вдягала одну й ту саму сукню двічі. Тричі за день вона міняла вбрання. Щотижня їй робили нову зачіску.

а б

Мал. 14. Сукня з кринолі́ном: *а* — спідниця з кринолі́ном (*Ф. К. Вінтехальтер.* Ольга Романова, 1865); *б* — кринолі́н

У другій половині XIX ст. модний був *кринолі́н* — широка нижня спідниця, яка одягалася під сукню, щоб надати їй форму дзвона (мал. 14). Кринолі́ном називали також широку спідницю із цупкої тканини і вшитими в неї обручами з тонких сталевих смужок чи китового вуса.

Характерним елементом вікторіанської моди в XIX ст. був *турнюр* — частина жіночого одягу, яка підкладалася під сукню нижче талії ззаду для надання фігурі пишності (мал. 15). Також цю назву мала широка жіноча спідниця, призначена для того, щоб носити її з такою конструкцією.

Мал. 15. Турнюр. З моди середини 1880-х років

Сучасні модельєри також полюбляють використовувати у своїх колекціях особливості моди минулих століть (мал. 16).

Мал. 16. Кринолін у сучасній моді

На початку XX ст. спостерігається протилежна тенденція: у моду входять вузькі сукні різного фасону (мал. 17).

Мал. 17. Мода початку XX ст.

До речі

У 1910–1914 рр. була модною довга дамська спідниця, настільки звужена біля щиколоток, що жінки під час ходіння шкутильгали. Тому ця спідниця отримала назву «кульгавої» і є яскравим прикладом, як мода іноді відкидає всі розумні докази.

Мал. 18. Спідниця стає коротшою

Довжина спідниць змінилась лише в XX ст. (мал. 18). Це був справжній виклик віковим традиціям! Адже спідниця завжди була довгою й могла відкривати хіба що черевики.

У 1960-ті роки молодь віддала перевагу спідниці «міні» (мал. 19). Це був раптовий сплеск популярності! Молодь і зараз полюбляє міні-спіднички.

Мал. 19. Молодь 60-х років

1. Назви поясний одяг давніх єгиптян.
2. Назви види спідниць XVIII і XIX ст. У чому їх особливість?
3. Які зміни відбулися в моді XX ст.?

До речі

Спідниця — обов'язковий атрибут жіночності, і не лише тому, що це красиво. Спідниці в давнину мали сакральне значення, були оберегом, зберігали енергію. Вважалося, що поділ спідниці створює захисне коло, тому його вишивали орнаментом або прикрашали рукотворним мереживом, аплікацією тощо. У ті давні часи, внаслідок меншого інформаційного забруднення, люди повніше і яскравіше відчували зв'язок із внутрішньою і зовнішньою природою.

У кожного народу є свої традиційні особливості крою й оздоблення одягу. Стегновий одяг українського традиційного костюма зазвичай одягався на довгу сорочку. За способом утворення його поділяють на:

- незшитий (з одного чи двох полотнищ): запаска, дерга, фартух-запаска;
- частково зшитий — розпашний: плахта;
- зшитий — глухий: спідниці (табл. 2).

Таблиця 2

Зображення	Опис
 	Запаска — це прямокутний шмат тканини, що традиційно вдягають поверх сорочки. Більшу за розміром («позадницю») одягають ззаду, а меншу («попередницю») — спереду. До верхніх її кутів пришивають зав'язки. Закріплюють запаску також поясом. Її низ прикрашають китицями або помпонами.
 	Плахта — стегновий одяг із вовни. Плахта складається із двох полотнищ («гривок»), зшитих до половини. Плахту закріплюють поясом у такий спосіб, щоб зшита частина огортала стан, а незшиті «крила» — звисали з боків.

Зображення	Опис
	Спідниця — жіночий одяг, що покриває фігуру від талії донизу. Зазвичай зшивали спідницю з двох полотнищ, лишаючи у верхній частині збоку або посередині розріз — «розпурку». У талії тканину призбирували в дрібненькі складочки і пришивали вузенький поясок — «кувнір».

Силует в одязі — це площинне зорове сприйняття зовнішніх обрисів одягу. Зміни в моді відображаються перш за все в силуеті одягу. Саме він визначає основні пропорції фігури людини (мал. 20).

Мал. 20. Силуети одягу в різні часи

Види спідниць. Спідниці розрізняють за різними ознаками.

ОЗНАКИ

- призначенням — повсякденні, святкові, пляжні, спортивні тощо;
- фасоном — зі складками, у зборку, на кокетці тощо;
- довжиною — максі, міді, міні;
- кроєм — прямі, клинові, конічні;
- силуетом — прямі, трапецієвидні, розширені донизу, звужені донизу.

Прямі — складаються, як правило, із двох деталей: переднього та заднього полотнищ. Спідниця прямого крою облягає фігуру. Її можна пошити зовсім вузькою й дещо ширшою. Прямі спідниці можуть мати розрізи, різні складки чи зборки, кокетки, кишені й т. ін.

Клинові — складаються з декількох однакових клинів, що розширюються донизу. Кількість клинів може бути різною. Така спідниця облягає фігуру від талії до стегон, а нижче лінії стегон — розширюється.

Конічні — найпростіші за конструкцією, не мають виточок і зазвичай складаються з однієї або двох деталей.

Художник-модельєр визначає найвиразніші для моделі конструктивні та декоративні лінії. Спідниці прикрашають оздоблювальними швами, тасьмою, ручною й машинною вишивкою; застосовують тканину з каймою, візерунком; оздобленням можуть бути пояси та закріпки з м'якої шкіри, канти, оборки, волани тощо.

Моделювання — творчий і захопливий процес! Вивчивши основні прийоми моделювання, за допомогою образного мислення та фантазії можна створювати неповторний одяг.

1. Визнач, які стилі одягу зображено на світлинах.

1

2

3

4

5

2. Назви зразки поясного одягу.

1

2

3

4

3. Які спідниці розрізняють за силуетом?
4. Назви види зображених спідниць за кроєм.

1

2

3

5. Які види спідниць зображено на світлинах?

1

2

3

4

5

Робота в групах

Дослідіть традиційні українські костюми, що зображені на малюнках.

1

2

3

4

Практична робота

Визначення стилів одягу*

Уяви себе учнем стиліста-іміджмейкера.

Інструменти та матеріали: книги, альбоми, журнали, роздруківки з Інтернету, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Скориставшись різними джерелами інформації, електронними адресами відомих Будинків високої моди (див. додаток 1), розглянь моделі одягу різного стилю.
2. Опрацювавши достатню кількість інформації, заповни таблицю.
3. Презентуй результати роботи однокласникам.

Назва стилю	Характеристика стилю	Асортимент виробів	Рекомендації щодо вибору стилю
Класичний			
Романтичний			
Фольклорний			
Спортивний			
Еклектичний			

* За порадою вчителя можеш обрати для виконання одну з практичних робіт.

Практична робота

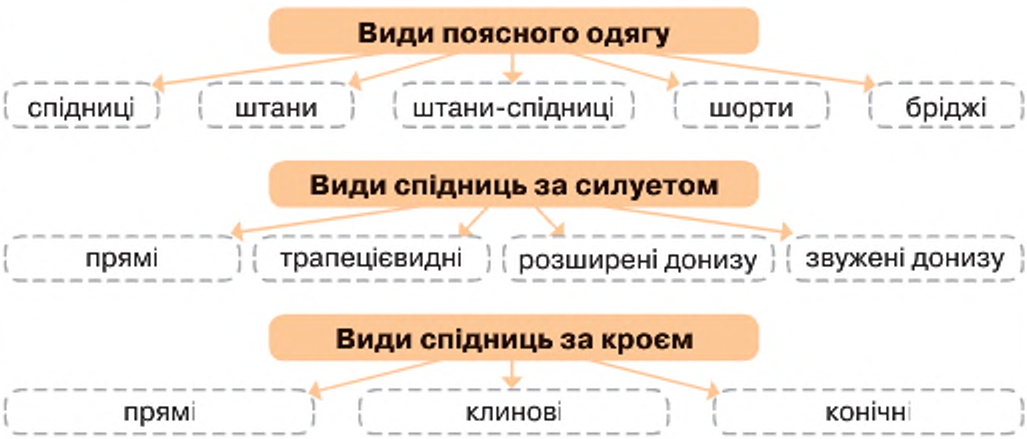
Визначення поясного одягу за силуетом і кроєм*

Уяви себе дизайнером одягу.

Інструменти та матеріали: книги, альбоми, журнали, роздруківки з Інтернету, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Скориставшись різними джерелами інформації, електронними адресами відомих Будинків високої моди (див. додаток 1), розглянь моделі поясного одягу різних стилів.
2. Визнач напрями модних тенденцій поясного одягу різних брендів.
3. За результатами досліджень замалюй або наклей зразки моделей поясного одягу за поданими видами.
4. Обери форму презентації результатів роботи і продемонструй іншим.

Скарбничка мудрості

Як світ міняється, то й мода міняється.

Іван Нечуй-Левицький

Скарбничка мудрості

Мода минає, стиль залишається. Мода — це те, що виходить із моди.

Коко Шанель

* Цю практичну роботу можна виконати у групах, відповідно розділивши завдання.

§3 Художнє моделювання поясного виробу

Опорні поняття

Художник-модельєр, ескіз моделі одягу, лінії і деталі спідниці, види оздоблення.

Навіщо це тобі потрібно?

Дізнаєшся про секрети професії художника-модельєра. Зможеш самостійно створити образ моделі поясного одягу. Переживатимеш радість творення!

Створенням одягу займається низка фахівців: модельєри, конструктори, закрійники, швачки, кравці та ін.

Першим кроком у створенні красивого і стильного одягу є розробка його моделі-образу на папері з урахуванням модних тенденцій, зовнішніх даних і побажань замовника. Цим займається **художник-модельєр** — фахівець із розробки дизайну одягу.

Авторські ідеї щодо створення нових виробів художник-модельєр відображає на папері, продукуючи велику кількість ескізів (мал. 21). Він звертає увагу на кожну деталь, ураховуючи особливості фігури й лінії крою, призначення виробу, якість конструкційних матеріалів, їх кольорове поєднання, специфіку фурнітури й аксесуарів тощо. Уміло користується комп'ютерними технологіями.

Мал. 21. Художник-модельєр за роботою

Відомі українські дизайнери-модельєри одягу в своїй творчості вдало поєднують сучасні тенденції моди та етнічні традиції. Свої колекції вони демонструють на світових подіумах. Їх можна сміливо назвати законодавцями моди.

Відомі українські дизайнери-модельєри

Михайло Воронін
(1938–2012)
Український дизайнер і виробник класичного одягу

Лілія Пустовіт
Представниця напрямку концептуальної моди, Президент Синдикату моди України.
www.poustovit.ua

Ірина Каравай
Дизайнер бренду Nota Bene & KARAVAY (2003). Створює одяг і ручні аксесуари.
http://www.nb-karavay.com/

Вікторія Гресь
Вироби будинку моди Victoria Gres — це інтелектуальний одяг й аксесуари.
www.victoriagres.com

Андре Тан
Бренд ANDRE TAN створює жіночий одяг pret-a-porter.
http://www.a-tan.com.ua

Олена Ворожбит і Тетяна Земськова
Представниці класичної жіночої моди.
www.z-v.com.ua

Оксана Караванська
У колекціях присутній український колорит.
www.oksanakaravanska.ua

Літковська Лілія
Колекції LITKOVSKAYA орієнтовані на жінок з незалежним відчуттям стилю.

Віта Кін
Набула світової популярності завдяки колекції оригінальних вишиванок VYSHYVANKA BY VITA KIN

До речі

Американське видання Vogue назвало українську вишиванку найгарячішим трендом сезону 2015 р. За словами автора матеріалу, стильна вишита блуза в Бохо-стилі, що набирає популярності впродовж останніх років, насправді має національність.

Vogue також звернув увагу на те, що інтерес до української культури — не просто модне явище. Тепер, після усіх випробувань, які випали на долю України, використання українських мотивів в одязі — це ідея, що об'єднує, спосіб глибинної самоідентифікації.

Популярність нашої вишиванки пояснюють також популярністю українських дизайнерів, зокрема Віти Кін.

Дизайнер Віта Кін і її вишиванки

Жоден об'єкт не може бути виготовлений без створення його образу, що відображається в ескізі. Розробка ескізу моделі — важливий етап у проектуванні одягу, адже він є робочим інструментом для подальшого виготовлення швейного виробу.

Ескіз моделі одягу — це пласке графічне зображення моделі одягу, виконане від руки, без застосування креслярських інструментів із приблизним дотриманням пропорцій його частин.

1. Що потрібно для творчої і плідної роботи художника-модельєра?
2. У який спосіб художник-модельєр відображає свої ідеї?
3. Назви видатних українських дизайнерів одягу.
4. Чому серед відомих дизайнерів-модельєрів більшість жінок?

Розрізняють *художній* і *робочий* ескізи.

На ***художньому ескізі*** відображають:

- форму виробу, силуетні лінії;
- особливості матеріалів;
- вид оздоблення;
- колірні рішення.

Художній ескіз виконують олівцями, акварельними фарбами, гуашшю, тушшю, фломастерами тощо (мал. 22).

Мал. 22. Художні ескізи

Візуальні ілюзії* **в моделюванні.** Під час створення моделі в кольорі для конкретної фігури замовника художник-модельєр враховує багато нюансів, пам'ятаючи, що горизонтальні ***лінії конструкції*** і ***смужки*** на тканині одягу візуально розширюють фігуру людини, вертикальні — подовжують її, косі — привносять динаміку в одяг, відволікаючи увагу від країв фігури (мал. 23).

Мал. 23. Візуальні ілюзії смугастої тканини

Мал. 24. Візуальні ілюзії в одязі

Довжина виробу також створює візуальні ілюзії: коротка спідниця візуально розширює стегна, а от дещо збільшивши довжину виробу, можна візуально виструнчити статуру людини (мал. 24).

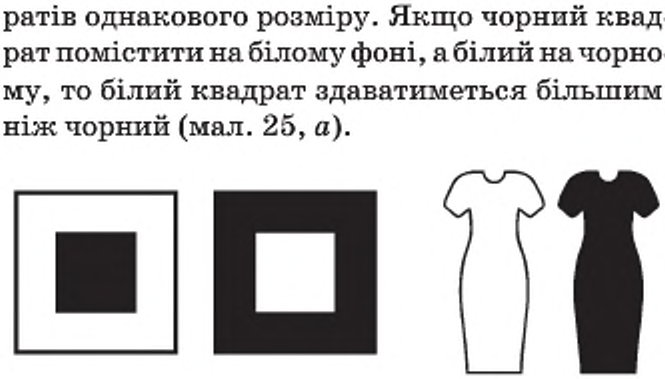
Важливими в моделюванні є зорові ілюзії ***кольору***** . Темні й хо-

* Ілю́зія — оманливе сприймання дійсності.

** Зазирни в наші підручники для 5 кл. (§ 5), 6 кл. (§ 11) і 7 кл. (§ 6) та пригадай властивості й особливості поєднання кольорів.

лодні кольори візуально зменшують об'єм фігури, світлі й теплі — збільшують (мал. 25, *б*).

Переконайся в ефектах ілюзії кольору на прикладі чорно-білих квадратів однакового розміру. Якщо чорний квадрат помістити на білому фоні, а білий на чорному, то білий квадрат здаватиметься більшим, ніж чорний (мал. 25, *а*).

а

б

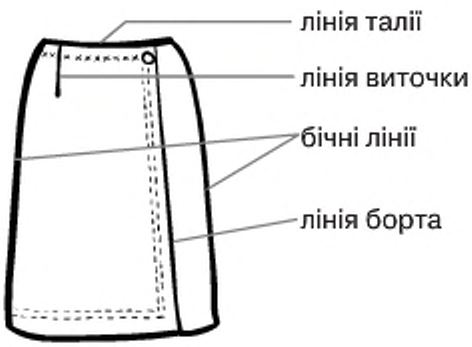
Мал. 25. Приклади візуальних ілюзій в одязі за допомогою кольору

Колір підсилює фактуру матеріалу, його естетичні особливості (мал. 26).

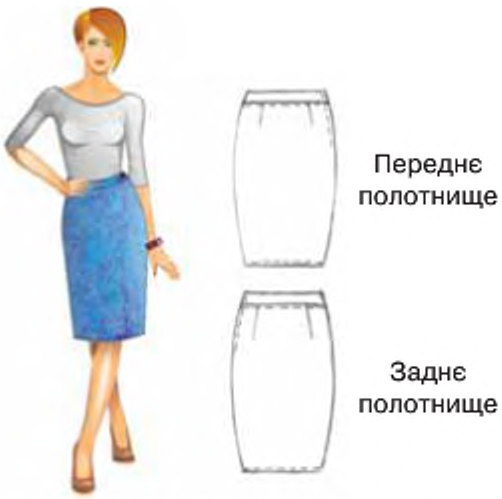

Мал. 26. Колір в моделюванні спідниць

На ***робочому ескізі***, окрім художніх, відображають ще й технічні особливості моделі, конструктивні лінії (мал. 27).

Мал. 27. Конструктивні лінії

Мал. 28. Художній і робочий ескізи виробу

Робочий ескіз виконують чіткими лініями, зображують переднє й заднє полотнища спідниці, показують її окремі деталі — виточки, кишені, складки, застібки тощо (мал. 28). За потреби супроводжують відповідним описом.

Сучасна мода на спідниці різноманітна. Є спідниці ***різної довжини***: короткі (міні), до колін і нижче колін (міді), довгі (максі) — аж до щиколоток. Їхній ***крій*** також вражає різноманітністю: *на кокетках, зі складками, зборками, скроєні із тканини навскіс, із різною формою низу* тощо (мал. 29).

Мал. 29. Фасони спідниць

Спідниці характеризують за певними ознаками. Вони є різної форми, можуть кріпитись на талії або на стегнах (табл. 3).

Таблиця 3

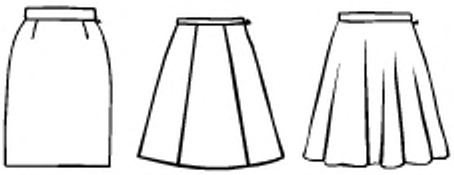
Характеристика зовнішньої форми спідниці

За силуетом

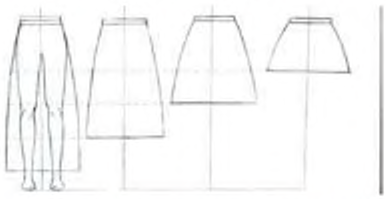
Пряма, трапецієвидна, розширена, звужена

За кроєм

Пряма, клинова, конічна

За довжиною

Довга, нижче колін, до колін, коротка

За способом кріплення на фігурі

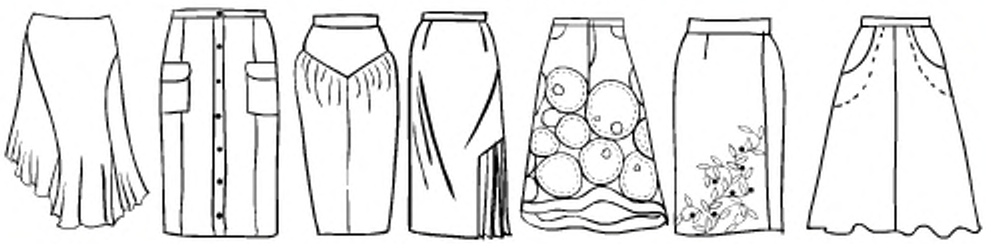
На талії, на стегнах

За способом розміщення застібки

Ззаду, спереду, в лівому бічному шві

За видом оздоблення

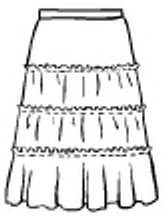
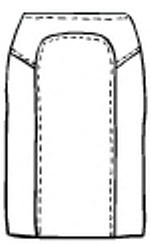
Рельєфи, планки, кокетки, підрізи, аплікація, вишивка, кишені

Види оздоблення одягу. Характер, стиль і настрій виробу визначаються особливостями його обробки та оздоблення.

Елементів оздоблення є багато. Популярністю користуються: вишивка, аплікація, мереживо, волани, оборки, облямівки, кант, оздоблювальні строчки та ін. (див. табл. 4, с. 44).

Таблиця 4

Ескізи спідниць із різними елементами оздоблень

 Банти, стрічки	 **Облямівка**	 **Зборки**
 Бахрома	 **Оборки**	 **Рюші**
 Волани	 **Мереживо**	 **Шнури**
 Декоративна строчка	 **Вишивка**	 **Аплікація**

Влучно використовуючи особливості крою, оздоблювальні елементи, можна створити безліч оригінальних моделей спідниць.

Послідовність виконання робочого ескізу швейного виробу

1. Зобразити силует швейного виробу.
2. Розмітити частини одягу по горизонталі (наприклад, помітити лінію розташування кокетки, волана, оборки по низу виробу тощо).

3. Позначити частини одягу по вертикалі (рельєфи, виточки, застібки тощо).
4. Зобразити окремі деталі одягу (кишені, пояс, застібку тощо).
5. Узгодити пропорції всіх деталей між собою і з моделлю в цілому.
6. За допомогою ліній різної товщини, штрихів зробити зображення більш виразним (мал. 30).

Мал. 30. Послідовність виконання ескізу

Художник-модельєр супроводжує робочий ескіз швейного виробу детальним описом моделі (табл. 5) для того, щоб конструктор-модельєр правильно побудував кресленик деталей виробу.

Таблиця 5

Опис зовнішнього вигляду та конструкції моделі спідниці

За призначенням	*Для дівчинки, підлітка, жінки*
За силуетом	*Пряма, трапецієвидна, розширена донизу, звужена донизу*
За довжиною	*Коротка, до колін, нижче колін, довга*
За кроєм	*Пряма, клинкова, конічна*
За способом кріплення на фігурі	*На талії, на стегнах*
Кількість з'єднувальних швів	*1, 2, 3, 4, 5, 6...*
Вид оздоблення	*Рельєфи, планки, кокетки, підрізи, аплікація, вишивка, кишені, мереживо, оборки тощо*
Вид застібки	*Застібка-блискавка, на ґудзиках, на петлях, на гачках, на липучках, на кнопках тощо*
Розташування застібки	*Ззаду, спереду, в лівому бічному шві*
Обробка верхнього зрізу	*Поясом, корсажною стрічкою, обшивкою, еластичною тасьмою*
Обробка нижнього зрізу	*Швом упідгин з відкритим чи закритим зрізом, тасьмою, обкантувальним швом тощо*
Матеріал (колір)	*Бавовняна, льняна, шовкова, вовняна, штучна, синтетична, змішана*

1. Що таке ескіз моделі одягу?
2. Які візуальні нюанси враховує художник-модельєр під час створення моделі в кольорі?

3. Що зображено на малюнку? Що відображають на художньому ескізі, а що — на робочому?
4. Якими елементами оздоблено зображені моделі спідниць?

1

2

3

4

5

6

5. Опиши зовнішній вигляд зображених моделей спідниці.

1

2

3

Робота в групах

1. Гра «Порадник». Запропонуйте моделі поясного одягу для людей різних професій.
2. Розгляньте сучасну моду очима інопланетянина, древнього грека або улюбленого героя.

Практична робота

Виконання художнього й робочого ескізу поясного виробу

Уяви себе художником-модельєром.

Інструменти та матеріали: альбоми, журнали, роздруківки з Інтернету, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Створи або обери модель спідниці, яку ти хотіла б виготовити. Скористайся порадами добору фасону спідниці в додатку 2.
2. Розроби художній ескіз бажаної моделі спідниці в кольорі. Проявi фантазію в її оздобленні*.
3. Виконай робочий ескіз розробленої моделі спідниці (вид спереду, ззаду).
4. Зроби опис моделі в такій послідовності.

Характеристика спідниці	Опис
За призначенням	
За силуетом	
За довжиною	
За кроєм	
Спосіб кріплення на фігурі	
Кількість з'єднувальних швів	
Вид оздоблення	
Вид застібки	
Розташування застібки	
Матеріал (колір)	

5. Обери форму презентації результатів роботи і продемонструй іншим.
6. Оціни свою роботу за такими показниками:

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1.	Відповідність призначенню		
2.	Пропорційність, симетричність форм		
3.	Оригінальність		
4.	Поєднання кольорів		
5.	Чіткість ліній		
6.	Детальний опис моделі		

* За бажанням можеш скористатися шаблоном фігури людини (див. додаток 3).

Скарбничка мудрості

Найважливіше в жіночому одязі — жінка, яка його носить.

Ів Сен Лоран

Скарбничка мудрості

Мода — це мова, зрозуміла без перекладача.

Миуччa Прада

§4 Технічне конструювання поясного виробу

Опорні поняття

Технічне конструювання і моделювання, мірки, кресленик виробу, викрійки.

Навіщо це тобі потрібно?

Існує безліч засобів і способів побудови кресленика моделі одягу, виготовлення викрійки. Скористайся найпростішими, тоді ти швидко справишся з цією роботою.

А ще ти будеш уважною, акуратною й точною у будь-якій іншій діяльності.

Технічне конструювання — це процес побудови кресленика деталей швейного виробу за ескізом, а також виготовлення викрійок* для розкроювання тканини й пошиття одягу.

Технічне конструювання є важливою складовою процесу проектування виробу, так само як і художнє моделювання. Якщо у процесі художнього моделювання головна увага приділяється художньому образу виробу (формі, кольору, елементам оздоблення), то в процесі технічного конструювання забезпечується технічна конструкція виробу.

На швейному виробництві технічним конструюванням одягу займається *конструктор*. Він співпрацює з дизайнером, технологами, економістами й іншими фахівцями.

* Викрійки називають ще лекалами, шаблонами.

Конструктору потрібно якомога точніше визначити конфігурацію та розміри деталей, щоб після їх з'єднання отримати виріб, який відповідатиме ескізу художника й матиме гарну посадку на фігурі людини.

У різних торговельних пунктах ми купуємо вже готовий одяг, хоча особливості наших фігур різні. А от під час конструювання індивідуального швейного виробу особливого фасону часом необхідно зняти понад 20 мірок! У цьому разі одяг буде сидіти ідеально.

Кресленик конструкції швейного виробу є основним документом, за яким його виготовляють.

Мірки для побудови кресленика поясного виробу. Якість побудови кресленика основи (базової конструкції) залежить від точних і правильних вимірювань параметрів фігури людини — ***мірок***.

Для зняття мірок необхідно мати *сантиметрову стрічку, олівець, папір, шнур* або *тасьму* для підперізування фігури на талії.

До речі

Як знімали мірки до винаходу сантиметрової стрічки? І хто перший запропонував використовувати тканину стрічку з поділками для зняття мірок?

Виявляється, що м'яку лінійку, тобто сантиметрову стрічку (сантиметр), придумав у 1847 р. **Алексіс Лавінь** — майстер-кравець французької імператриці Марії-Євгенії, засновник першої у світі школи моди Esmod, яка існує й донині.

До винаходу сантиметрової стрічки розміри тіла відмічали на смужках пергаменту. Кравець вів пергаментний запис розмірів статури кожного клієнта.

Кожну мірку позначають великою буквою, яка вказує на вид вимірювання: **О** — ***обхват;*** **С** — ***півобхват;*** **Д** — ***довжина***.

Мірки обхватів талії та стегон (От, Ос) знімають і записують в повному розмірі, а півобхватів — записують в половинному розмірі (Ст*, Сс). Це тому, що кресленики конструкцій виробу зручно виготовляти тільки на одну половину, адже фігура людини симетрична. Мірку довжини (Дв) вимірюють і записують повністю.

* Може виникнути запитання, чому півобхват позначають буквою С? Усе логічно: якщо обхват — буква О, то півобхват — половина букви Ф — буква С. Індекс внизу вказує на частину фігури, яку вимірюють.

Для побудови кресленика спідниці необхідні такі мірки:

Назва мірки	Позначка мірки	Призначення мірки
Обхват талії	От	Для визначення довжини пояса
Обхват стегон	Ос	Для розрахунку радіуса кола конічної спідниці на резинці
Півобхват талії	Ст	Для визначення довжини пояса і розрахунку ширини виточок
Півобхват стегон	Сс	Для визначення ширини спідниці
Довжина спідниці	Дв	Для визначення довжини спідниці

Прийоми зняття мірок

1. Стояти без верхнього одягу, у звичній поставі, ненапружено*.
2. Лінію талії позначити, пов'язавши на неї тасьму або шнур.
3. Сантиметрову стрічку щільно прикладати до тіла, але не дуже натягувати.
4. Мірки знімати по правій стороні фігури людини — зверху вниз.

Правильно зняті мірки — це половина успіху у створенні одягу!

Необхідно пам'ятати про значення прибавок (Пр) — величини, на які розміри одягу перевищують розміри тіла людини.

Прибавки потрібні для вільного облягання фігури, зручності в русі, комфортного теплообміну, дихання тіла людини.

Залежно від бажаної щільності облягання для прямої спідниці прибавку роблять по лінії талії у розмірі близько 1 см; прибавку по лінії стегон у разі середнього облягання — близько 2 см.

Правила зняття мірок для побудови кресленика спідниці

От (Обхват талії)
Сантиметрова стрічка огортає фігуру по лінії талії — найвужчому місці тулуба.
Мірку записують у повному розмірі.

Ст (Півобхват талії)
Мірку записують у половинному розмірі від От.

* Під час практичної роботи, знімаючи мірки, можеш залишатися в легкому одязі. Але потім, під час побудови кресленика спідниці, не потрібно враховувати прибавки на вільне облягання.

Ос (Обхват стегон)
Сантиметрова стрічка огортає фігуру горизонтально навколо стегон, охоплюючи найбільш виступаючі точки сідниць.
Мірку записують у повному розмірі.

Сс (Півобхват стегон)
Мірку записують у половинному розмірі від Ос.

Дв (Довжина виробу)
Сантиметрова стрічка проходить вертикально від лінії талії до лінії потрібної довжини виробу. Цю мірку можуть уточнювати спереду, збоку і ззаду.
Мірку записують у повному розмірі.

1. У чому полягає процес технічного конструювання?
2. Які мірки фігури людини необхідні для побудови кресленика поясного виробу?
3. Які мірки записують у повному розмірі, а які — у половинному?
4. Для чого потрібні прибавки?

Практична робота

Зняття мірок для побудови кресленика спідниці

Робота здійснюється у формі рольової гри «Шкільне ательє». Учні об'єднуються по троє: вимірюваний (замовник), вимірювальник (закрійник), записувач мірок (реєстратор або контролер). Усі троє почергово міняються ролями.

Інструменти та матеріали: сантиметрова стрічка, шнур або тасьма, ручка, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. По черзі зніміть мірки один в одного.
2. Вимірювання обхватів (От, Ос) поділіть навпіл і отримайте розміри півобхвату талії і стегон (Ст, Сс).

3. Виміряйте довжину спідниці.
4. Дані вимірювань запишіть у «Карту запису мірок фігури людини».

Карта запису мірок фігури людини

Найменування виробу: _____

Замовник: _____

Закрійник: _____

№	Найменування мірок	Умовні позначення	Дані, см
1.	Обхват талії	От	
2.	Півобхват талії	Ст	
3.	Обхват стегон	Ос	
4.	Півобхват стегон	Сс	
5.	Довжина виробу	Дв	

Реєстратор _____ Клас 8

Оцінка роботи закрійника _____

Підпис учителя _____

Побудова кресленика поясного виробу. Знявши правильно мірки, можна починати побудову кресленика основи виробу.

До речі

Конструювання одягу виникло з появою кроєного одягу. У 1818 р. з'явилися перші журнали мод із замальовками контурів деталей крою. Першу систему крою за кресленнями створив у 1818 р. французький кравець **Мішель**.

У 1826 р. в місті Стерлінг, штат Массачусетс, народився **Ебенезер Баттерік** (*Ebenezer Butterick*), — людина, яка подарувала світові поняття *швейна викрійка*. Головну роль у запатентованому ним винаході зіграла дружина. Саме їй прийшла в голову ідея розмножити викрійку, яку вона зробила для сина.

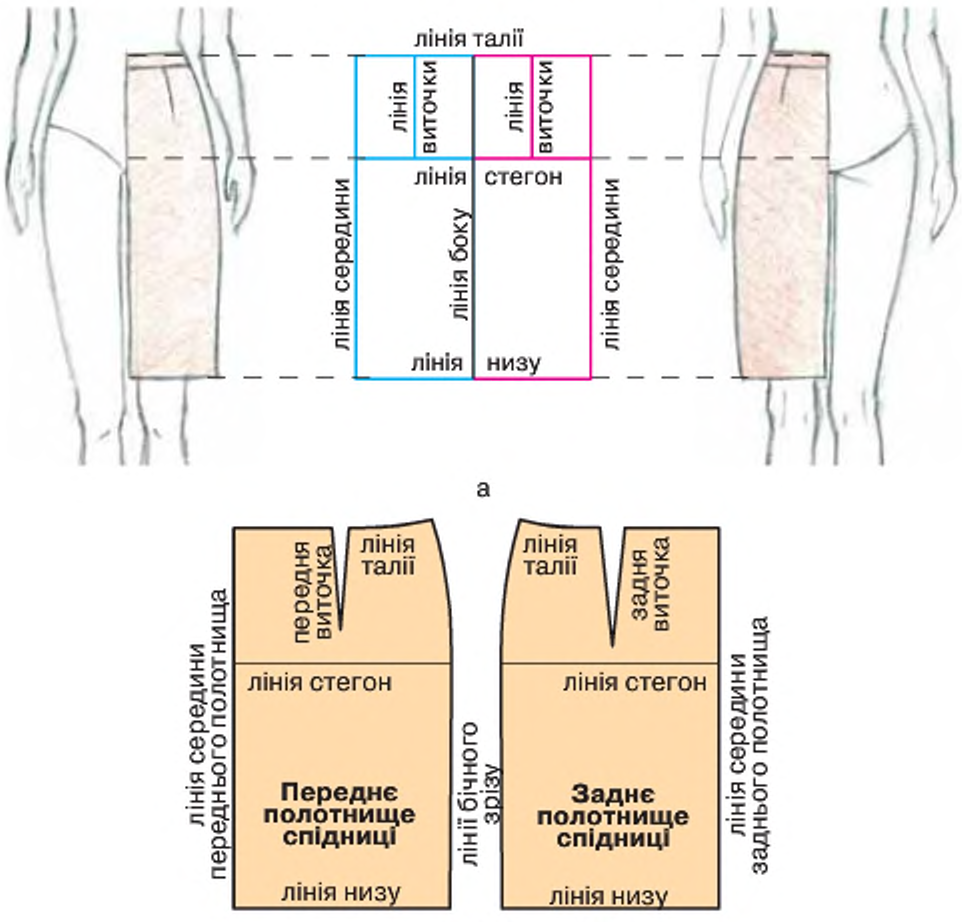
Кресленик основи швейного виробу — це кресленик основних контурів деталей виробу. Він будується на ***базисній сітці*** — сукупності вертикальних і горизонтальних ліній, що позначають загальні розміри основних частин швейного виробу (мал. 31).

Базисна сітка основи прямої спідниці складається з конструктивних ліній:

— *вертикальних*: середини полотнища та лінії бічного зрізу;

— *горизонтальних*: талії, стегон і низу.

Побудову базисної сітки починають із проведення вертикальної лінії від середини полотнища та горизонтальної лінії талії, що перетинаються в точці Т. Далі наносять горизонтальні лінії стегон і низу.

Мал. 31. Лінії кресленика спідниці: *а* — базисна сітка; *б* — викрійка основа прямої спідниці

Практикуючі майстри конструювання і пошиття одягу часто використовують авторські системи крою.

Пропонуємо тобі як початківцю скористатися спрощеною інструкцією побудови кресленика основи прямої спідниці*.

Покрокова інструкція побудови кресленика основи прямої спідниці для дівчинки-підлітка

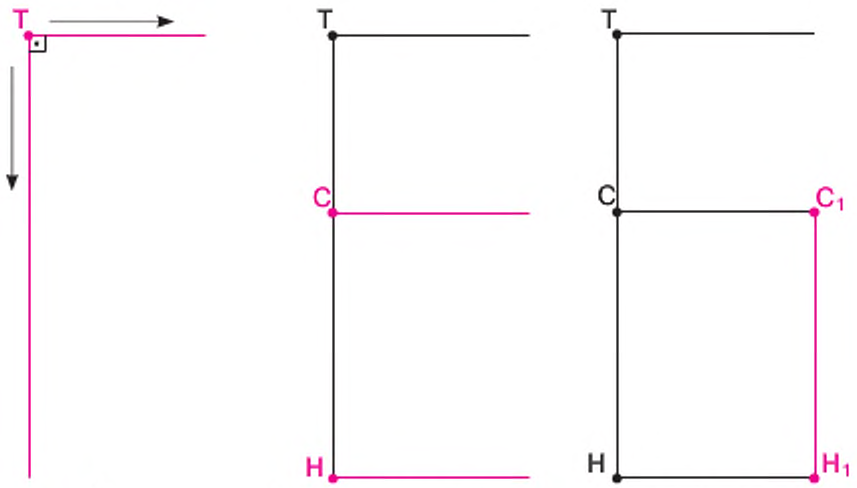
Для читання й побудови кресленика скористайся умовними позначеннями.

Умовні позначення

№	Позначення	Пояснення
1	↓	Донизу
2	↑	Догори
3	→	Праворуч
4	←	Ліворуч
5	←●→	Праворуч і ліворуч від середини
6	×	Поділ на рівні частини
7	⊥	Перпендикуляр

№	Позначення	Пояснення
8	=	Рівність сторін
9	÷	Від ... до
10	:	Ділення
11	*	Виноска
12	Σ	Сума
13	↖	По нахилу
14	↗	Проведення дуги у напрямку стрілки
15	⊾	Прямий кут

Мірки: Ст = ___; Сс = ___; Дв = ___; ТС = 16 ÷ 18 см; прибавка на виточку = 2,5 см.**

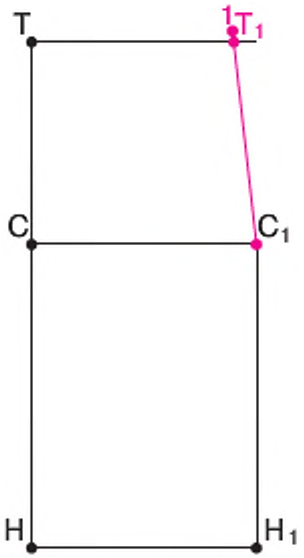
1) Т⊾

2) Т↓С = 16÷18 (для високих дівчат 19 см); Т↓Н = Дв

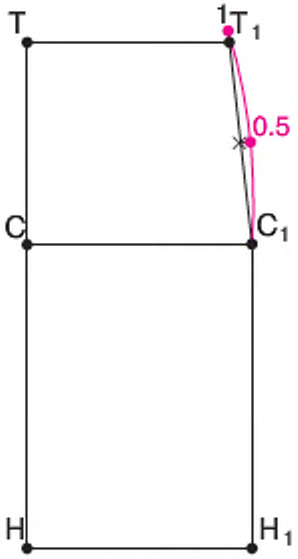
3) С→$С_1$ = Сс : 2
$НН_1 = СС_1$

* Можеш скористатися прикладом побудови кресленика основи прямої спідниці з розрахунком розхилу виточок (додаток 4).

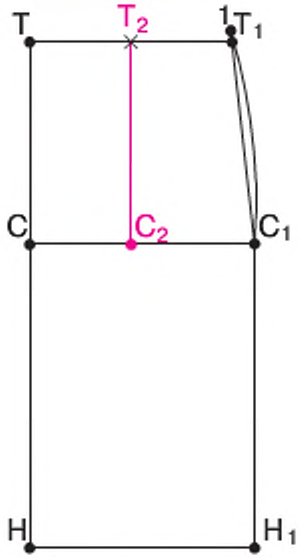
** Середнє арифметичне між розхилом передньої та задньої виточок.

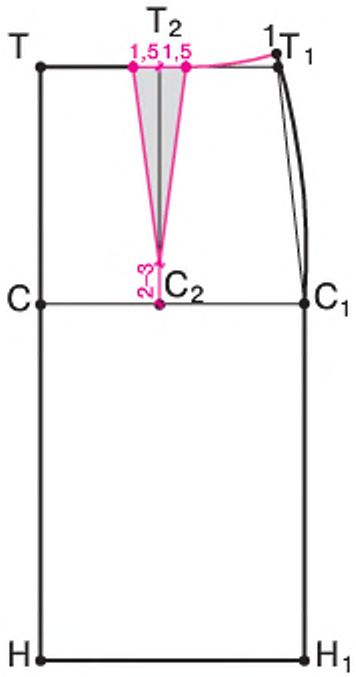
4) $TT_1 = Ст : 2 + 2{,}5$;
$C_1T_1 \nwarrow 1$

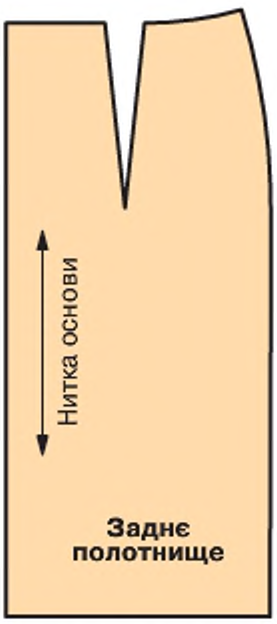
5) $T_1 — \times — C_1$

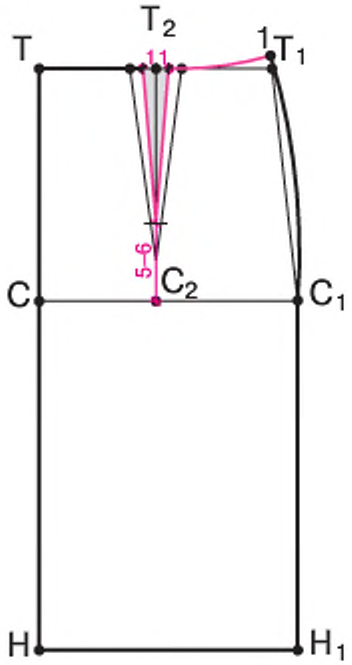
6) $TT_2 = T_2T_1$;
$T_2 \downarrow C_2$

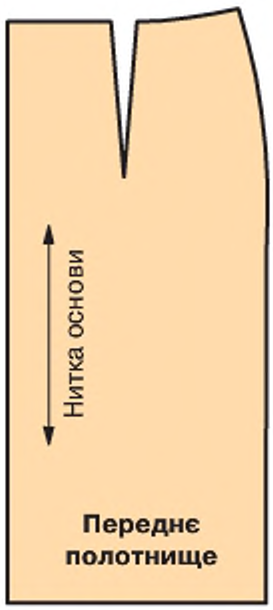
7) $C_2 \uparrow 2 \div 3$
$T_2 \leftarrow\bullet\rightarrow 1{,}5$

8) Навести контури викрійки заднього полотнища

9) $C_2 \uparrow 5 \div 6$; $T_2 \leftrightarrow 1$

10) Навести контури викрійки переднього полотнища

Технічне моделювання відбувається на основі кресленика базової конструкції швейного виробу. Наприклад, на основі кресленика прямої спідниці можна змоделювати велику кількість різних фасонів: вузькі, прямі й дещо розширені, довгі й короткі, з кокетками ззаду й спереду, з розрізами й складками різної форми тощо (мал. 32).

Мал. 32. Моделі прямих спідниць різного крою

До речі

Бажаючи підкреслити привабливість жіночих ніг, **Коко Шанель** ввела в моду пряму спідницю нижче коліна. Пізніше **Крістіан Діор** звузив її донизу, бажаючи ще більше підкреслити принадні вигини нашої фігури. І йому це вдалося — спідниця-олівець ніколи не виходила з моди і стала класикою, яка переживає щосезонні інтерпретації.

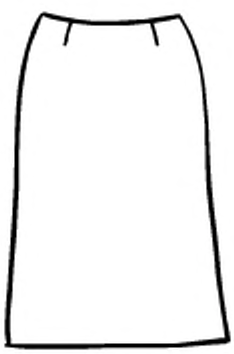

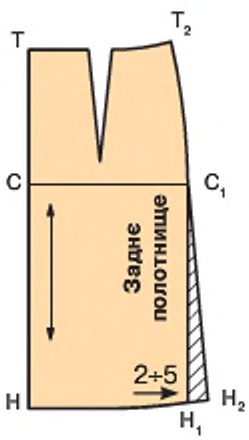
Моделі Коко Шанель

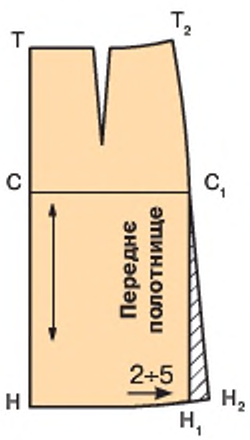
Розширення прямої спідниці по лінії низу

Величина розширення залежить від довжини спідниці. Для розширення спідниці міді (середньої довжини) оптимальною величиною є 2–7 см, а для довгих спідниць може досягати 10 см.

Для виконання розширення на кресленику переднього і заднього полотнищ від бічної лінії по лінії низу відмірюють потрібну величину. Потім точки H_1 і H_2 з'єднують з лініями бічного зрізу в точці C_1. Важливо, щоб утворена нова лінія плавно переходила в бічну лінію.

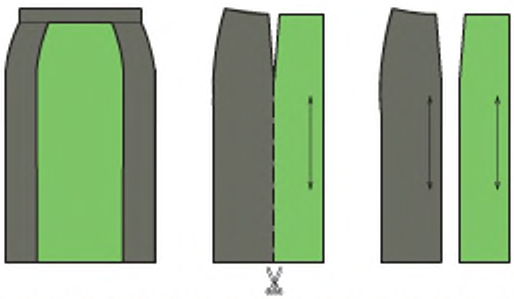
$TH = T_2H_2$

Приклади моделювання спідниць

Моделювання спідниці з вертикальними рельєфами

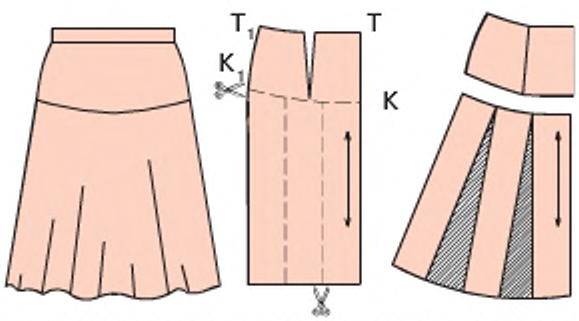
1. На шаблоні прямої спідниці від нижніх точок виточок провести вертикальні відрізки до лінії низу спідниці.
2. Розрізати шаблон за позначеними лініями.
3. Розсунути деталі та обвести окремо кожну з них.

Моделювання розширеної донизу спідниці з овальною кокеткою

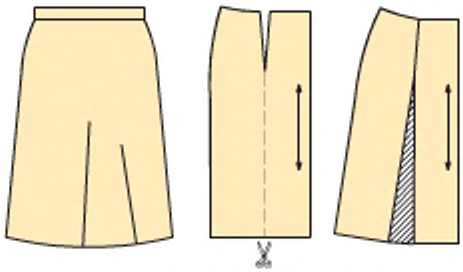
1. На шаблоні прямої спідниці відкласти від точок Т вниз 7–10 см, від $Т_1$ — 5–7 см. З'єднати К і $К_1$ плавною лінією.
2. Відрізати верхню частину спідниці.
3. Закрити талієву виточку.
4. Відрізок $КК_1$ розподілити на 3 частини і провести вниз дві вертикальні лінії.
5. Розрізати нижню частину шаблона за наміченими лініями.
6. Розсунути частини деталей і обвести новий контур деталі.

Моделювання розширеної донизу спідниці*

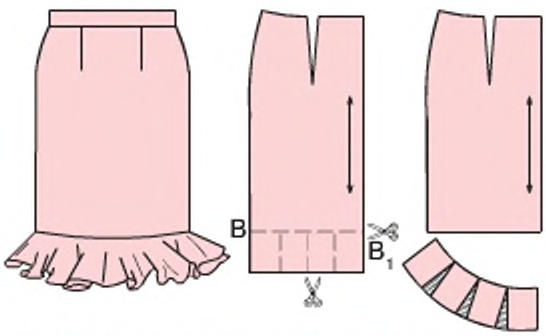
1. На шаблоні прямої спідниці провести вертикальну лінію від кінців виточок до лінії низу.
2. Розрізати шаблон знизу до кінця виточки.
3. Закрити виточку, сумістивши її сторони між собою. При цьому нижні частини шаблону розсунуться на ширину, зумовлену розхилом виточки.
4. Обвести новий контур деталі спідниці.

Моделювання спідниці з воланом

1. На шаблоні прямої спідниці відкласти знизу 25–30 см і поставити точку В.
2. Провести горизонтальну лінію $ВВ_1$.
3. Відрізок $ВВ_1$ розподілити на 5–6 рівних відрізків. Відрізати нижню частину по лінії $ВВ_1$.
4. Розрізати вертикальні відрізки, не дорізаючи 1–2 мм до верхнього краю.
5. Розсунути шаблон, як показано на малюнку.

* При моделюванні такої спідниці на базовій конструкції прямої спідниці потрібно так перебудувати талієві виточки спинки і пілочки, щоб їх розхили та довжина були однаковими.

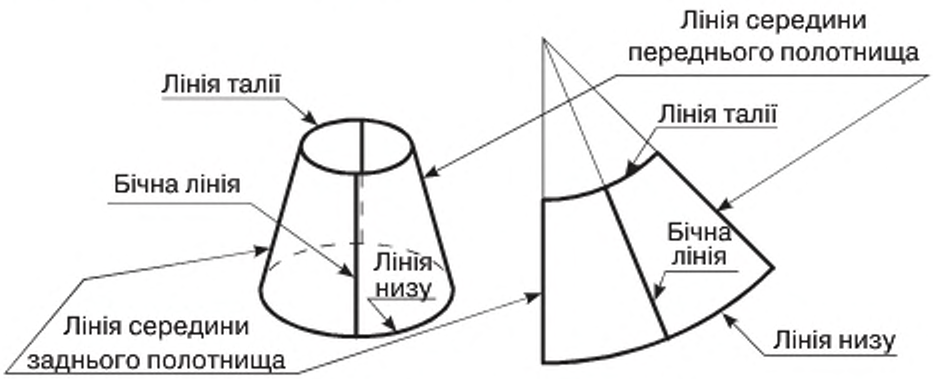
Конічна спідниця

Конічними називають спідниці, які за зовнішнім виглядом нагадують конус (мал. 33). Тому кресленик основи конічної спідниці будують у вигляді розгортки усіченого конуса, де *верхня дуга* відповідає лінії талії, *нижня дуга* — лінії низу, а частини радіусів, укладених між верхньою та нижньою дугами, — лінії середини заднього і переднього полотнищ (мал. 34).

Конічні спідниці є найпростішими за конструкцією. Як правило, вони не мають виточок, складаються з однієї або двох деталей. Конічні спідниці виготовляють на повному колі, 3/4 кола, 1/2 кола, 3/8 кола, 1/4 кола тощо.

Мал. 33. Конічна спідниця

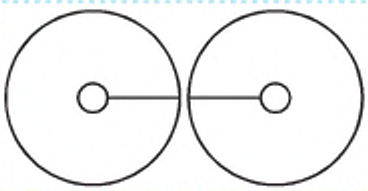
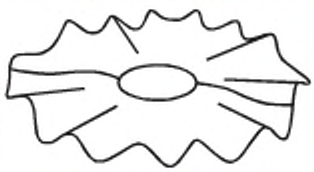

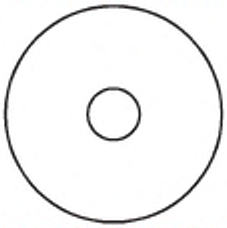
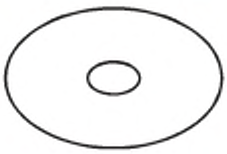
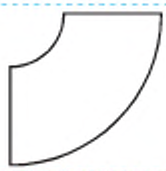
Мал. 34. Кресленик конічної спідниці

Принцип побудови викрійки конічної спідниці з будь-яким розширенням по лінії низу такий: спочатку будують коло (або сектор кола) з отвором для талії. Завдання полягає лише в тому, щоб розрахувати радіус кола (або дуги кола) для талії. Скористаємося шкільною формулою радіуса кола: $R = L / 2\pi$, де L — обхват талії; $\pi = 3{,}14$ — постійне значення (див. додаток 5). Формула змінюється залежно від ступеня розширення.

Як зробити ***викрійку спідниці*** різного ступеня розширення й об'єму, показано в таблиці 6.

Таблиця 6

Для викрійки спідниці *два сонця*: **R= От/4π** або **R= От/12,56**		

Для викрійки спідниці *сонце* формула лишається без змін: **R= От/2π** або **R= От/6,28**		
Викрійка спідниці *кльош* 3/4 сонце: **R= 3 От/4π** або **R= От/4,187**		
Спідниця *півсонце*: **R= От/π** або **R= От/3,14**		
Викрійка спідниці *1/4 сонце*: **R= 2От/π** або **R= От/1,57**		

Викрійка конічної спідниці на резинці передбачає в розрахунках радіуса кола для талії деяке його збільшення для свободи облягання або отримання зборок*.

Можна розробити безліч цікавих ідей для пошиття конічних спідниць.

Спідниця «півсонце»

Спідниці «півсонце» мають дуже красивий вигляд! Шиють їх на резинці, кокетці, поясі з найрізноманітніших тканин.

Фасони моделей спідниць «півсонце» завжди в моді. Вони стали класикою. Їх носять у будь-яку пору року, вдягають на свята, романтичні події, а також у будні.

Побудову конічної спідниці зробимо на прикладі моделі спідниці «півсонце» на резинці. Будувати викрійку спідниці «півсонце» на папері не обов'язково. Зробивши необхідні розрахунки, наведені нижче, можна відразу наносити лінії викрійки на складену вдвічі тканину.

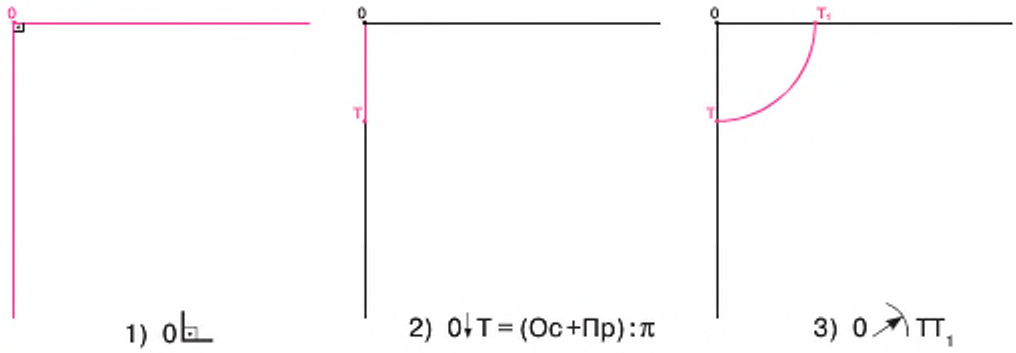
* Багато цікавої інформації можеш знайти тут: **http://www.shyu.ru/polusolnce.html**.

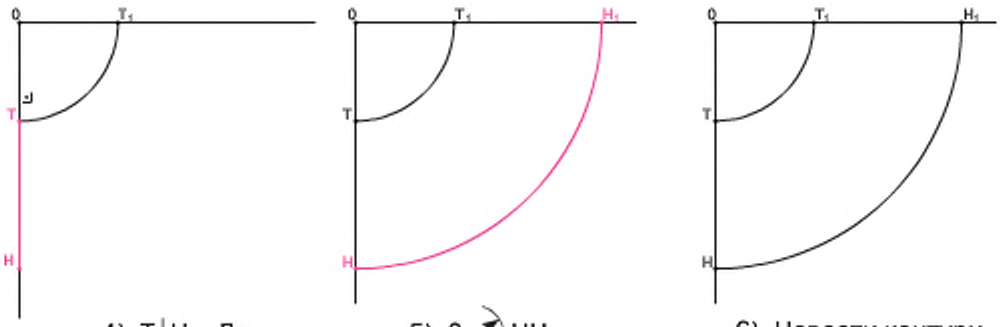
Покрокова інструкція побудови кресленика спідниці «півсонце» на резинці

Вихідні дані. Для побудови креслення основи конічної спідниці на резинці необхідні такі вимірювання та прибавки:

Ос = __; Дв = __; Пр (прибавка на свободу рухів) = 5 см; π = 3,14; ∠ 90° (кут, який визначає положення бічних швів).

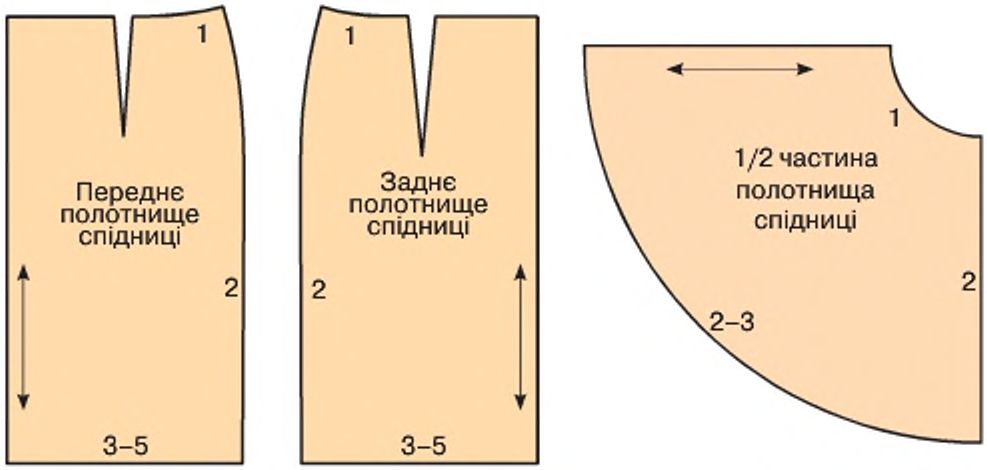
До речі

Для розкроювання конічних спідниць кресленик виконують безпосередньо на тканині без лекал. Для побудови дуги можна використовувати нитку, один кінець якої приколоти в центр кола. До іншого кінця, на відстані радіуса, шпильку вколюють у підкладену знизу гумку. Прикріпити спеціальний олівець або маркер для тканини.

«Циркуль», зроблений із нитки, шпильки й олівця

Виготовлення викрійок. Після побудови кресленика спідниці потрібно виготовити ***викрійки*** (*шаблони, лекала*) її деталей. Викрійки вирізають за контурами кресленика виробу (мал. 35).

Мал. 35. Викрійки: *а* — прямої спідниці; *б* — спідниці «півсонце»

Послідовність виготовлення викрійки

1. Обвести контур деталей кресленика олівцем, уточнюючи всі лінії.
2. Вирізати викрійки за контурними лініями.
3. Позначити напрям поздовжньої нитки (нитки основи).
4. Записати назву та кількість деталей, позначити їх зрізи, місця згину тканини.
5. Позначити припуски на обробку швів (мал. 35):

ПРИПУСКИ

- по лінії талії — 1 см;
- по лінії бічного зрізу — 2–3 см;
- по лінії низу — 3–5 см — для прямих, ледь розширених спідниць;
  2–3 см — для конічних спідниць.

Перед тим як приступити до виконання практичної роботи, пригадай правила користування креслярськими інструментами і пристосуваннями (мал. 36) та ознайомся з матеріалами, які можна використати для побудови кресленика швейного виробу (див. додаток 6).

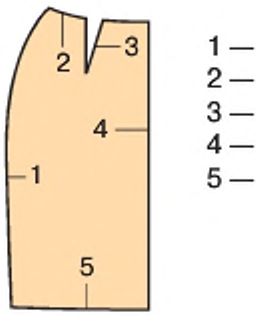

Мал. 36. Креслярське приладдя

1. Від яких мірок залежить розмір базисної сітки кресленика?
2. З яких деталей складається кресленик прямої спідниці?
3. Укажи правильну послідовність побудови кресленика деталей прямої спідниці.

Пояс, заднє полотнище, переднє полотнище, базисна сітка

4. Назви зображені лінії переднього полотнища спідниці.
5. Як за допомогою одного кресленика швейного виробу можна зробити кілька різних його фасонів?
6. Для чого потрібні прибавки?
7. До яких мірок додають прибавки для побудови кресленика основи прямої спідниці?
8. Які мірки необхідні для побудови кресленика спідниць «сонце» та «півсонце»?

Робота в групах

Гра «Консультанти». Допоможіть один одному. Виконайте практичні роботи, перевірте якість їх виконання. Поставте запитання один одному.

Практична робота

Побудова кресленика основи прямої спідниці

Уяви себе модельєром-конструктором.

Інструменти та матеріали: папір для креслення, сантиметрова стрічка, масштабна лінійка, кутник, гумка, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

Виконай у робочому зошиті кресленик основи прямої спідниці свого розміру за покроковою інструкцією в параграфі, користуючись масштабною лінійкою М 1:4 або на спеціальному папері в натуральну величину.

Практична робота

Технічне моделювання на основі прямої спідниці*

Інструменти та матеріали: шаблони конструктивної основи в М 1:4, лінійка закрійника, олівець, гумка, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготуй робочий ескіз із описом моделі спідниці.
2. Обведи шаблони конструктивної основи в М 1:4.
3. Нанеси на шаблон зміни з урахуванням ліній нової моделі.
4. Розріж шаблон за наміченими лініями.
5. Розведи відповідно частини шаблона.
6. Перенеси контури деталей на кольоровий папір.
7. Виріж викрійки з паперу. Підготуй для розкроювання шаблони в М 1:4 у такій послідовності:
   — напиши на деталях викройок їхні назви і кількість;
   — підпиши на кожній деталі основні лінії і зрізи;
   — познач на кожній деталі напрямок поздовжньої нитки.
8. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Відповідність зміни шаблона обраній моделі		
2	Наявність відповідних написів на деталях викрійки		
3	Наявність позначок напрямку ниток основи на кожній деталі виробу		
4	Акуратність виконаної роботи		
5	Допомога іншим		

Скарбничка мудрості

У моді, як і в архітектурі, найважливіше — пропорції.

Коко Шанель

Скарбничка мудрості

Кравець — хранитель духовної культури людини.

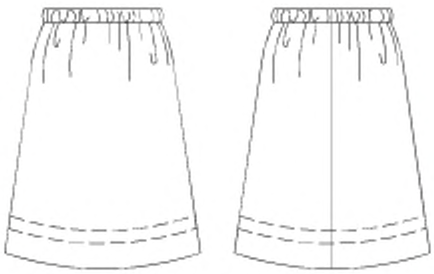
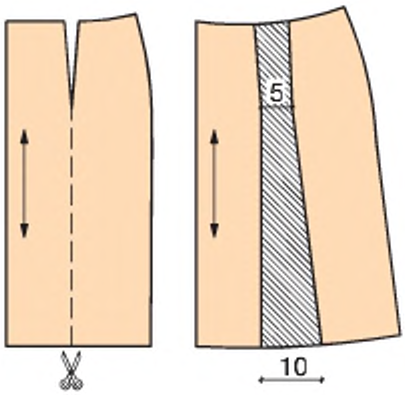
* Приклад виконання практичної роботи дивись на с. 66.

Практична робота

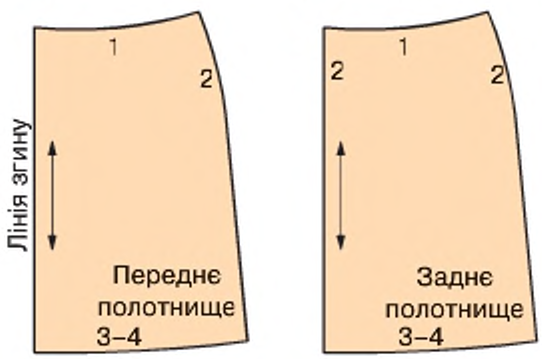
Приклад виконання практичної роботи:
Технічне моделювання на основі прямої спідниці

Модель спідниці

Опис моделі: трьохшовна літня спідничка для дівчинки. Прямого крою, розширена донизу, на резинці. По лінії низу оздоблена декоративною строчкою

Робочий ескіз	Технічне моделювання
	

Деталі крою: заднє полотнище — 2 дет., переднє полотнище — 1 дет.

§5 Добір і розрахунок тканини для виготовлення поясного виробу

Опорні поняття

Чинники добору тканини, естетичні властивості, розрахунок тканини.

Навіщо це тобі потрібно?

Уміння вдало добирати та розраховувати тканину — це вміння вдало реалізовувати ідеї, уникати зайвих грошових витрат і зіпсованого настрою в разі її нестачі!

Умітимеш добирати і розраховувати матеріали для втілення творчих задумів.

Художня виразність одягу, його якість залежать передусім від складу, фактури, властивостей і кольору тканини, з якої його пошито. Одна й та сама модель одягу, пошита з тканини різної якості, має зовсім різний вигляд.

Під час добору тканини враховують кілька важливих чинників:

Чинники добору тканини для пошиття спідниці

- призначення
- сезонність
- особливості фігури
- силует і модель
- колірна гама

У сучасних магазинах є зразки тканин із різноманітними властивостями*. З ними можна проекспериментувати: відчути на дотик, зім'яти, розтягнути, зібрати в складки тощо. Є також можливість поцікавитися у продавця складом тканини, особливостями догляду за нею. Така інформація дає змогу належно оцінити потрібні для виготовлення виробу властивості та якості матеріалу.

Тести для добору тканини за механічними властивостями

1. Для оцінювання ***зминальності*** зімни на деякий час матеріал у руці, а потім відпусти. Якщо на тканині залишилися зморшки, це означає, що виготовляти з неї спідницю буде складніше, а готовий одяг буде зминатися.

* *Механічні*, *технологічні* й *гігієнічні* властивості тканини були подані у § 1 цього підручника, а також § 3 підручника для 6 класу та § 2 — для 7 класу.

2. Для оцінювання ***пружності*** тканини розтягни її, а потім відпусти. Якщо нитки залишаться розтягнутими, то це означає, що деталі з такої тканини не триматимуть форму.
3. Для оцінювання ***драпірувальності*** звісь тканину з руки або з плічок. Якщо на ній утворюються м'які, округлі складки, то такий матеріал годиться для вільно спадаючої моделі.

При доборі тканини особливу увагу приділяють її **естетичним властивостям** (табл. 7).

Таблиця 7

Естетичні властивості тканин

Властивості	Зовнішні ознаки
Колір	Хроматичний, ахроматичний, монохромний, поліхромний, яскравий, тьмяний, світлий, темний, контрастний, нюансний, теплий, холодний тощо
Блиск	Глибокий блиск, слабкий блиск, матова
Фактура (*характер будови*)	Гладка, шорстка, рельєфна, жата, ворсова, щільна, рихла, прозора, гофрована, одно-, двостороння тощо
Візерунок	Крупний, дрібний, квітчастий, картатий тощо

Добір кольору й візерунка тканини. Добираючи колір і візерунок тканини, перш за все необхідно враховувати призначення спідниці, вік людини, сезон, фасон.

Важливо враховувати властивість кольору й візерунка тканини, візуально змінювати статуру людини. Так, спідниці темних кольорів, особливо з вертикальними строчками, складками, запáхом, подовжені візуально зменшують об'єм стегон, дещо видовжують статуру, а світлі навпаки — збільшують об'єм фігури, дещо вкорочують статуру (мал. 37).

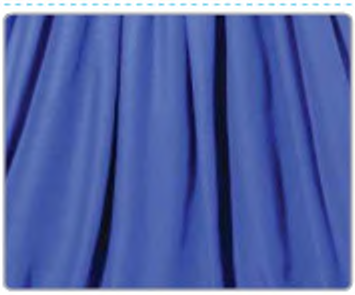
Мал. 37. Візуальні ілюзії в одязі

Колір — невід'ємний елемент композиції костюма. Це найперше, що сприймається в живописі одягу. Колір одягу має гармонійно пов'язуватися з кольором волосся, очей людини, особливостями фігури, зачіски, макіяжу, віком, темпераментом тощо.

Під час добору тканини для пошиття спідниці скористайся нашими порадами (табл. 8).

Таблиця 8

Поради щодо добору тканини для пошиття спідниць

Зображення тканин	Поради
	Для спідниці, що створює об'єм унизу (балон, сонце, півсонце та ін.), згодяться щільні тканини, які тримають форму. При цьому вони можуть бути тонкими, шурхотливими.
	Для класичної спідниці (без надмірностей) тканина має бути цупкою, досить щільною, не тонкою, не дуже м'якою. Її шиють по фігурі, тому тонка тканина на швах може розлізтися. Добре підходять тканини зі змішаним волокнистим складом, бо натуральні тканини зсідаються і сильніше зминаються.
	Для спідниці зі складками (оборками, ярусами) А-силуету, потрібна тканина, яка тримає форму. Занадто товста тканина може додавати небажаного об'єму. Якщо використати м'якшу тканину, то зборок можна робити більше.
	Для спідниці, що вільно спадає, потрібна легка, рухлива, струмлива тканина, тоді і спідниця буде такою самою. Це може бути шифон, тендітний шовк, тонкий еластичний трикотаж тощо.

Розрахунок кількості тканини для спідниці. Коли викрійка готова, можна точно розрахувати кількість тканини, потрібної для виготовлення виробу.

Витрати на тканину залежать від розмірів виробу і ширини матеріалу, що використовуватиметься. У магазинах продається тканина переважно шириною від 90 до 160 см. Довжина тканини, яку потрібно купити на виготовлення виробу, не може бути меншою, ніж довжина найдовшої його деталі, плюс припуски на шви.

Необхідно враховувати, що для кожної деталі з усіх сторін треба додати відповідні ***припуски на обробку швів*** (див. с. 63).

Точні розрахунки можна зробити такими способами:

1. Зробити попередню економну розкладку всіх деталей викрійки, починаючи з найкрупніших на будь-якій тканині або папері.

Найпростіше це зробити так: скласти легке простирадло на ширину обраної тканини і розкласти на ній викрійки всіх деталей, а потім виміряти, скільки тканини знадобиться.

2. Зобразити схему розкладки деталей викрійки в масштабі на папері, потім зробити відповідні розрахунки.

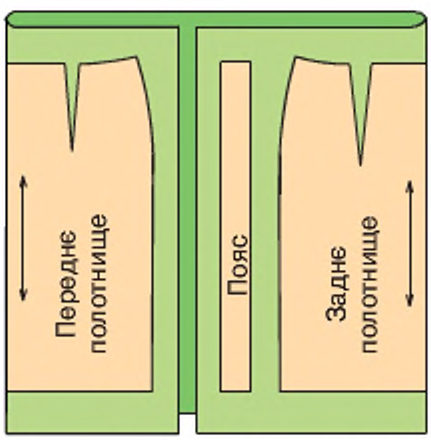
Важливо пам'ятати:
— про парні деталі і деталі, що згинаються;
— про врахування розміру тканини на припуски;
— напрямок повздовжньої нитки основи, що вказаний на викрійці, повинен збігатися з напрямком повздовжньої нитки в тканині.

Розрахунок тканини для пошиття прямої спідниці

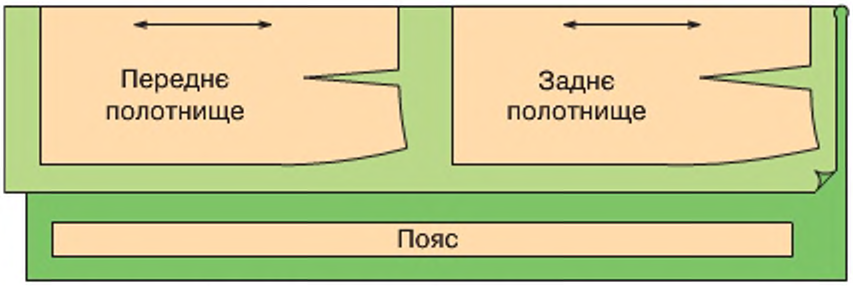
Для розрахунку витрат тканини на пошиття спідниці прямої, «півсонце» можна скористатися і готовими формулами. Наприклад, на пошиття *прямої спідниці* з тканини завширшки 140–160 см необхідна така довжина тканини: **Дв + 10 см** (10 см — на обробку верхнього та нижнього зрізів, а також на вирівнювання тканини) (мал. 38).

Якщо ширина тканини 90–110 см, то треба купувати тканини майже вдвічі більше (мал. 39). Розраховують її за такою формулою:

(Дв + 10 см) · 2

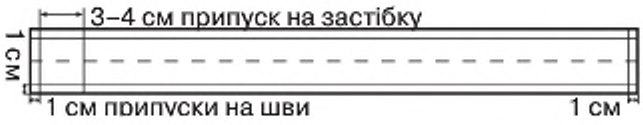

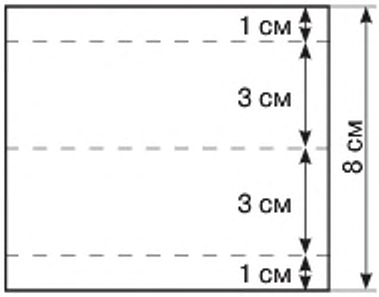
Мал. 38. Розкладка викрійок прямої спідниці «у згин» на тканині завширшки 140–160 см

Мал. 39. Розкладка викрійок прямої спідниці «у згин» на тканині завширшки 90–110 см

Витрати тканини на пояс із застібкою: *довжина пояса* дорівнює довжині обхвату талії (От) плюс припуск на застібку 3–4 см, плюс припуск на шви по 1 см (мал. 40).

Мал. 40. Розгортка пояса спідниці

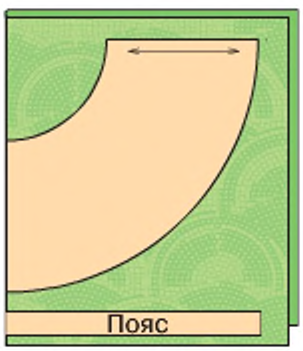
Ширина пояса дорівнює подвоєній ширині пояса в готовому вигляді плюс по 1 см припусків на шви.

Розрахунок тканини для пошиття спідниці «півсонце»

Кількість тканини залежить від особливостей моделі спідниці. Для широкої спідниці *«півсонце»* треба, звичайно, більше тканини (мал. 41). Витрати тканини завширшки 140–160 см становитимуть:

$$\text{Дв} + \text{ОТ} + 15,$$

де **От** — радіус лінії талії на кресленику спідниці; 15 см — на ширину пояса, обробку відкритих зрізів та вирівнювання тканини.

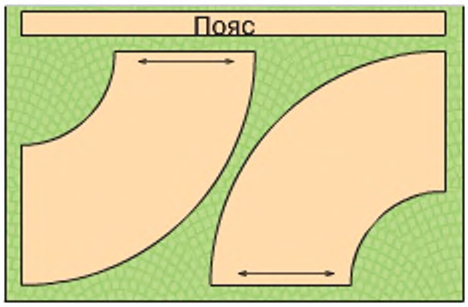
Мал. 41. Розкладка викрійок спідниці «півсонце» «у згин» на широкій тканині

Якщо ширина тканини 90–110 см (мал. 42, с. 72), то кількість тканини розраховують за іншою формулою:

$$(\text{Дв} + \text{ОТ} + 5) \cdot 2,$$

де 5 см — на обробку відкритих зрізів, вирівнювання тканини.

Витрати тканини з крупним квітчастим чи картатим малюнком збільшуються на один рапорт малюнка, щоб можна було підігнати малюнок на парних деталях під час їх розкроювання.

Мал. 42. Розкладка викрійок спідниці «півсонце» «у розгортку» на вузькій тканині

Під час розкладання викрійок на тканині з візерунком або з ворсом потрібно враховувати їх напрямок!

На широкій тканині місце для пояса залишиться збоку. Довжина пояса може дорівнювати верхньому зрізу спідниці (цей варіант простіший у пошитті), чи бути меншою від цього зрізу, але більшою за обхват талії (тоді спідницю доведеться перед пришиванням пояса дещо зібрати).

1. Що впливає на добір тканини для пошиття швейного одягу?
2. Як можна швидко перевірити тканину на зминальність, пружність, драпірувальність тканини?
3. Яка із зображених тканин найбільше згодиться для пошиття класичної прямої спідниці для фігури з вузькими, середніми й широкими стегнами? Чому?

шовкова

вовняна

ацетатна

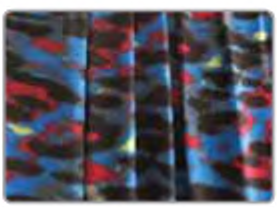

вовняна

бавовняна

шовкова

трикотажна

лляна

віскозна

4. Які із зображених моделей спідниць будуть візуально збільшувати об'єм стегон? Чому?

1 2 3 4 5

5. Якими способами можна визначити потрібну кількість тканини для пошиття спідниці?
6. Чому при розрахунках важливо враховувати напрямок поздовжньої нитки в тканині?
7. Для чого роблять припуски та від чого залежить їх розмір?
8. У чому різниця способів розкладок викрійок на тканині «в розгортку» й «у згин»?
9. Чому на тканину спочатку розкладають більші за розміром деталі, а потім — дрібніші?

Робота в групах

1. Гра «Порадник». Для пошиття яких спідниць знадобляться зображені фрагменти тканин? Чому?

шовк бавовна ацетатна

лляна віскозна вовняна

2. Гра «Ланцюжок». Хто назве більше естетичних властивостей тканини?

Практична робота

Добір і розрахунок матеріалів для виготовлення поясного виробу

Уяви себе конфекціонером.*

Інструменти та матеріали: зразки тканин, папір, лінійка масштабна, кутник, гумка, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Уважно розглянь наявні зразки тканини. Добери зразок тканини для виготовлення своєї спідниці. Обґрунтуй свій вибір.
2. Добери потрібні нитки, оздоблювальні матеріали для виготовлення спідниці.
3. Обери зручний для тебе спосіб розрахунку кількості тканини для пошиття спідниці.
4. Виконай розрахунки потрібної кількості тканини (у см) для пошиття обраної моделі спідниці в робочому зошиті.
5. Оціни свою роботу за такими показниками:

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1.	Урахування важливих чинників у доборі тканини		
2.	Гармонійність поєднання ниток, оздоблювальних матеріалів з обраною тканиною		
3.	Правильність розрахунків кількості тканини з урахуванням особливостей обраної моделі		

Скарбничка мудрості

Марнотратство снідає з надмірністю, обідає з недоліком, вечеряє з убогістю і лягає спати з ганьбою.

Бенджамін Франклін

Скарбничка мудрості

Щоб дійти до мети, потрібно перш за все йти.

Оноре де Бальзак

* *Конфекціонер* — фахівець на швейному виробництві, який займається добором і закупівлею тканин та різної фурнітури для одягу.

§6 Розкрій деталей швейного виробу

Опорні поняття

Настилання тканини, розкладання і розмічання деталей викрійок, перенесення контурних ліній, розкроювання.

Навіщо це тобі потрібно?

«Сім раз відмір, один раз відріж»...

Уміння правильно розкроювати тканину навчить тебе раціонально використовувати час і кошти.

Для того щоб якісно пошити будь-який виріб, необхідно правильно виконати технологічну операцію розкрою матеріалу на деталі крою швейного виробу.

Технологічна послідовність розкрою швейних виробів

Підготовка тканини до розкроювання

↓

Настилання тканини

↓

Розкладання викрійок на тканині

↓

Розмічання викрійок на тканині

↓

Розкроювання деталей виробу

1. Послідовність підготовки тканини до розкроювання.

1. Пропарювання (декатирування).
2. Перевірка на наявність дефектів та їх позначення.
3. Визначення лицьового й виворітного боків.
4. Визначення напрямку нитки основи.
5. Визначення напрямку малюнка чи ворсу.
6. Прасування.
7. Вирівнювання зрізів.

1. Для попередження зсідання тканини, тобто зменшення її в розмірі після прання готового вже швейного виробу, її попередньо ***пропарюють*** — зволожують парою або водою відповідної температури з подальшим просушуванням (мал. 43).

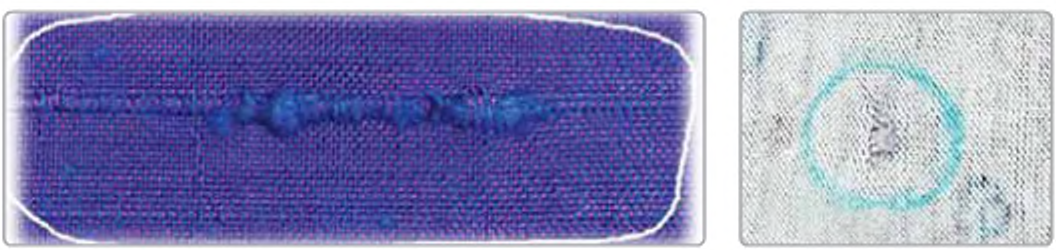
Якщо на тканині є позначка, що вона вже декатирована, то її не зволожують.

а б в

Мал. 43. Декатирування тканини: *а* — зволоження; *б* — просушування в рушнику; *в* — просушування за допомогою праски

2. Для визначення якості тканини її уважно розглядають. ***Дефекти тканини*** (потертості, плями, потовщення ниток, нерівномірне фарбування тощо) обводять кравецькою крейдою для того, щоб під час розкладання викрійок оминути їх (мал. 44).

Мал. 44. Позначення дефектів тканини

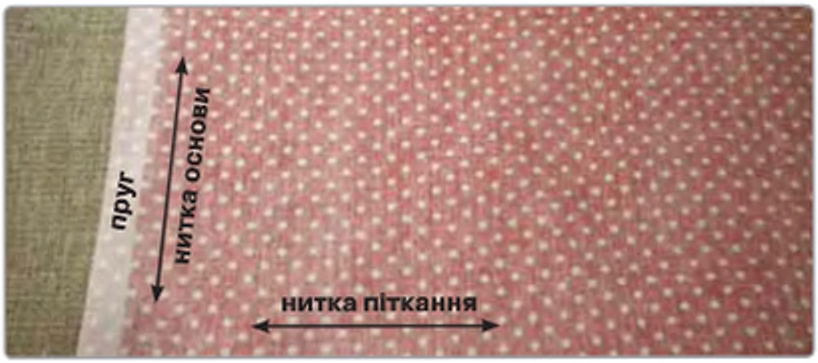
3. Далі визначають лицьовий і виворітний боки тканини.

4. Щоб правильно розкласти викрійки деталей виробу на тканині, важливо визначити й позначити напрямок поздовжніх ниток тканини (ниток основи) за такими ознаками:

— *за пругом*: нитки основи розташовані вздовж пруга тканини (мал.45);

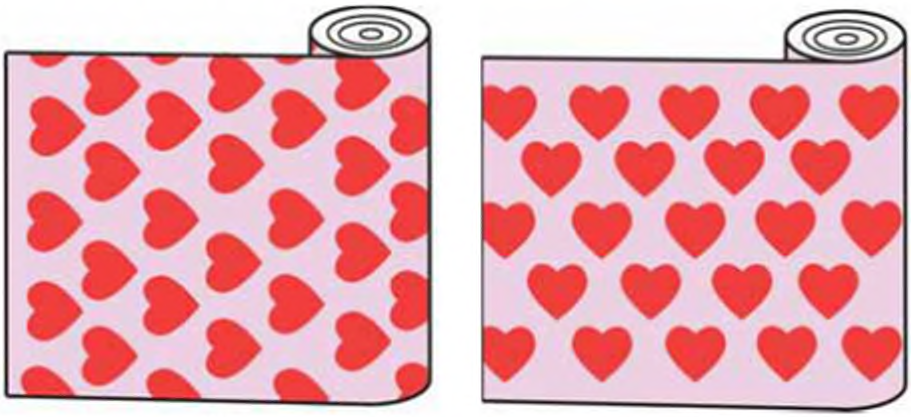
— *за розтягом*: у ниток основи розтяг менший, ніж у ниток піткання.

Усі тканини вздовж ниток основи менше розтягуються, тому деталі виробу, розкроєні в напрямку ниток основи, не витягуватимуться й не втрачатимуть своєї форми.

Мал. 45. Напрямок ниток основи і піткання

5. Напрямок малюнка та ворсу позначають стрілкою на виворітному боці тканини (мал. 46).

а б

Мал. 46. Визначення напрямку малюнка: *а* —вздовж; *б* — упоперек

6. Обов'язковою умовою підготовки тканини є її прасування вздовж ниток основи з виворітного боку. Температура підошви праски залежить від волокнистого складу тканини. Під час прасування усувають перекошеність тканини: складають її навпіл лицьовим боком усередину, рівненько сумістивши краї, вирівнюють, а вже тоді прасують.

7. За потреби вирівнюють зрізи тканини.

1. Яка послідовність підготовки тканини до розкроювання?
2. Чому тканину необхідно декатирувати?
3. Чому важливо розкладати викрійки з урахуванням напрямку ниток основи тканини?

Синтетичні тканини піддають тепловій обробці без зволоження.

Важливо

Витягування тканини перед розкроюванням конічної спідниці

Щоб запобігти провисанню подолу конічної спідниці «півсонце», перед розкроюванням треба підготувати тканину:

— зрізати пруг тканини;

— скласти тканину від середини пруга так, щоб нитка піткання лягла на поздовжню, отриманий кут скласти навпіл (вершина кута — центр майбутнього кола);

— зволожену тканину підвісити за кут, якщо відріз тканини невеликий, то по низу можна прикріпити важелі;

— відтягувати тканину декілька годин.

Підготовлена у такий спосіб тканина не деформуватиметься навкіс, що дозволить кроїти і шити конічний виріб так само, як виріб, розкроєний по поздовжній нитці.

2. Настилання тканини. Настилання тканини, розкладання викрійок і розкрій деталей виробу виконують на рівному просторому столі (мал. 47).

Мал. 47. Закрійник за роботою

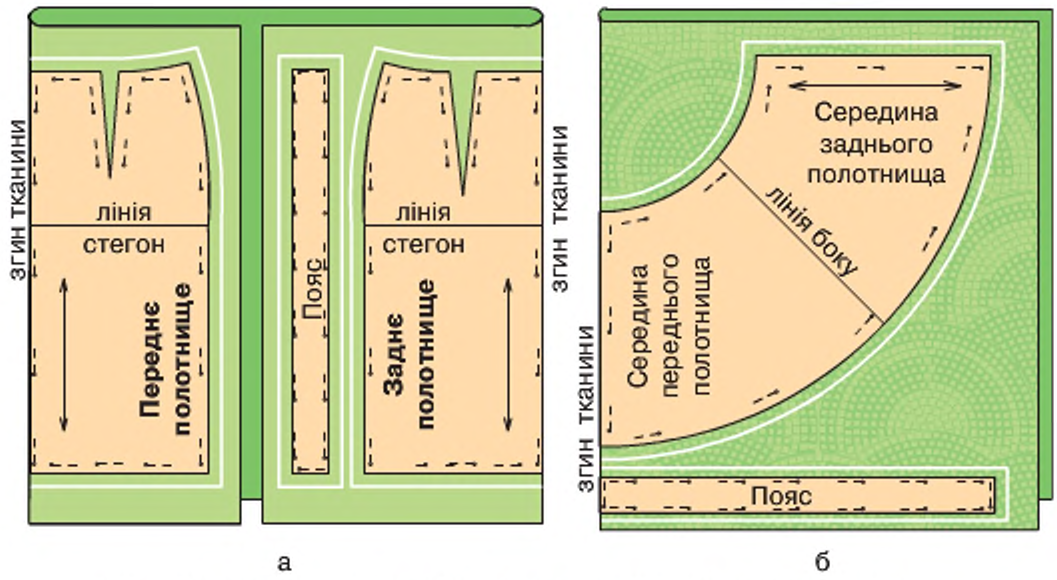
Залежно від фасону спідниці, кількості деталей, ширини й особливостей малюнка тканини настилання тканини здійснюють у два способи:

— «у розгортку», коли тканина розкладена на столі за всією шириною лицьовим боком донизу;

— «у згин», коли тканина рівненько складена вздовж, лицьовим боком усередину, щоб малюнок збігався на обох половинках полотен.

При настиланні тканини в один шар — **«у розгортку»**, кількість викрійок повинно відповідати кількості деталей виробу (два полотнища, один пояс тощо). Цей спосіб використовують, коли виріб має асиметричний крій, а тканина — складний малюнок.

При настиланні тканини **«у згин»** розкладають по одній викрійці, виконаних на половину виробу (1/2 частина переднього та заднього полотнищ). У цьому разі викрійки розміщують так, щоб їх край з надписом «згин тканини» сумістився точно зі згином тканини (мал. 48).

Мал. 48. Розкладання викрійок деталей спідниці на тканині «у згин»: *а* — прямої; *б* — конічної

3. Розкладання викрійок на тканині. Настеливши рівно тканину на столі «у згин» або «в розгортку» виворітним боком доверху, розкладають викрійки, враховуючи:

— напрямок ниток основи;

— узгодження малюнка тканини;

— дефекти тканини, щоб оминути їх;

— економну розкладку — розкладають спочатку великі, а потім дрібні деталі виробу.

4. Розмічання викрійок на тканині. Розклавши на тканині викрійки деталей виробу, приколюють їх шпильками, щоб вони не зсовувалися. Лише потім починають їх розмічати.

Лінії крою деталей помічають двічі: точно за контуром деталі, отримуючи суцільні ***лінії контуру викрійок***; потім відкладають величину припусків на шви, проводять паралельні лінії — ***розкроювання*** (мал. 49, с. 80) Саме за лініями розкроювання вирізають деталі виробу. Лінії мають бути рівними, чіткими. Товщина їх не повинна перевищувати 1 мм.

Для розмічання на тканині контурів викрійок та припусків на шви використовують такі інструменти й пристосування: лінійки, кутник, кравецьку крейду або змилки, спеціальні олівці й маркери, сліди яких змиваються водою або самі зникають через деякий час (див. с. 81).

Мал. 49. Розмічання припусків на шви

ПРИПУСКИ

Не забувай про припуски на обробку швів.

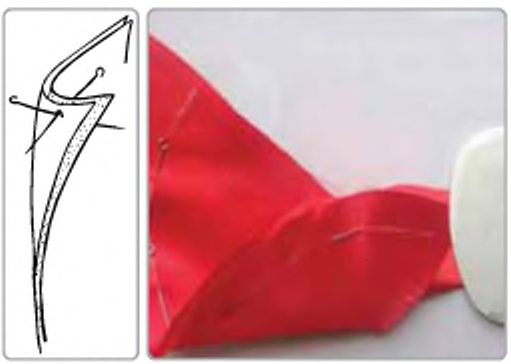
- по лінії талії — 1 см;
- по лінії бічного зрізу — 2–3 см;
- по лінії низу — 3–5 см — для прямих, ледь розширених спідниць; 2–3 см — для конічних спідниць.

Величину припусків на шви розмічають паралельно лінії контурів викрійок!

Пам'ятайте, додавати припуски на шви під час розкрою дуже важливо! Без припусків не можна правильно з'єднати деталі в єдине ціле, обробити відкриті зрізи. Навіть у простої спідниці з боковими швами — 4 зрізи, для яких потрібно по 2–3 см припусків на шви. Якщо не врахувати припуски на шви, то в результаті твоя спідниця буде вужча на 8–12 см!

Намітивши контури викрійки та лінії розкроювання, на тканину переносять виточки, складки, контрольні точки, модельні лінії, місця розташування кишень, лінії середини деталей і т. ін.

Копіювання контурних ліній. Домогтися максимальної точності під час перенесення контурних ліній з однієї частини деталі на іншу або на парні деталі можна, скориставшись способами копіювання за допомогою ***шпильок*** з подальшим наведенням ліній крейдою, ***копіювальних стібків*** або ***різця з копіювальним папером***.

Мал. 50. Перенесення контурних ліній за допомогою шпильок

Копіювати за допомогою шпильок досить швидко (мал. 50). Їх уколюють точно вздовж лінії контурів викрійки, захоплюючи обидві частини деталі крою. Інтервал між шпильками роблять на прямих лініях 7–12 см, на заокруглених ділянках — 1,5–2 см. Кути й

точки перетину відмічають шпильками навхрест. Коли шпильки вколоті, деталь перевертають на зворотній бік і прикладають викрійку відповідно до проколів, наводять крейдою контури швів та виточок.

Кравецькі хитрощі, корисні поради

Для розмічання викрійок на тканині, окрім кравецької крейди, використовують змилки.

Для розмічання припусків на шви використовують спеціальний шаблон.

Для розмічання викрійок відразу з припусками на шви з'єднують два олівці скотчем.
Якщо потрібний ширший припуск, додають між олівцями ще щось, наприклад ще один олівець грифелем вгору.

Найпростіше розмічати припуски за допомогою кравецького крейдового коліщатка.
Можна також скористатися подвійними копіювальними коліщатами.

Розмічати викрійки на тонкій і гладкій тканині, що ковзає, зручніше, підклавши під тканину шорстке простирадло.

Для прикріплення викрійок на тканині, що залишає сліди від шпильок, використовують клейку стрічку (лейкопластир марки 3М).

5. Розкроювання деталей виробу є відповідальною технологічною операцією, яка потребує дотримання певних вимог:

— розкроювати тканину необхідно за лінією розкроювання, яка враховує припуски на шви.

— спочатку розкроювати більші деталі, а потім — дрібніші.

— тканину під час розкроювання не піднімати і не пересовувати;

— нижнє гостре лезо ножиць не відривати від столу (мал. 51);

— виточки не вирізати і не розрізати лінії згину деталей;

— розкроювати тканину можна відразу за паперовою викрійкою, але такий спосіб потребує неабиякої майстерності закрійника.

Мал. 51. Прийоми розкроювання тканини

Наприкінці перевір наявність усіх деталей крою, а вже потім приступай до їхньої обробки.

До речі

Сучасне швейне виробництво обладнане потужним автоматичним устаткуванням для перевірки тканини на дефекти, настилання, розкладання, розмічання і високої точності розкроювання.

Наприклад, лазерне устаткування ріже матеріал швидко, якісно, рівно, відразу в кілька шарів. Краї тканини після такого різання не обсипаються, бо вони обпалюються. Процес розкроювання управляється комп'ютером.

Електроножиці

Лазерний різак з комп'ютерним управлінням

Сучасне устаткування для розкроювання тканини

Клаптики, що залишилися після розкроювання тканини, зберігай. Їх можна використати для рукоділля, виконання пробних строчок і петель, пошиття дрібних речей тощо.

1. Які технологічні операції відсутні в поданій послідовності операцій?
   1. _____.
   2. Настилання тканини.
   3. _____.
   4. Розмічання викрійок на тканині.
   5. Розкрій деталей виробу.
2. Які дефекти тканини ти знаєш? Для чого визначають наявність дефектів на тканині?
3. Що потрібно враховувати під час настилання тканини?
4. Коли застосовують спосіб настилання тканини «у розгортку», а коли — «у згин»?
5. Що враховують під час розкладання викрійок на тканині?
6. Чи однаковим буде припуск на шов по лінії низу для прямих і конічних спідниць?
7. Укажи на малюнку лінію контуру викрійки і лінію розкроювання. Чому вони мають таку назву?

8. Чим відрізняються деталі крою від деталей викрійки?
9. **Задача на логіку.** Кравець має 16 м тканини. Від неї він відрізає щодня по 2 м. Визнач, через скільки днів він відріже останній шматок.

Робота в групах

Запропонуйте ідеї для виготовлення виробів із клаптиків тканини, що залишаються після розкроювання деталей виробу.

Практична робота

Розмічання та розкроювання деталей виробу

Уяви себе закрійником.

Інструменти та матеріали: ножиці, шпильки, крейда (змилок, спеціальний олівець чи маркер), лінійка, кут, сантиметрова стрічка, тканина, викрійки, схеми розкроювання поясних виробів.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготуй робоче місце і тканину для розкроювання. Повтори правила безпечної роботи з кравецькими інструментами.
2. Визнач лицьовий і виворітний боки тканини. Познач стрілками напрям ниток основи.
3. Настели тканину «в розгортку» або «у згин».
4. За схемою з виворітного боку тканини виконай пробну розкладку, починаючи з більших деталей, а потім — дрібніших.
5. Розклади викрійки економно.
6. Прикріпи викрійки шпильками до тканини.
7. Обведи контури викрійок крейдою.
8. Відклади припуски на шви, наведи лінію розкроювання. Перевір наявність усіх деталей, напрям ниток основи, напрям малюнка, величину припусків на шви.
9. Виріж деталі швейного виробу за лініями розкроювання.
10. Відколи викрійки від тканини.
11. Перенеси лінії контуру швів і виточок з верхніх частин деталей крою на нижні. Перевір наявність усіх деталей крою й акуратно зберігай їх до обробки.
12. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Відсутність дефектів на деталях крою		
2	Врахування лицьового боку й напряму ниток основи тканини		
3	Економність розкладки викрійок		
4	Обведення контурів викрійок та припусків з виворітного боку		
5	Відповідність нормам величини припусків на шви		
6	Розкрій деталей крою за лінією розкроювання		

Скарбничка мудрості

Усе в наших руках, тому їх не можна опускати.

Габріель Шанель

Скарбничка мудрості

Не варто відмовлятися від чого-небудь тільки тому, що це тяжко.

Даніела Стіл

Безпека

Правила безпечної праці під час розкроювання

- шпильки зберігати в спеціальному гольнику або коробці;
- спрямовувати вістря шпильки в один бік — від себе, приколюючи викрійки до тканини;
- під час розкроювання притримувати тканину пальцями, розміщуючи їх на безпечній відстані від леза ножиць;
- ножиці під час роботи відкладати із зімкнутими лезами;
- не класти ножиці на тканину;
- передавати ножиці із зімкнутими лезами, кільцями вперед.

Правила безпечної праці з праскою

- вмикати та вимикати праску сухими руками, братися при цьому за корпус вилки, а не тягнути за шнур;
- прасувати, стоячи на гумовому килимку;
- праску розміщувати праворуч (якщо прасуєш правою рукою) на спеціальній підставці або вертикально — на її п'ятку;
- електричний шнур не повинен торкатися гарячої підошви праски;
- встановити терморегулятор на потрібну позначку;
- перевіряти температуру нагріву праски, прасуючи клаптик тканини;
- не плювати на підошву праски і не торкатися її вологим пальцем;
- для наповнення резервуара праски водою потрібно відімкнути праску від електромережі;
- не залишати без нагляду ввімкнену праску;
- якщо під час роботи праски виникли неполадки (іскріння, дим та ін.), потрібно відразу повідомити вчителя.

Інструменти й пристосування
для технічного конструювання та шиття

№	Назва інструмента та його призначення	Фото
1	**Лінійки закрійника** Для виготовлення викрійок	
2	**Простий олівець** Для креслярських робіт	
3	**Кутник** Для побудови прямих кутів, вирівнювання низу спідниці під час примірки	
4	**Лінійка-лекало** Для нанесення на викрійки плавних ліній	
5	**Кравецькі ножиці** Для розрізання матеріалів	
6	**Сантиметрова стрічка** Для зняття мірок з фігури під час розкроювання та шиття	
7	**Шпильки** Для сколювання деталей і проведення примірок	
8	**Кравецька крейда** Для нанесення потрібних ліній і позначок під час розкроювання і примірки.	

№	Назва інструмента та його призначення	Фото
9	**Біла гелева ручка** Для точної розмітки на тканині виточок, зборок, складок	
10	**Спеціальний фломастер** з наповнювачем, який зникає через 48 год після нанесення. Для розмічання на тканині	
11	**Грузики, гирьки** Для фіксації паперових викрійок	
12	**Паперовий скотч** Для коригування викрійки, приклеювання додаткових ділянок паперу	
13	**Губка** Для видалення ліній на тканині	
14	**Розпорювач** Для випорювання неправильно зроблених швів	
15	**Праска** **Прасувальна дошка** Для виконання волого-теплової обробки виробу	

Завдання для самоперевірки до розділу 2 (§ 2–6)*

Вибери правильну відповідь

1. Яка обставина стала вирішальною в появі моди на одяг?
   а) ускладнення крою одягу;
   б) винахід швейної машини;
   в) друкування журналів мод;
   г) відкриття крупних виробництв тканини.

2. Хто займається художнім моделюванням нових виробів?
   а) кравці;
   б) стилісти;
   в) художники-модельєри;
   г) модельєри-конструктори.

3. До якого стилю належить зображена сукня?
   а) класичний;
   б) еклектичний;
   в) фольклорний;
   г) романтичний.

4. Який із перелічених стилів поєднує різні стилі в одному костюмі за принципом «поєднання непоєднуваного»?
   а) класичний;
   б) фольклорний;
   в) романтичний;
   г) еклектичний.

5. Що зображено на малюнку?
   а) ескіз;
   б) фасон;
   в) силует;
   г) модель.

6. Силует якої спідниці зображено на малюнку?
   а) пряма;
   б) трапецієвидна;
   в) звужена донизу;
   г) розширена донизу.

* Завдання виконуй за двома варіантами. Перший варіант — непарні номери завдань, другий — парні. Усі завдання виконуй у зошиті. У підручнику не писати!

7 Що зображено на малюнку?

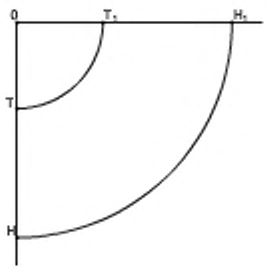
а) начерк;
б) робочий ескіз;
в) художній ескіз;
г) кресленик швейного виробу.

8 Який вид оздоблення зображено на малюнку?

а) кант;
б) рюші;
в) тасьма;
г) мереживо.

9 Яку мірку позначають букви Ст?

а) обхват талії;
б) обхват стегон;
в) півобхват талії;
г) півобхват стегон.

10 Кресленик якої спідниці зображено на малюнку?

а) прямої; б) клинової; в) конічної.

11 Установи правильну послідовність художнього і технічного моделювання:

а) кресленик — ескіз — викрійки;
б) кресленик — викрійки — ескіз;
в) ескіз — кресленик — викрійки;
г) ескіз — викрійки — кресленик.

12 Технологічна операція розрізання тканини на окремі деталі швейного виробу це:

а) розкроювання;
б) конструювання;
в) пошиття;
г) розмічання.

Вибери дві правильні відповіді

1 Чим займається модельєр-конструктор?

а) пошиттям одягу;
б) виготовленням викрійок;
в) створює нові образи виробів;
г) побудовою кресленика основи швейного виробу.

2 Укажи одяг у романтичному стилі.

1 2 3 4

3 Укажи дві моделі спідниці прямого крою.

1 2 3 4

4 Укажи спідниці, оздоблені воланами.

1 2 3 4

5 Укажи мірки, необхідні для побудови кресленика спідниці.
а) Сг; в) Ст;
б) Сш; г) Сс.

6 Укажи горизонтальні лінії базисної сітки кресленика спідниці.
а) лінія середини; в) лінія талії;
б) лінія бічного зрізу; г) лінія стегон.

Установи відповідність, правильну послідовність

1 Установи відповідність між назвами стилів та їх ознаками.
а) класичний; в) спортивний;
б) романтичний; г) фольклорний.
1) об'ємні форми, рясні зборки, комфортний, вишивка;
2) прямий силует, стримана простота, лаконічний крій;
3) вільні просторі форми, не обмежує рухів, практичний;
4) плавні, без різких переходів форми, оборки, рюші, жабо, банти, мережива.

а	б	в	г

2 Установи відповідність між назвами силуетів та їх зображеннями.
а) прямий; в) звужений донизу;
б) трапецієвидний; г) розширений донизу.

1 2 3 4

а	б	в	г

3 Установи відповідність між назвами особливостей крою спідниці та їх зображеннями.
а) пряма; б) клинова; в) конічна.

1 2 3

а	б	в

4 Установи правильну послідовність розкрою швейних виробів.
а) настилання тканини;
б) розкроювання деталей виробу;
в) розмічання викрійок на тканині;
г) розкладання викрійок на тканині;
д) підготовка тканини до розкроювання.

1	2	3	4	5

Досліди, обґрунтуй відповідь

1 Яку із зображених шовкових тканин можна обрати для пошиття сукні на випускний бал? Чому? Яка тканина не згодилася б зовсім? Чому?

1

2

3

4

5

6

2 Які моделі тобі найбільше сподобалися? Чому? Поміркуй, які сукні підійдуть твоїм однокласницям для шкільного балу. Які особливості фігури ти при цьому враховуєш?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

Критерії оцінювання виконання завдань:

IV. Ух, молодець! — 75–100 %
III. Дуже добре! — 50–75 %
II. Ще трохи попрацюй і буде добре! — 25–50 %
I. Спробуй ще! — 25%

§7 Послідовність пошиття спідниці

Опорні поняття

Технологічна операція, послідовність, вузол швейного виробу, схема обробки вузлів.

Навіщо це тобі потрібно?

Кажуть, що японці вміють досягати свого, адже 95 % часу вони витрачають на планування і тільки 5 % — на реалізацію. Короткий і раціональний план виготовлення спідниці дасть змогу пошити її якісно, уникнути помилок, заощадити матеріал.

Процес виготовлення швейного виробу складається з низки технологічних операцій і дій, які виконуються в певній послідовності. Дотримуючись правильної послідовності, пошити якісний виріб набагато простіше.

Послідовність виконання технологічних операцій може змінюватися залежно від складності виробу, виду конструкції і засобів обробок. Але в основному вона складається з таких етапів:

Технологія пошиття спідниці

Підготовка спідниці до першої примірки (*зметування виточок, бічних зрізів, заметування нижнього зрізу тощо*)

↓

Перша примірка та усунення дефектів

↓

Обробка й з'єднання деталей спідниці (*зшивання виточок, бічних зрізів, обробка застібки, верхнього зрізу тощо*)

↓

Друга примірка

↓

Обробка нижнього зрізу спідниці

↓

Кінцева обробка та оздоблення спідниці

Щоб правильно скласти технологічну послідовність виготовлення власної моделі спідниці, потрібно проаналізувати модель за робочим ескізом та описом. Залежно від складності моделі й наявності обладнання необхідно обрати певні способи обробки деталей. Так, наприклад, якщо тканина має високу обсипальність, то бічні зрізи треба обметати до з'єднання її полотнищ. Або, якщо плануєш оздобити деталі спідниці вишивкою чи аплікацією, то це треба зробити перед з'єднанням цих деталей з іншими.

Розглянь подану нижче технологічну послідовність і схему обробки вузлів прямої трьохшовної спідниці (мал. 52,53), і ти зрозумієш, із обробки яких вузлів складається технологія її виготовлення.

Вузол швейного виробу (ВШВ) — частина швейного виробу, що складається з кількох деталей, з'єднаних між собою різними способами.

Технологія пошиття прямої трьохшовної спідниці

Обробка виточок

↓

Обробка бічних і середнього швів

↓

Обробка застібки

↓

Обробка верхнього зрізу спідниці

↓

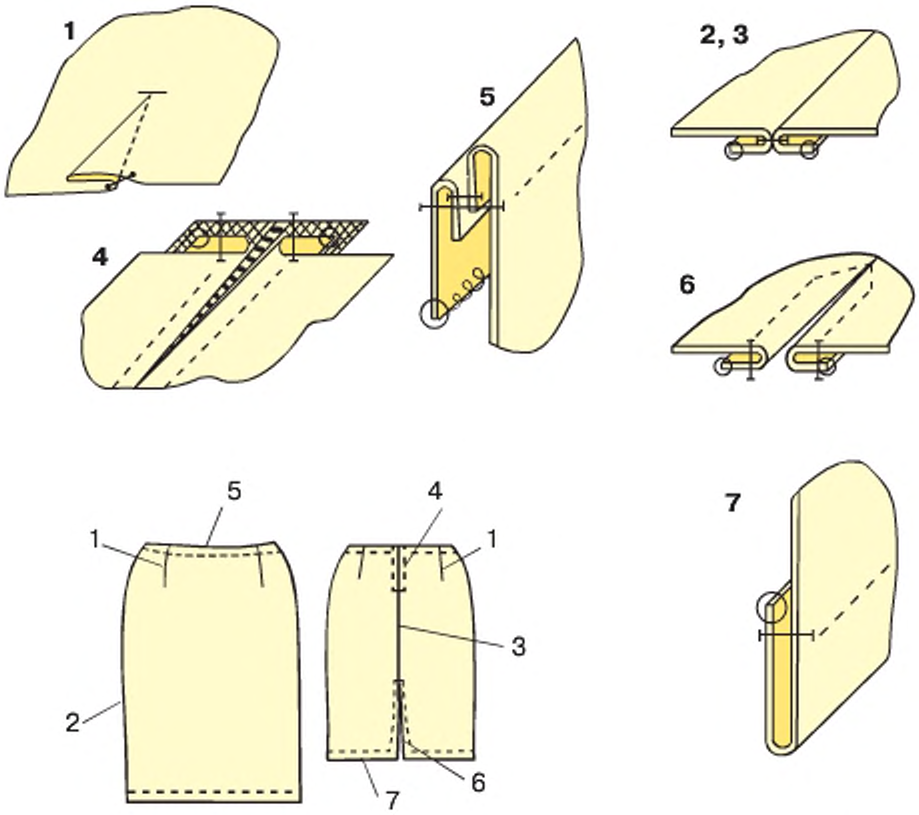
Обробка розрізу та нижнього зрізу спідниці

↓

Кінцева обробка й оздоблення спідниці. Волого-теплова обробка

Мал. 52. Пряма трьохшовна спідниця

Мал. 53. Схема обробки вузлів трьохшовної спідниці: 1 — передніх і задніх виточок спідниці; 2, 3 — бічних і середнього швів спідниці; 4 — застібки-блискавки; 5 — верхнього зрізу спідниці; 6 — розрізу в задньому шві спідниці; 7 — низу спідниці.

До речі

Книга рукоділля із зразками. *Дублін. Ірландія*. 1833–1837 рр.

У створенні й пошитті одягу допомагають різні джерела інформації — журнали, каталоги, довідники, альбоми, підручники, посібники, інтернет-ресурси тощо.

Ось подивись, яку чудову книжку видали ще в XIX ст.

1. Що називають вузлом швейного виробу?
2. Яка послідовність пошиття прямої трьохшовної спідниці?
3. Віднови послідовність виготовлення конічної спідниці.
   а) підготувати деталі крою до зметування;
   б) підготувати спідницю до примірки;
   в) обробити застібку в лівому бічному шві спідниці;
   г) обробити нижній зріз спідниці;
   д) обробити пояс і верхній зріз спідниці;
   е) обробити бічні зрізи;
   є) провести примірку, виправити дефекти.

4. Віднови послідовність виготовлення прямої спідниці:
   а) підготувати деталі крою до зметування;
   б) обробити застібку в лівому бічному шві спідниці;
   в) обробити виточки;
   г) підготувати спідницю до примірки;
   д) обробити верхній зріз спідниці;
   е) провести примірку, виправити дефекти;
   є) обробити нижній зріз спідниці;
   ж) обробити бічні зрізи.

Практична робота

Визначення технологічної послідовності пошиття швейного виробу*

Уяви себе технологом швейного виробництва.

Інструменти та матеріали: інструкційні карти, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. За робочим ескізом та описом обраної моделі спідниці проаналізуй її конструкцію (силует, кількість і форму деталей, наявність складок, зборок, кокеток, вид і місце розташування застібки, вид обробки верхнього зрізу спідниці, вид матеріалу).
2. Скориставшись допомогою вчителя, склади технологічну послідовність пошиття спідниці.

* Можна запросити фахівця швейного виробництва.

Скарбничка мудрості

Кравецька справа людиною ставиться, людиною славиться.

Скарбничка мудрості

Робота — кращий спосіб насолоджуватися життям.

Іммануїл Кант

§8 Машинні шви

Опорні поняття

Види машинних швів, строчка, стібок, графічне зображення швів.

Навіщо це тобі потрібно?

Якщо знатимеш технологію виконання машинних швів, зможеш не тільки якісно з'єднувати деталі швейного виробу, а й уміло визначати якість пошиття будь-якого виробу.

З давніх часів уміння шити вважалося головною перевагою жінки. Проте і чимало чоловіків відомі неабиякою майстерністю в швейній справі. Це тонка, копітка, довготривала і завжди сучасна справа, тому люди гідно її оцінюють, створюють пам'ятники кравцям, модельєрам, знаряддям швейної справи по всьому світу (мал. 54).

Усі роботи з виготовлення швейних виробів поділяють на *ручні*, *машинні* й *волого-теплові*. Успішне їх виконання передбачає володіння спеціальною термінологією (табл. 9).

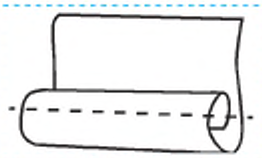
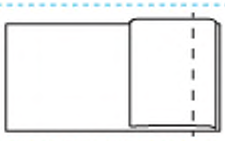
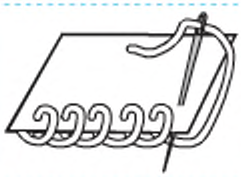

а б в

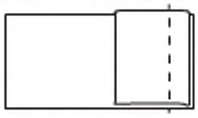
Мал. 54. Пам'ятники: *а* — кравчині в Англії, *м. Лестер*; *б* — кравцю в США, *м. Нью-Йорк*; *в* — голці з ниткою в Італії, *м. Мілан*

Таблиця 9

Короткий словничок термінів ручних, машинних і волого-теплових робіт

Графічне зображення	Призначення операції
Ручні роботи	
	Зметування (сфастригування*) — тимчасове ниткове з'єднування двох і більше деталей або шарів матеріалу. Довжина стібка 5–15 мм
	Заметування (зафастригування) — тимчасове ниткове закріплення підігнутого краю деталі, складок, виточок, зборочок. Довжина стібка 10–20 мм
	Приметування (прифастригування) — тимчасове ниткове з'єднування меншої деталі з більшою
	Обметування (обфастригування) — прокладання обметувальної строчки на зрізах деталей чи розрізів для запобігання обсипанню, розпусканню і оздоблення. Довжина і ширина стібків при обметуванні 3–5 мм

* Термінологія технології швейного виробництва згідно ДСТУ 2162–93.

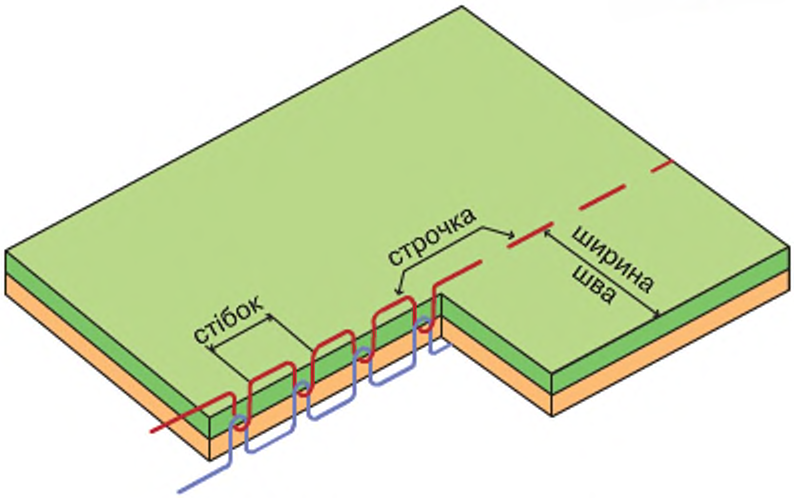
Графічне зображення	Призначення операції
	Машинні роботи
	Зшивання — закріплення постійним швом двох або кількох рівновеликих деталей
	Застрочування — закріплення підігнутого краю деталі постійним ручним або машинним швом
	Пришивання — закріплення постійним швом дрібної деталі до більшої
	Вологo-теплові роботи
	Розпрасування — закріпилення припусків на шви прасуванням, розправивши їх у різні боки
	Припрасування — зменшення товщини шва чи згину
	Спрасування — зменшення лінійних розмірів деталі швейного виробу на окремих ділянках
	Запрасування — закріплення підігнутого краю, припусків на шви
	Пропрасування — остаточне прасування готового виробу

У наш час найважливішим швейним обладнанням є швейна машина. Твої успіхи в шитті залежатимуть перш за все від того, як ти опануєш прийомами роботи на швейній машині незалежно від того, якої вона марки.

У попередніх класах ви вже ознайомилися з будовою та принципом дії швейної машини, навчилися самостійно заправляти нитки в швейну машину, безпечно працювати на ній без ниток. Тепер можете сміливо перейти до наступного етапу — вивчення машинних швів, технології їх виконання.

Види машинних швів. Деталі одягу з'єднують за допомогою швів (мал. 55), які виконуються рядом стібків, що утворюють строчку.

Найпоширеніший спосіб з'єднання деталей одягу — нитковий.

Мал. 55. Схема машинного шва

Шов — місце з'єднання двох або кількох деталей строчкою.

Ширина шва (*припуск на обробку зрізів*) — відстань від зрізів деталей виробу до строчки.

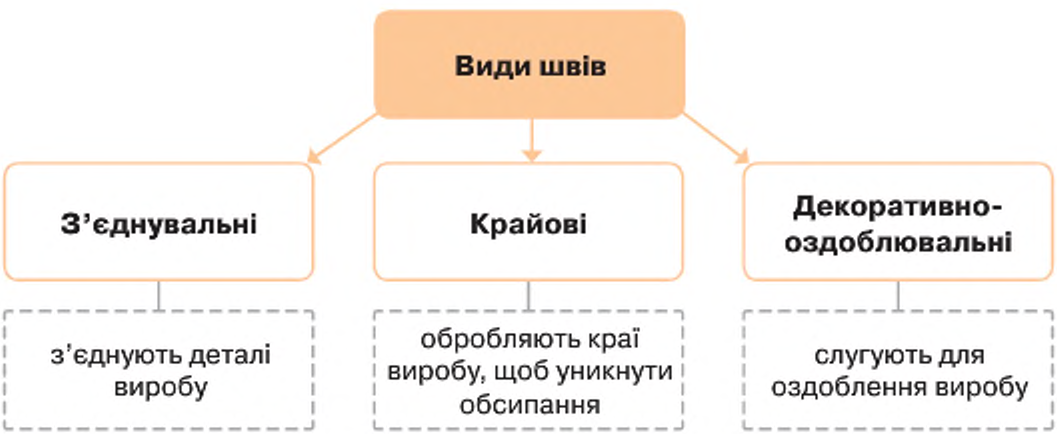
Стібок — переплетення ниток між двома проколами тканини голкою.

Строчка — послідовний ряд однакових стібків, що повторюються, ниткове з'єднання деталей.

Усі машинні шви поділяють за призначенням.

ШВИ

- *з'єднувальні* — для постійного зшивання деталей швейного виробу;
- *крайові* — для обробки зрізів деталей швейного виробу;
- *оздоблювальні* — для декоративного оформлення деталей швейного виробу.

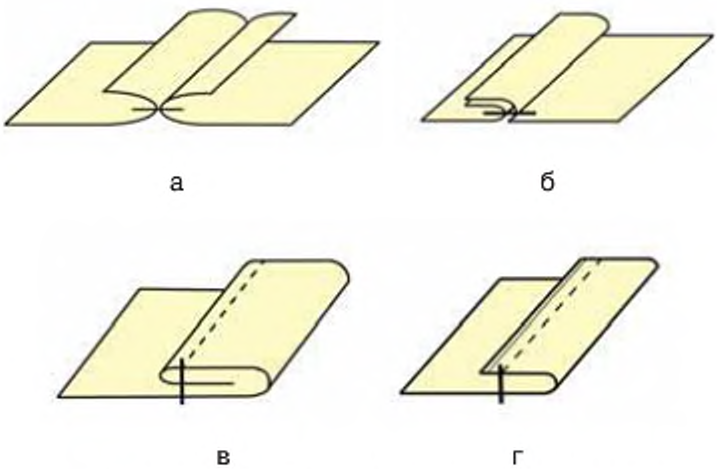

Призначення та технології виконання швів

Зшивний з'єднувальний шов виконують у розпрасування та запрасування (мал. 56, *а*, *б*).

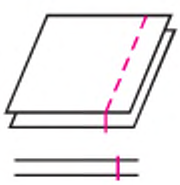
Крайовий шов упідгин є двох видів: із відкритим та закритим зрізами (для обробки виробів з тканин, що дуже обсипаються) (мал. 56, *в*, *г*).

Перед виконанням машинних швів деталі крою спочатку вручну зметують, заметують або приметують! Треба бути неабияким майстром, щоб відразу виконувати машинні шви без попередніх ручних.

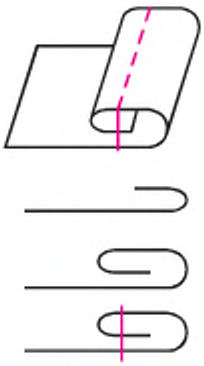

Мал. 56. Шви: *а* — зшивний шов у розпрасування; *б* — зшивний шов у запрасування; *в* — шов упідгин із закритим зрізом; *г* — шов упідгин з відкритим зрізом

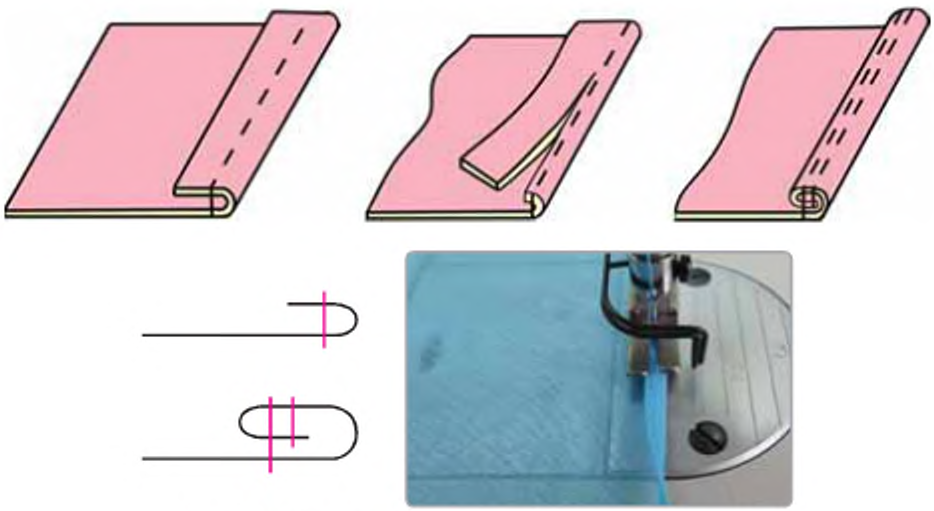
Інструкційна карта № 1. Виконання зшивного шва

Назва	Графічне, умовне позначення	Послідовність виконання
Шов зшивний		Припуск на виконання шва: 2 см. 1. Скласти деталі лицьовими боками всередину, вирівняти зрізи. 2. Прокласти машинну строчку по розміченій лінії шва (на відстані 2 см від зрізу). 3. ВТО
Зшивний у розпрасування		Розпрасувати
Зшивний у запрасувння		Запрасувати

Інструкційна карта № 2.
Виконання шва упідгин із закритим зрізом

Назва	Графічне, умовне позначення	Послідовність виконання
Шов упідгин із закритим зрізом		Припуск на виконання шва: 2 см. 1. Зріз деталі перегнути на виворітний бік на 1 см, потім перегнути ще раз, слідкуючи, щоб згин проходив по розмітці. 2. Прострочити на відстані 0,1–0,2 см від внутрішнього згину. 3. Припрасувати.

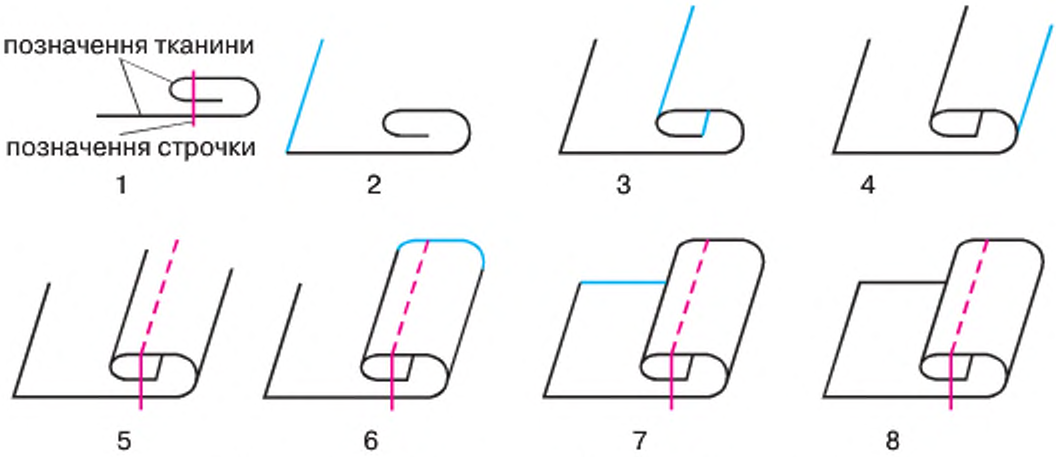
Шов із подвійним підшиванням зрізу (вузький) застосовується, наприклад, під час обробки низу конічних спідниць, краю оборок (шлярок), воланів. Зріз деталі підгинають на виворітний бік на 0,3–0,5 см і прострочують на відстані 0,1–0,2 см від згину, потім підрізають до строчки, підгинають ще раз і прострочують поряд із першою строчкою (мал. 57).

Мал. 57. Шов із подвійним підшиванням зрізу

Графічне зображення машинного шва. Для графічного зображення швів використовують умовні позначення.

У графічному зображенні всі похилі та горизонтальні лінії паралельні між собою (мал. 58, с. 104).

Мал. 58. Послідовність графічного зображення машинного шва упідгин із закритим зрізом

Знання умовних позначень швів полегшує розуміння технології пошиття виробу.

Вимоги до виконання машинних швів:

- строчки рівномірні, суцільні, без розривів;
- натяг стібків однаковий (переплетення ниток проходить між шарами матеріалу);
- строчки закріплені на машині зворотньою строчкою. Довжина закріпки 0,7–1 см;
- ширина шва відповідає технічним умовам на його виконання;
- по лінії шва на матеріалі відсутні брижі.

Від якості виконання ручних і машинних стібків і строчок залежить якість з'єднання, тобто міцність шва, його еластичність, економічність тощо.

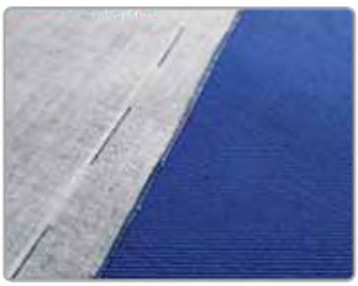
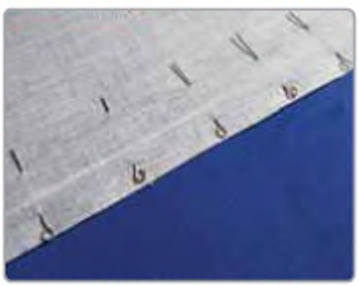
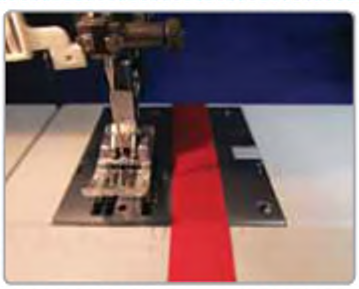
Поради:

- перед виконанням швів перевір, чи не залишились у виробі шпильки;
- припуск на шов розміщуй праворуч від голки під час зшивання, а основні деталі — ліворуч;
- роби закріпки на початку і наприкінці прямої машинної строчки. Закріпку на початку варто робити, відступивши від краю зрізу 0,7–1 см і виконати зворотну строчку, а потім продовжити шиття. Спочатку це здається зайвою тратою часу, проте досвід кравчинь показує, що

закріпки є запорукою міцності шва, гарантією, що він не розпоретьсяся. Виконати закріпку просто, для цього на всіх швейних машинках існує «реверс» — важіль зворотного ходу;

- усі операції закінчуй волого-тепловою обробкою виконаного шва через пропрасувальник.

Кравецькі хитрощі

Машинні строчки прокладають біля зметувальних стібків, а не по них, щоб легко потім було видалити зметувальну нитку.	
Досвідчені майстри інколи відмовляються від зметування деталей, уколюючи шпильки впоперек шва, а під час наближення голки витягують їх.	
Орієнтиром для прокладання рівних машинних швів може бути клейка малярна стрічка, наклеєна на платформу швейної машини на потрібній відстані від голки.	

До речі

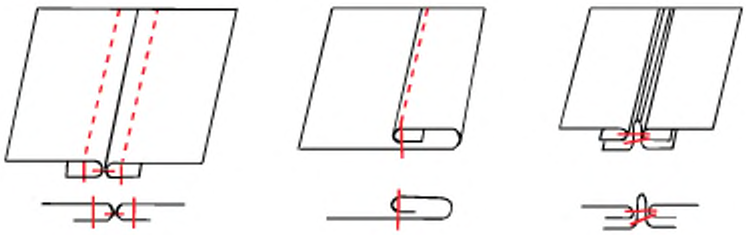
Протяжність ниткових швів у виробі становить: чоловіче пальто — 25–26 м, жіноче пальто — 22–24 м, жакет — 16–18 м, штани — 8,5–9,5 м.

1. Які машинні шви зображено на схематичних малюнках? Для чого вони призначені?

1 2 3 4

2. Укажи крайовий шов упідгин із закритим зрізом.

1 2 3

3. У яких випадках використовують шов із подвійним підшиванням зрізу?
4. Для чого потрібно робити закріпи на початку й наприкінці машинної строчки?

Робота в групах

Відтворіть послідовність виконання шва упідгин із закритим зрізом за допомогою паперу. Перевірте якість виконання роботи один одного.

Практична робота

Підготовка швейної машини до роботи

Уяви себе швачкою.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ножиці, клаптики тканини, нитки.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної праці на швейній машині (с. 109).

2. Підніми лапку машини.
3. Голку постав у крайнє верхнє положення.
4. Заправ верхню й нижню нитки* (нитками відповідно до кольору тканини).
5. Виконай пробну строчку на складеному вдвоє клаптику тканини.
6. Переконавшись, що строчка якісна, приступай до виконання швів.

Практична робота

Виконання зшивного шва в розпрасування

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, гольниця, ножиці, лінійка, кравецька крейда або олівець, праска, прасувальна дошка, відрізки тканини 10×20 см, нитки, підручник.

Послідовність виконання роботи:

1. Склади дві деталі тканини лицьовим боком усередину і зметай їх на відстані 2 см від краю по розміченій лінії.
2. Проклади строчку, виконавши закріплення. Щоб зметувальну нитку легко було видалити, строчку прокладай поряд зі зметувальними стібками.
3. Видали зметувальну нитку.
4. Розправ зрізи шва в обидва боки та розпрасуй їх.
5. Оброби відкриті зрізи шва ручними або машинними обметувальними стібками.

6. Оціни якість виконаної роботи (за критеріями, наведеними на с. 108).

* Зазирни у наш підручник для 7 класу на с. 182 і пригадай, як правильно заправити нитки у швейну машину.

Практична робота

Виконання шва упідгин із закритим зрізом

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, гольниця, ножиці, праска, прасувальна дошка, лінійка, кравецька крейда або олівець, відрізки тканини 10×20 см, нитки.

Послідовність виконання роботи:

1. Зріз деталі підігни на виворітний бік на 1 см, потім підігни ще раз на 1 см, слідкуючи, щоб згин проходив чітко по розмітці, і заметай її.
2. Застрочи на відстані 0,1–0,2 см від внутрішнього (першого) підгину. Шов закріпи.
3. Видали зметувальну нитку, шов припрасуй.

4. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Відповідність ширини швів технічним умовам на його виконання		
2	Рівномірність виконаних строчок		
3	Правильність виконання закріпки кінців строчок		
4	Поєднання кольору ниток і тканини		
5	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Швейне ремесло
має золоте дно.

Скарбничка мудрості

Роблено наспіх —
виготовлено насміх.

Безпека

Правила безпечної праці на швейній машині

Небезпека під час роботи:
- пошкодження пальців голкою;
- попадання волосся або країв одягу в обертові частини швейної машини;
- ураження електричним струмом.

Перед початком роботи:
- перевірити справність машини та ізоляцію проводів;
- перевірити, чи не залишилося в тканині голки або шпильок;
- прибрати з робочого столу зайві предмети.

Під час роботи заборонено:
- встановлювати шпульний ковпачок, заправляти нитку;
- класти ножиці та інші інструменти близько обертових частин машини;
- передавати ножиці, виріб або деталі під час роботи машини.

Після закінчення роботи:
- вимкнути машину;
- підкласти клаптик тканини під притискну лапку та опустити її;
- прибрати робоче місце.

До речі

Для виконання клаптикового шиття з дивовижною точністю і швидкістю, створення різноманітних проектів застосовують спеціальні комп'ютеризовані машини. Вони мають необмежені можливості для втілення будь-яких фантазій майстринь.

§9 Підготовка спідниці до першого примірювання. Перша примірка

Опорні поняття

Підготовка швейного виробу до примірювання, перша примірка, дефекти конструкції спідниці, збалансованість спідниці.

Навіщо це тобі потрібно?

Проведення першої примірки допоможе тобі не тільки виправляти недоліки власної моделі спідниці, а й під час примірювання готового одягу в магазині вміло визначати особливості його посадки на фігурі.

Усі мріють, щоб їхнє нове творіння сиділо на фігурі ідеально. Як би ретельно ми не знімали мірки, будували кресленик виробу, а потім — працювали над виготовленням викрійок, усе одно може виникнути потреба дещо підігнати, виправити. Усе покаже перша примірка виробу.

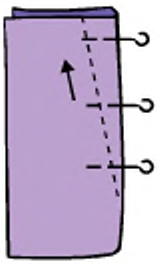
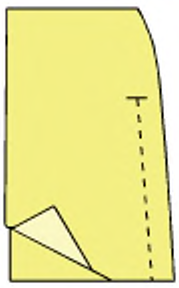
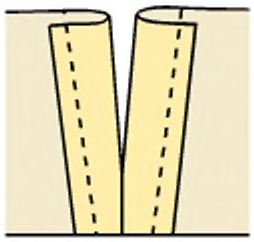
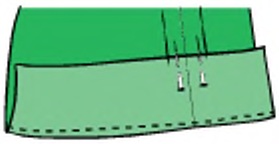
Перша примірка — коригування посадки зметаного виробу по фігурі.

Можна обійтись і без примірки, якщо ти шиєш модель спідниці широкої і вільної форми та ще й на резинці.

Для першої примірки деталі крою спідниці підготовляють у такій послідовності:

Інструкційна карта № 3.
Підготовка спідниці до першого примірювання

№	Послідовність дій	Графічне зображення
1	*Прокладання ручних стібків* Прокласти прямі стібки нитками контрастного кольору завдовжки 1,5...2 см по лінії стегон, центральних лініях полотнищ	

№	Послідовність дій	Графічне зображення
2	*Зметування виточок* Сколоти виточку впоперек та зметати від вершини до широкої частини.	
3	*Зметування бічних зрізів переднього й заднього полотнищ* Деталі виробу скласти одна до одної лицем, зметати бічні зрізи по намічених лініях, залишаючи в лівому бічному шві незметану ділянку довжиною 16–18 см для застібки-блискавки.	
4	*Підготовка розрізу для блискавки* Заметати підігнуті припуски розрізу та злегка розпрасувати.	
5	*Підготовка верхнього зрізу* Деталь пояса скласти вздовж навпіл та приметати з виворітного боку до верхнього зрізу спідниці.	
6	*Підготовка нижнього зрізу* Підігнути нижній зріз спідниці по наміченій лінії в бік вивороту і заметати його.	

1. Для чого потрібна перша примірка швейного виробу?
2. У якій послідовності готують швейний виріб до першого примірювання?
3. Чому деталі крою спідниці для першої примірки зметують, а не зшивають машинними швами?

Практична робота

Підготовка виробу до першого примірювання

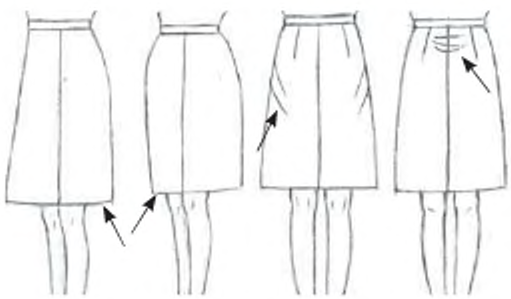
Уяви себе кравцем.

Інструменти та матеріали: ручна голка, шпильки, ножиці, сантиметрова стрічка, кравецька крейда, нитки, деталі крою спідниці.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної роботи з кравецькими інструментами.
2. Підготуй виріб до першого примірювання за інструкційною картою № 1.
3. Перевір якість зметувальних стібків.

Строчки зметування потрібно закріпляти!

а б в г

Мал. 59. Характерні дефекти спідниці: *а* — іззаду прилягає до ніг; *б* — спереду прилягає до ніг; *в* — похилі складки і заломи по бічних швах (спідниця широка); *г* — поперечні заломи іззаду біля пояса (розхил виточок неправильний)

Перша примірка. Перша примірка спідниці потрібна для виявлення можливих дефектів у її конструкції.

Виріб повинен мати хорошу посадку на фігурі з правильним положенням бічних швів, тобто бути збалансованим. *Баланс* — це врівноваження та співвідношення взаємопов'язаних величин. Збалансована спідниця не крутиться на фігурі, не провисає спереду, не задирається ззаду, пояс не загортається тощо.

Виявлення дефектів. Найпоширеніші дефекти*: невідповідність об'єму спідниці по лінії талії чи

* За потреби з усуненням дефектів ознайомся в додатку 7.

стегон, прилягання переднього чи заднього полотнищ до ніг у нижній частині спідниці тощо (мал. 59).

Послідовність проведення першої примірки спідниці:

1. Надіти зметану спідницю. Під час примірки стояти прямо, у природній позі, з опущеними руками.
2. Перевірити правильність посадки спідниці на фігурі — сумістити лінії середини виробу з лінією середини фігури.
3. Сколоти шпильками ділянку бічного шва, залишену для застібки.
4. Перевірити положення бічних швів спідниці.
5. Перевірити прилягання переднього та заднього полотнищ до ніг у нижній частині. Якщо баланс порушено, бічний шов переколоти шпильками у правильне положення.
6. Перевірити ширину спідниці в лініях талії, стегон і низу.
7. Уточнити довжину, глибину і симетричність положення виточок.
8. Перевірити положення верхнього зрізу спідниці.
9. Уточнити довжину спідниці.

Правильний баланс спідниці

Поради:

- Усі необхідні зміни помітити за допомогою шпильок і кравецької крейди з лицьового боку виробу.
- Якщо модель широка, треба її звузити, прибираючи залишки ширини за допомогою шпильок у бічні шви.
- Якщо модель вузька, треба її розширити за рахунок припусків бічних швів.
- Виступ живота або стегон враховувати, встановлюючи вертикальний баланс— бокові шви повинні проходити рівно по середині стегна.
- Якщо спідниця після примірки підлягає значним змінам, зметувальні стібки слід витягнути та прокласти нові по всіх уточнених швах і виточках.

1. Для чого перевіряють збалансованість виробу?
2. Яка послідовність проведення першої примірки?
3. На що потрібно звертати увагу під час першої примірки?

Практична робота

Проведення першої примірки

Робота здійснюється у формі рольової гри «Шкільне ательє». Учні об'єднуються в пари замовників і кравців, почергово міняються ролями.

Уяви себе кравцем і замовником.

Інструменти та матеріали: ручна голка, шпильки, ножиці, сантиметрова стрічка, кравецька крейда або олівець, нитки, зметані деталі крою спідниці.

Послідовність виконання роботи:

1. Одягни спідницю, сколи шпильками застібку.
2. Перевір положення на фігурі середніх ліній переднього і заднього полотнищ спідниці. Вони повинні проходити по лінії середини фігури (вертикальний баланс).
3. Перевір положення лінії стегон. Вона повинна проходити строго горизонтально до лінії підлоги (горизонтальний баланс).
4. Перевір стан бічного шва. Він повинен проходити строго вертикально, по середині стегна, не відхиляючись від вертикалі ні назад, ні вперед (вертикальний баланс).
5. Уточни об'єм спідниці на рівні талії, стегон, низу; під час переколювання закріпи шпильки вістрям униз.
6. Уточни розташування, глибину й довжину виточок; нові місця виточок познач на темних тканинах крейдою, на світлих — шпильками; шпильку в кінці виточки став горизонтально.
7. Уточни довжину спідниці за допомогою крейди і лінійки (від підлоги), заколюючи низ шпильками вертикально.
8. Познач крейдою або шпильками всі недоліки, виявлені під час примірки.
9. Виправи виявлені недоліки.
10. Якщо після першої примірки довелося серйозно скоректувати виріб, то після виправлення недоліків необхідно провести ще одну примірку.
11. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Якість тимчасового з'єднання деталей виробу		
2	Позначення виявлених дефектів		
3	Усунення виявлених дефектів		

Скарбничка мудрості

Можливо душа людини знаходиться в руках, адже все, що ми робимо зі світом, ми робимо руками.

Рей Бредбері

Скарбничка мудрості

Не кажи, що робив,
а кажи, що зробив.

§10 Обробка та з'єднання деталей крою поясного виробу

Опорні поняття

Обробка виточок, бічних зрізів.

Навіщо це тобі потрібно?

Ми поділимося секретами кравців, які допоможуть тобі акуратно обробити виточки та бічні шви.

Ти навчишся надавати спідничці прилягаючого силуету, розвиватимеш навички роботи на швейній машині. Ми впевнені — тобі сподобається!

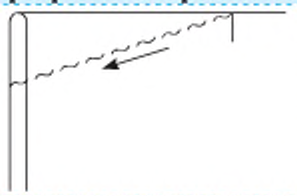
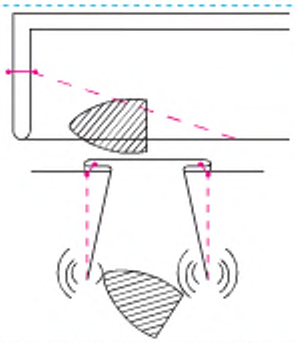
Виточки — це клиноподібні шви, які надають одягу форми прилягаючого силуету (мал. 60). Правильно зшиті виточки майже непомітні — не випирають і не брижаться.

Але для того, щоб виточки на виробі були найменш помітні, необхідно правильно виконати їх обробку.

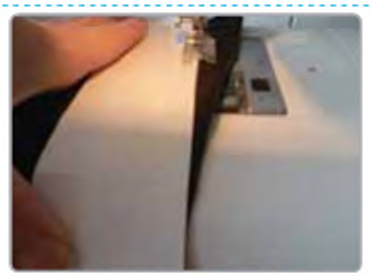

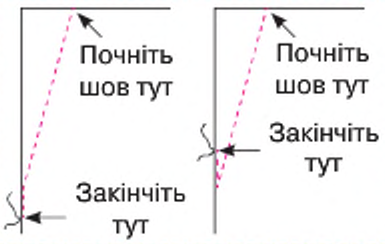
Мал. 60. Виточка

Інструкційна карта № 4.
Обробка виточок

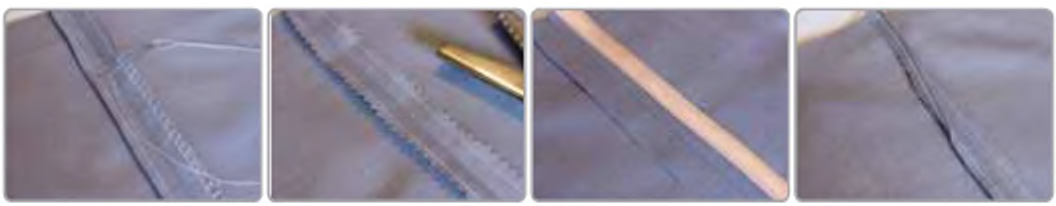
Послідовність дій	Графічне зображення
1. *Зметування виточок.* Скласти деталь з виточкою по осьовій лінії лицьовим боком усередину і зметати від вершини до широкої частини (розхилу) по суміщених бічних лініях. Довжина зметувального стібка — 1,5 см.	
2. *Зшивання виточки.* Зшити виточку від зрізу до вершини, зводячи строчку нанівець. На початку строчки зробити закріпку. Наприкінці — подвійний вузлик. Кінці ниток ручною голкою заховати у згин виточки. Зметувальні стібки видалити.	
3. *Запрасовування виточки та спрасування її вершин.* Виточки запрасувати в бік середини деталі виробу, одночасно плавними рухами праски розрівняти слабину на їх вершинах для надання потрібної форми. Робити це через вологий пропрасувальник.	

Кравецькі хитрощі

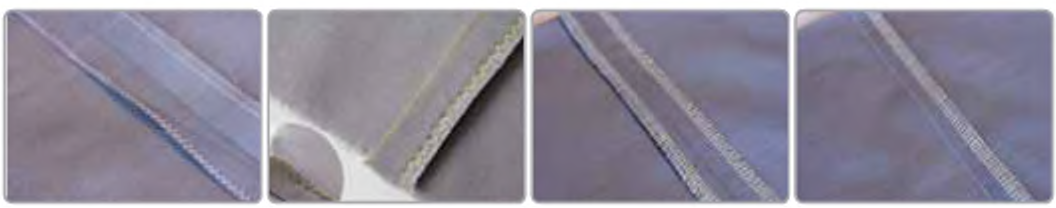
Вивести рівну строчку до вершини виточки можна, скориставшись смужкою паперу, стрічкою або тасьмою, краї якої слугуватимуть орієнтиром для прокладання строчки.	
Строчку в кінці виточки зводять нанівець, скорочуючи довжину стібка.	

Наприкінці виточки з ниток зав'язують подвійний вузлик.	
Кінці ниток заправляють всередину виточки за допомогою голки.	
Найпоширеніші способи зробити виточки непомітними.	

Обробка та зшивання бічних зрізів. Бічні шви обробляють і зшивають по-різному — залежно від силуету моделі, виду тканини, наявного обладнання (мал. 61).

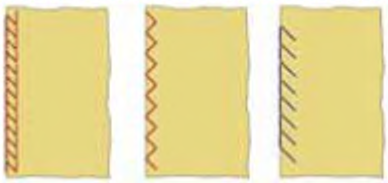
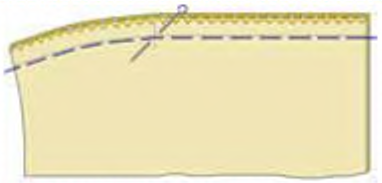
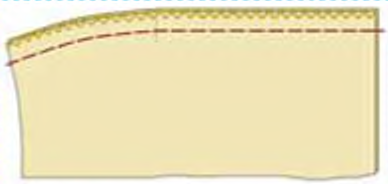
а б в г

д е є ж

Мал. 61. Способи обробки відкритих зрізів: *а* — ручними обметувальними стібками; *б* — ножицями «зигзаг»; *в* — обкантувальним швом; *г* — швом упідгин із відкритим зрізом; *д*, *е* — зигзагоподібною строчкою; *є*, *ж* — оверлоком

Інструкційна карта № 5.
Обробка бічних зрізів

Послідовність дій	Графічне зображення
1. *Обробка відкритих зрізів.* Під час обробки бічних швів у розпрасування: обробити відкриті зрізи до зшивання деталей. Під час обробки бічних швів у запрасування: обробити разом обидва зрізи після зшивання деталей	
2. *Зметування.* Переднє й заднє полотнища спідниці скласти лицьовим боком усередину, рівно суміщаючи бічні зрізи, контрольні позначки, і з'єднати зметувальними стібками	
3. *Зшивання.* Зшити поруч зі зметувальними стібками зі сторони переднього полотнища. Строчку прокласти від більш широкої частини деталі до вужчої. Залишити незшитою ділянку застібки	
4. *Волого-теплова обробка.* Розпрасувати або запрасувати (залежно від особливостей моделі) бічні шви з виворітного боку.	

Робота в групах

Гра «Коловерть». Перевірте відповіді один одного на запитання до параграфа.

1. Як обробити виточки, щоб вони були малопомітними на готовому виробі? Яка їх роль в одязі?
2. Чому зметують виточку від її вершини до розхилу, а зшивають — навпаки?
3. У який бік деталі виробу запрасовують виточки?
4. Якими способами і для чого обробляють відкриті зрізи деталей крою?
5. У яких випадках зрізи деталей крою обробляють до їх зшивання, а у яких — після?

Практична робота

Обробка виточок, бічних швів*

Уяви себе кравцем.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, сантиметрова стрічка, деталі крою, нитки.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної роботи з кравецькими інструментами.
2. Вибери способи обробки бічних швів.
3. Оброби виточки на передньому та задньому полотнищах спідниці (відповідно до моделі).
4. Оброби бічні шви спідниці, залишаючи незшитим розріз для застібки.
5. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Якість обробки виточок		
2	Якість обробки бічних швів		
3	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Голка маленька,
а кравця годує.

Скарбничка мудрості

Пташку пізнають у польоті,
а людину — у роботі.

* Практичну роботу можна провести у формі віртуальної консультації фахівця.

§11 Обробка застібки у спідниці

Опорні поняття

Види застібок, тасьма-блискавка.

Навіщо це тобі потрібно?

Якщо знатимеш як, то обов'язково зможеш! Упевнені, що ти швидко і якісно вшиєш застібку-блискавку та пишатимешся собою.

Види застібок. Для застібки спідниці використовують тасьму-блискавку, гачки, кнопки, ґудзики, петлі, липучки тощо.

Найбільш поширеною є застібка-блискавка. Її розміщують у верхній частині лівого бічного шва, а також у середньому шві заднього або переднього полотнища.

Застібку-блискавку вшивають у спідницю приховано, як потайну, або назовні, — як прикрасу. Існує безліч видів застібок-блискавок: із синтетичними і металевими зубцями різної товщини; спіральні та із зубцями; роз'ємні і нероз'ємні тощо (мал. 62).

Мал. 62. Застібки-блискавки

Для спідниці добирають застібку-блискавку за кольором і розміром, яка надавала б їй бажаного стилю.

До речі

Перший прототип «блискавки» (zipper) було запатентовано в 1891 р. у Чикаго американським винахідником Уіткомбом Джадсоном.

Очевидці розповідали, що в жовтні 1871 р. в Чикаго сталася пожежа, у якій мало не загинула дівчинка. Її рятівником виявився звичайний кресляр Стайл,

який, стрибнувши з другого поверху, сильно пошкодив свою спину. Його захворювання дуже ускладнювало йому життя. Він не міг навіть зашнурувати собі взуття. Тоді Стайл звернувся за допомогою до свого друга-винахідника, що мав уже 12 патентів — Уіткомба Л. Джадсона. Він попросив його розробити щось, що могло б застібатися за допомогою однієї руки.

Джадсон думав-думав і придумав те, що надалі (7 листопада 1891 р.) запатентував як «Застібку для взуття». З одного боку були петельки, з іншого — гачки. Так почалася історія застібки-блискавки.

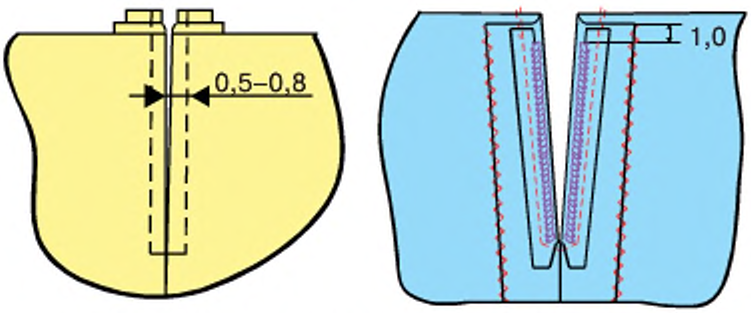
Є версія, що Джадсон зробив винахід, спостерігаючи за природою. Застібка-блискавка подібна за будовою до пташиного пера. Якщо уважно роздивитися перо, то можна помітити, що його волоски скріплені саме за таким принципом, як і блискавка.

Застібку-блискавку пришивають на швейній машині за допомогою спеціальної одноріжкової лапки (мал. 63) або інших пристосувань. Спеціальні пристосування дають змогу прокладати строчку зовсім поруч із зубцями блискавки.

Мал. 63. Одноріжкова лапка для пришивання застібки-блискавки

Приметують застібку-блискавку прямими стібками довжиною 0,8–1,0 см на відстані 0,5–0,8 см від згинів. Замок застібки-блискавки розташовують на 1–1,5 см нижче верхнього зрізу (мал. 64).

Мал. 64. Приметування застібки-блискавки

До речі

Найбільшу застібку-блискавку виготовили в Нідерландах у 1989 р. Її довжина — 2851 метр.

У музеї цікавих скульптур біля столиці Тайваню є пам'ятники застібці-блискавці.

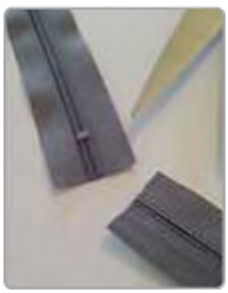
Застібки-блискавки в музеї Тайваню

Кравецькі хитрощі

Щоб вкоротити блискавку, потрібно зробити новий нижній обмежувач. Для цього треба 8–10 стібками щільно обметати зубці, потім відрізати зайву частину застібки.

1. Які види застібок тобі відомі?
2. У чому переваги застібки-блискавки?
3. Де розміщують застібки у спідницях?
4. Які способи пришивання застібки ти знаєш?
5. Чому спочатку обробляють застібку, а потім верхній зріз спідниці?

Практична робота

Обробка застібки-блискавки

Уяви себе швачкою.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, деталі спідниці, застібка-блискавка (довжиною 14–16 см), лапка для пришивання застібки-блискавки.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної роботи з кравецькими інструментами на швейній машині.
2. Підготуй обрану застібку-блискавку до роботи: перевір роботу замка, відповідність її довжини розрізу в бічному шві.
3. Працюй із виворітного боку спідниці. З'єднай розріз спідниці зметувальними стібками. Припуски розрізу розпрасуй. Поклади застібку-блискавку поверх шва лицьовим боком униз так, щоб ланки блискавки зрівнялися з лінією шва.

4. Приметай блискавку або приклей спеціальним сучасним клеєм для тканини.

5. Розкрий застібку-блискавку на кілька сантиметрів. Строчку прокладай зверху з виворітного боку. Шви слід розташувати на рівних відстанях від зубців застібки (0,2–0,3 см). Прострочи близько 5 см. Залишивши голку в тканині, підніми притискну лапку.

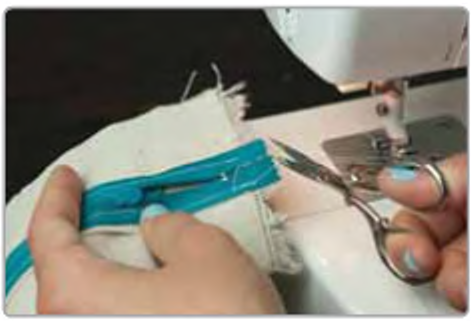

Блискавку закрий. Доший шов до нижнього кінця застібки-блискавки.

6. Унизу застібки проший впоперек розрізу. Розверни виріб під голкою і прострочи 5 см угору вздовж іншого краю.
7. Знову розкрий блискавку. Доший шов до кінця.

8. Обережно видали зметувальні нитки ножицями або розпорювачем. Припрасуй застібку через пропрасувач.

9. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Відповідність ширини шва технічним умовам на його виконання		
2	Правильність розташування застібки-блискавки		
3	Рівномірність строчки		
4	Наявність і якість закріпок кінців строчки		
5	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Довіряй, але перевіряй.

Скарбничка мудрості

Життя — мистецтво, а не ремесло. Раз проспівав — назад не проспіваєш.

Борис Мозолевський

§12 Обробка верхнього зрізу спідниці

Опорні поняття

Пришивний пояс, еластичний пояс, пришивний пояс під резинку.

Навіщо це тобі потрібно?

Кожна дівчина мріє про тонку талію. Щоб фігура виглядала стрункішою, до спідниці потрібно правильно пришити пояс. Спеціально для тебе — прості способи, як це зробити.

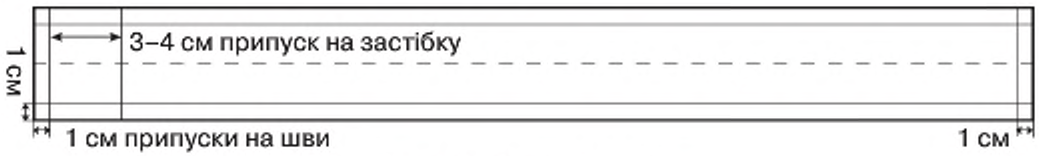
Спідниця належить до поясних швейних виробів. Зрозуміло, що в неї обов'язково має бути пояс, хай навіть це корсажна стрічка, еластична тасьма або облямівка. Пояс підтримує форму виробу, надає йому завершеного вигляду, підкреслює фігуру.

Пришивний пояс. **Для того щоб пояс добре тримав форму, не загинався, а виріб завжди мав охайний вигляд, його *дублюють* — з'єднують термоклеєвий прокладковий матеріал з виворотом тканини за допомогою гарячої праски (мал. 65). До основних клеєвих прокладок належать флізелін і дублерін. Довжина і ширина клейової прокладки дорівнюють довжині пояса в готовому вигляді.**

Мал. 65. Клейова прокладка

Якщо пояс розкроїли і не розмітили контрольні позначки, припуски на шви, то радимо зробити це зараз (мал. 66).

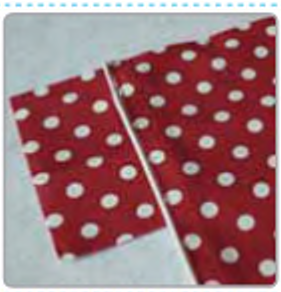

Мал. 66. Схема пояса

Пришити пояс до спідниці зовсім нескладно, якщо це робити у правильній послідовності.

І спосіб

Інструкційна карта № 6.
Обробка верхнього зрізу спідниці пришивним поясом із клейовою прокладкою

Послідовність операцій	Пооперaційне фото
1. Розмістити смужку клейової прокладки з виворітного боку деталі пояса, відступивши від верхнього зрізу на величину припуску — 1см. Притиснути її праскою. *Клейова прокладка не повинна виходити за зрізи деталі пояса!*	
2. Сумістити зріз деталі пояса лицьовим боком із виворітним боком верхнього зрізу спідниці і приметати так, щоб кінець пояса для заднього полотнища спідниці виступав на ширину застібки (3–4 см) +1 см	
3. Прокласти машинну строчку на відстані 1 см від верхнього зрізу спідниці. Припрасувати.	

Послідовність операцій	Пооопераційне фото
4. Підрівняти ножицями зрізи вздовж припуску пришивання. Запрасувати вільний зріз пояса на виворітний бік на 1 см.	
5. Вивернути пояс догори і запрасувати припуски в бік пояса.	
6. Скласти пояс уздовж навпіл лицьовим боком всередину. Зметати край під застібку по намічених лініях припуску.	
7. Обшити край під застібку по намічених лініях припуску. Куточки припусків зрізати навскіс.	
8. Другий кінець зметати точно поряд із краєм розрізу переднього полотнища спідниці.	

Послідовність операцій	Пооопераційне фото
9. Короткий зріз обшити впритул до краю застібки.	
10. Вивернути кінці пояса на лицьовий бік, розправити кути, закриваючи строчку пришивання на 0,1–0,15 см. Заметати.	
11. Прокласти строчку до країв по контуру пояса нитками в тон тканини. Припрасувати. *За бажанням строчку можна прокласти по всьому контуру пояса.*	
12. Перевірити якість виконаних швів.	

Еластичний пояс — це спеціальна еластична тасьма (мал. 67), яку пришивають еластичним швом до верхнього зрізу спідниці без застібки.

Для спідниці краще використовувати тасьму завширшки 4–5 см.

Мал. 67. Еластичний пояс

До речі

Пояс з'явився ще за часів первісної людини як прообраз одягу. Пояс зі скрученої трави або шкіри тварин використовували для того, щоб звільнити руки, затикаючи за нього знаряддя праці, зброю. Звідси й походження вислову «затикати за пояс», яке нині означає *перевершувати кого-небудь у чомусь*.

З давніх-давен існує повір'я, що пояс оберігає від всіляких злих сил, хвороб. З ним пов'язано багато звичаїв, прислів'їв, легенд. Щоб одяг мав силу оберега, дівчина повинна була сама собі його виготовити.

Українські дівчата традиційно підперезувалися крайками — поясами з кольорової пряжі. Вони вражають різнобарв'ям і красою!

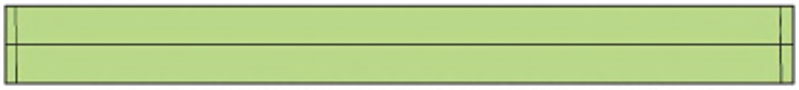
II спосіб

Інструкційна карта № 7.
Обробка верхнього зрізу спідниці еластичним поясом

Послідовність операцій	Пооопераційне фото
1. Обробити верхній відкритий зріз спідниці доступним способом.	
2. Відняти від мірки талії 5–10 см залежно від щільності еластичної тасьми і відрізати необхідну на пояс довжину.	
3. З'єднати короткі зрізи тасьми зшивним швом (1 см).	
4. Щоб зрізи не обсипалися, обережно обпалити їх або обметати. Припуски розкласти в різні боки. З лицьового боку прокласти оздоблювальну строчку.	
5. Для рівномірного розподілу посадки еластичну тасьму розділи на 4 рівні відрізки та зробити позначки (*контрольні точки*), потім — на 8 відрізків.	

Послідовність операцій	Пооопераційне фото
6. Зріз спідниці поділити так само, як й еластичну тасьму. Проставити контрольні мітки, їх має бути стільки ж, як і контрольних точок на тасьмі.	
7. З'єднати контрольні точки на поясі з мітками на спідниці так, щоб нижній край тасьми перекривав на 1,2 см верхній зріз спідниці. Еластичну тасьму прикласти виворітним боком до лицьового боку спідниці. Рівномірно розподілити тканину, приколоти шпильками або приметати верхній зріз спідниці до тасьми.	
8. Підкласти виріб лицьовим боком під лапку, розправляючи тканину.	
9. Зшити деталі прямою строчкою або швом «зигзаг» на 0,2 см від нижнього краю еластичної тасьми, поступово розтягуючи резинку двома руками до ширини тканини.	
10. Перевірити якість швів і рівномірність зборки. Пропрасувати.	

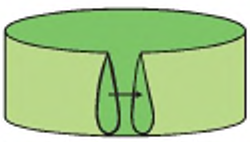
Схема обробки верхнього зрізу спідниці пришивним поясом зі зміщенням отвору для резинки

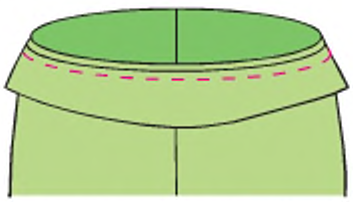
довжина пояса = довжина зрізу спідниці + 4 см

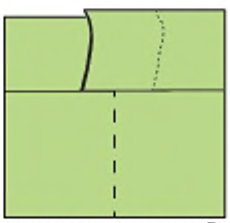
пояс скласти навпіл, попередньо обробивши короткі відкриті зрізи

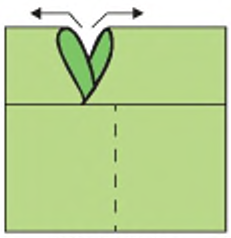
вкласти один зріз пояса в інший

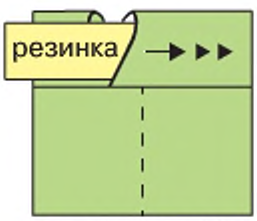
приєднати пояс до спідниці

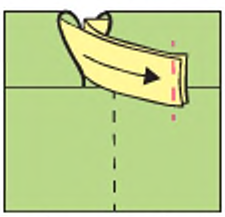
перекрити краї

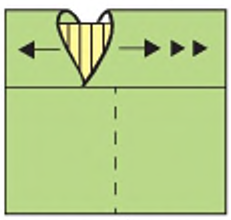
розкрити

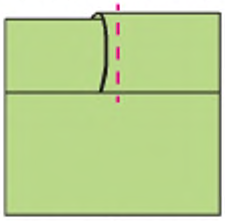
продіти резинку

з'єднати кінці резинки

розподілити резинку

закрити і зашити отвір

Ще з одним способом обробки верхнього зрізу спідниці можеш ознайомитися в додатку 8.

1. Для чого пояс дублюють клейовою прокладкою?
2. Як треба обробити пояс, щоб його кінці було пришито на одному рівні?
3. Розмісти технологічні операції обробки пришивного пояса у правильній послідовності:

а) пояс вивернути;
б) припрасувати;
в) обшити короткі зрізи пояса;
г) прикріпити до пояса клейову прокладку;
д) підрізати припуски на шви в кутах.

Робота в групах

Обміняйтеся думками. У який спосіб оброблено верхній зріз спідниць, зображених на малюнках? Чи правильно дібрано види поясів?

Практична робота

Обробка верхнього зрізу спідниці

Уяви себе швачкою.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, сантиметрова стрічка, деталі спідниці.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної праці з кравецькими інструментами, на швейній машині.
2. Обери спосіб обробки верхнього зрізу спідниці.
3. Виконай обробку верхнього зрізу спідниці обраним способом, користуючись відповідною інструкційною картою.
4. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Рівномірність ширини пояса по всій довжині		
2	Відповідність ширини шва технічним умовам на його виконання		
3	Правильність посадки пояса		
4	Якість, частота і рівність строчок		
5	Чистота обробки		
6	Відповідність кольору швейних ниток		
7	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Кожна мрія дається тобі разом із силами, необхідними для її здійснення. Однак тобі для цього доведеться попрацювати.

Ричард Бах

Скарбничка мудрості

Праця виганяє злидні, а ощадливість перешкоджає її поверненню.

Антуан Жуссе

§13 Друга примірка. Способи обробки нижнього зрізу виробу

Опорні поняття

Друга примірка, розмічання довжини виробу, види обробки нижнього зрізу спідниці.

Навіщо це тобі потрібно?

Рівна строчка по лінії низу зробить твою спідничку довершеною. Насолоджуватимешся результатом своєї роботи.

Друга примірка необхідна для уточнення посадки спідниці на фігурі та лінії низу.

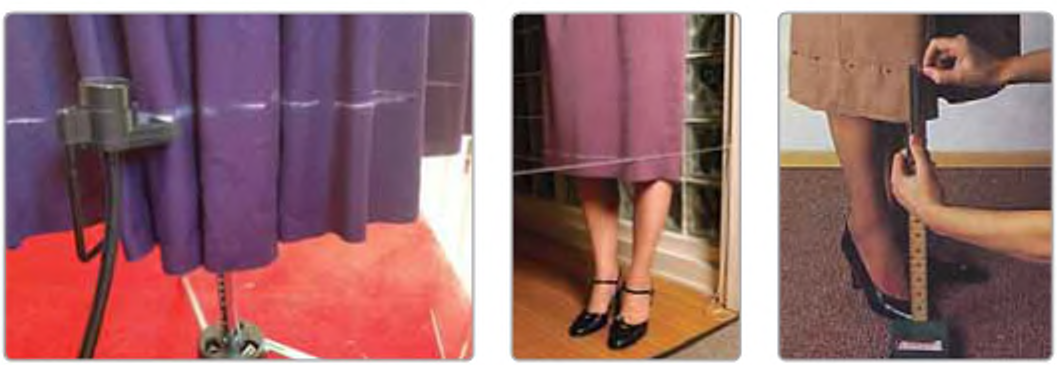
Послідовність проведення другої примірки спідниці.

1. Одягнути спідницю. Стояти під час примірки прямо, у природній позі, з опущеними руками.
2. Закрити застібку-блискавку, пояс закріпити шпилькою.
3. Оцінити посадку виробу, помічаючи місця, що потребують спрасування або відтягування.
4. Перевірити якість виконаних швів.
5. Уточнити довжину спідниці.

За необхідності у виріб вносять потрібні зміни.

Уточнюють довжину виробу, вимірюючи відстань від підлоги до лінії низу. При цьому користуються спеціальними пристосуваннями (мал. 68).

Мал. 68. Розмічання довжини виробу

Розмічають довжину спідниці за допомогою крейди або шпильок. Позначки роблять з виворітного боку на відстані 5–10 см одна від одної і з'єднують їх за допомогою лінійки (мал. 69).

Для перевірки рівності лінії низу спідницю складають удвоє, згинаючи посередині переднє і заднє полотнища, рівно суміщаючи бічні шви і виточки.

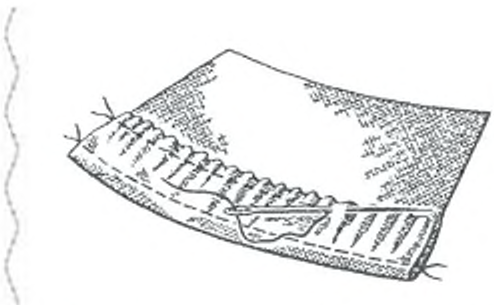
Підгинати нижній зріз спідниці зручно за позначками на картоні (мал. 70). Зріз підгинають на виворітний бік на потрібну ширину (4 см — для прямої спідниці, 2 см — для заокругленого підгину), припрасовують.

Мал. 69. З'єднання позначок довжини виробу

Мал. 70. Підгинання нижнього зрізу спідниці

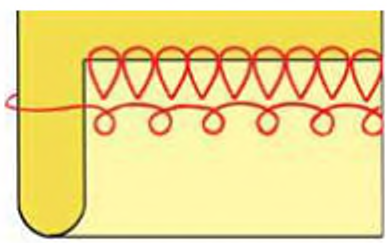
Підігнутий край закріплюють, заметуючи двома рядками стібків. Перший ряд прокладають на відстані 1 см від згину низу, а другий — біля краю зрізу дрібними стібками. Це дає можливість припосадити надлишок зрізу тканини у спідницях, розширених донизу. Підігнавши лінію зрізу до об'єму спідниці, краї припрасовують.

Нижній зріз виробу підшивають вручну або на швейній машині залежно від властивостей тканини, особливостей крою спідниці та наявності швейного обладнання.

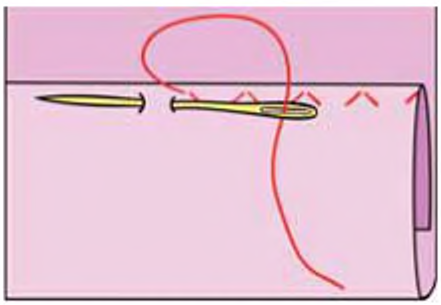
Види обробки нижнього зрізу спідниці

Для прямої спідниці

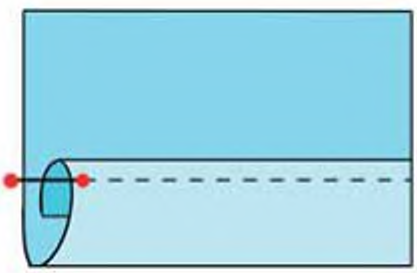

Шов упідгин ручними потайними стібками з відкритим обметаним зрізом

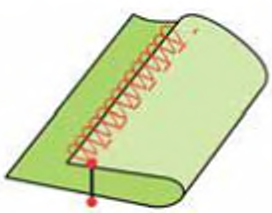

Шов упідгин ручними потайними стібками (0,5 см) із закритим зрізом

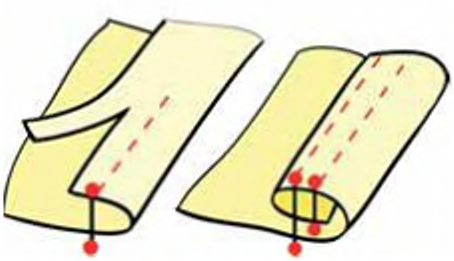

Широкий шов упідгин машинною строчкою із закритим зрізом

Для конічної спідниці

Вузький шов упідгин із відкритим обметаним зрізом

Вузький шов упідгин із закритим зрізом

Послідовність обкантовки нижнього зрізу косою облямівкою

1. Підготувати косу облямівку*.

2. Запрасувати облямівку, перегнувши її вздовж виворітним боком усередину так, щоб нижній згин виступав на 0,1–0,2 см з-під верхнього.

3. Усередину вкласти зріз виробу. Пришити з лицьового боку виробу й «вузької» частини облямівки, відступивши від її згину на 0,1 см.
4. Простежте, щоб «центральний» згин облямівки не зміщувався. Строчка повинна проходити з лицьового боку облямівки на 0,1 см, з виворітного — на 0,2 см.

1. Для чого потрібна друга примірка?
2. Назви види обробки нижнього зрізу спідниці.
3. Які ручні стібки застосовують під час обробки нижнього зрізу спідниці?
4. Від чого залежить вибір способу обробки нижнього зрізу спідниці?

* Якщо хочеш власноруч виготовити облямівку, тобі допоможе інформація за посиланнями: http://www.madeeveryday.com/2008/07/technique-understanding-bias-and-making-bias-tape.html, http://www.jenniferlaurenvintage.com/2013/05/tutorial-how-to-make-bias-binding.html

Робота в групах

Поцікавтеся, якими способами оброблено низ власного одягу та одягу однокласників. Зробіть висновки щодо якості виконання швів.

Практична робота

Проведення другої примірки. Обробка нижнього зрізу виробу

Робота здійснюється у формі рольової гри «Шкільне ательє». Учні об'єднуються в пари, почергово міняються ролями.

Уяви себе кравцем і замовником.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, сантиметрова стрічка, оброблені деталі спідниці.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної праці з кравецькими інструментами, на швейній машині.
2. Одягни спідницю, сколи пояс.
3. Зверни увагу на: рівень лінії талії; розташування швів, виточок, оздоблення і т. ін. За потреби внеси необхідні зміни.
4. Уточни лінію низу спідниці. Розміть потрібну довжину спідниці за допомогою шпильок або крейди.
5. Підігни і заметай низ виробу по уточнених лініях.
6. Оброби низ виробу.
7. Оціни якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Рівномірність довжини спідниці по лінії низу		
2	Відповідність способу обробки нижнього зрізу властивостям тканини та особливостям крою		
3	Рівномірність ширини припуску по всій довжині нижнього зрізу спідниці		
4	Відповідність шва технічним умовам		
5	Рівномірність строчки		
6	Чистота обробки		
7	Відповідність кольору ниток і тканини		
8	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Ніщо так не псує виріб, як нерівна строчка в обробці, особливо по лінії низу.

Кравчиня

Скарбничка мудрості

Можна звикнути до непривабливої зовнішності, а до недбалості — ніколи!

Коко Шанель

§14 Оздоблення швейного виробу

Опорні поняття

Види оздоблення, матеріали для оздоблення, технологія пришивання оборки, помірність в оздобленні.

Навіщо це тобі потрібно?

Нарешті ти зможеш знайти оригінальні ідеї для оздоблення своєї спідниці. Зможеш уявити себе в ролі стиліста, дизайнера. Ми впевнені — ти зробиш свою модель ексклюзивною.

Види оздоблення швейних виробів. Елементи оздоблення не є самостійними, відокремленими від композиції виробу, навпаки — вони є гармонійним його доповненням.

Під час добору оздоблювальних елементів для виробу необхідно насамперед враховувати: призначення, особливості форми моделі, якість, кольорову гаму та особливості візерунка матеріалу.

Чинники добору елементів оздоблення спідниці

- Призначення
- Силует і модель
- Колір і візерунок матеріалу
- Якість матеріалу

Оздоблення може бути *постійним* і *тимчасовим*.

Постійне оздоблення — аплікація, вишивка, канти, облямівки, рюші, плісе, гофре, складки, декоративні строчки, ґудзики, пряжки та ін.

Тимчасове оздоблення — декоративні банти, пояси, хустки, квіти та ін. Їх можна у будь-який час прикріпити на виріб або зняти, замінити.

Тимчасове оздоблення робить одяг багатофункціональним. Так, спідниця прилягаючого силуету має повсякденне призначення, а якщо її доповнити фатином або гарно задрапірованою хустинкою, вишитим поясом чи баскою*, то така спідниця буде мати зовсім інший вигляд (мал. 71).

Мал. 71. Зразки тимчасового та постійного оздоблення спідниці

* *Баска* — широка оборка, яку пришивають до одягу по лінії талії.

Фурнітура. Часто, оздоблюючи виріб, використовують фурнітуру для одягу (допоміжний матеріал у швейному виробництві з різних матеріалів): декоративні ґудзики, гачки, застібки-блискавки, пряжки тощо (мал. 72).

Мал. 72. Зразки фурнітури та спідниці, оздоблені фурнітурою

Окремі елементи оздоблення, окрім декоративного призначення, мають ще й практичне. Так, оригінальні ґудзики одночасно можуть бути застібкою й оздобленням. Декоративне мереживо на літніх спідничках дає можливість повітрю проникати до тіла, а значить і відчуття комфорту.

Текстильні оздоблювальні матеріали — тасьма, сутаж, торочки, стрічки, мереживо тощо — користуються неабиякою популярністю у майстринь (мал. 73).

Мал. 73. Зразки текстильних оздоблювальних матеріалів та оздоблені спідниці

Вишивка й **аплікація** мають особливо гарний вигляд на одязі (мал. 74).

Мал. 74. Зразки оздоблення вишивкою й аплікацією

Оздоблювальні строчки, виконані нитками в тон тканини або контрастного кольору, також можуть бути гарним декором виробу (мал. 75).

Мал. 75. Декоративні строчки

Оздоблення створює не лише святковість, вишуканість одягу, воно може також підкреслювати призначення одягу, його зручність у використанні (великі накладні кишені, оздоблені кантом, облямівкою, тасьмою, декоративними строчками тощо).

Оздоблення одягу з тканини має давню історію і нині є досить популярним. Це — оборки, рюші, волани, обшивки, дрібні складочки, защепи, кишені та ін.

Ознайомся ближче з ***оборкою (шляркою)*** — косою чи поперечною смужкою тканини (мережива), зібраною у складки чи зборки і пришитою до одягу (мал. 76).

Мал. 76. Оздоблення оборками

Ширина оборок може бути від 2 до 25 см. Довжина смужки залежить від якості матеріалу й бажаної пишності оборки. Так, для тонких тканин оборку зазвичай роблять із деталі, яка вдвічі довша за ділянку, до якої будуть її пришивати, а для товстих — у півтора рази.

Послідовність пришивання оборки (шлярки) до краю виробу

1. Нижній край оборки підшити вузьким швом.
2. Для обробки верхнього краю оборки встановити на машині максимальний крок строчки та послабити натяг верхньої нитки. Прокласти 2 рядки строчки. Перший — на відстані 0,7 см від верхнього краю, другий рядок прокласти поряд із першим на 0,5 см. Строчки не закріплювати, оскільки їх нижні нитки потрібно буде стягнути.

3. Для рівномірного розподілу зборок на оборці розмітити 4–8 однакових частин. Край, до якого буде пришиватися оборка, поділити на таку саму кількість частин. Оборку лицьовим боком наколіть до лицьового боку нижнього зрізу виробу по розмічених точках.

Злегка притримуючи тканину, обережно потягніть за кінці ниток строчки доти, поки не підженете довжину оборки. Рівномірно розподіліть зборки.

Порада. Витягнуті нитки не зав'язуйте вузликом між собою, а оберніть вісімкою навколо шпильки.

4. Оборку пришити до нижнього зрізу виробу між двома лініями зборок.

5. Видалити нижню тимчасову строчку. З'єднати деталі, обметати припуски. Запрасувати в напрямку виробу.

Помірність в оздобленні. Не варто в одному виробі застосовувати кілька видів різних оздоблень. Від перевантажень виріб тільки програє, а саме оздоблення втрачає своє основне призначення — прикрашати одяг (мал. 77).

Невідповідність оздоблення призначенню одягу, особливостям тканини, формам моделі, а також перевантаження його недоречними елементами оздоблення призводить до несмаку, порушення композиції одягу, що суттєво знижує його естетичні якості.

Мал. 77. Строкатість в одязі

1. Що потрібно враховувати під час добору оздоблення?
2. Як цупкість тканини виробу може впливати на вибір елементів для його оздоблення?
3. Які переваги тимчасових елементів оздоблення?
4. Якими декоративними елементами оздоблено зображені спідниці?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

5. Якими декоративними елементами оздоблено спідниці маленьких модниць?

1

2

3

4

5

6

Робота в групах

Пофантазуйте, якими елементами оздоблення ви прикрасили б зображені спідниці. Обміняйтеся думками.

1

2

3

Практична робота

Оздоблення спідниці

Роботу можна провести у формі рольової гри «Шкільне ательє». Учні об'єднуються в четвірки: замовник, дизайнер, технолог ательє, швачка. Усі четверо почергово міняються ролями. Учень-замовник пропонує іншим учасникам групи дібрати оздоблення до своєї спідниці, відповідні матеріали та спосіб прикріплення з урахуванням його побажань.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, сантиметрова стрічка, оброблені деталі спідниці.

Послідовність виконання роботи:

1. По черзі запропонуйте вид оздоблення для спідниць замовників, доберіть оздоблювальні матеріали, фурнітуру, порадьтеся з приводу особливостей виконання технологічних прийомів з обробки обраних видів оздоблення.
2. Повторіть правила безпечної праці з інструментами.
3. Виконайте оздоблення спідниці.
4. Оцініть якість виконаної роботи.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Гармонійність і доцільність обраного виду оздоблення спідниці		
2	Дотриманість технології обробки декоративних елементів оздоблення		
3	Відповідність кольору ниток й елементів оздоблення		
4	Чистота обробки		
5	Якість волого-теплової обробки		

Скарбничка мудрості

Остерігайтеся оригінальності — у жіночій моді оригінальність може перетворити одяг у карнавальний костюм.

Коко Шанель

Скарбничка мудрості

Хто до діла здатний,
той серед людей знатний.

§15 Остаточна обробка виробу

Опорні поняття

Остаточна обробка, види застібок, пришивання ґудзиків, гачків і петель, волого-теплова обробка.

Навіщо це тобі потрібно?

Уяви собі, як тобою пишатимуться близькі, друзі, вчителі! Нарешті можна сказати: «Так!!! У мене вийшло!» Вітаємо тебе! Адже найкорисніше в житті — це власний досвід.

Остаточна обробка виробу надає йому підкресленої довершеності. Тільки після опорядження виробу можна повною мірою побачити задум і майстерність тих, хто над ним трудився.

Технологічні операції остаточної обробки швейного виробу

- пришивання фурнітури практичного і декоративного призначення та інших оздоблювальних елементів;
- обметування петель (за потреби);
- видалення ниток зметування, обрізання кінців ниток;
- чищення виробу, видалення крейдяних ліній;
- волого-теплова обробка.

Завжди постає питання, яку застібку вибрати для власної моделі спідниці: зробити її потайною або навпаки — показною, декоративною? Залежно від моделі до пояса спідниці пришивають різні застібки: ґудзики, гачки, кнопки, зав'язки і т. ін. (табл. 10).

Таблиця 10

Види застібок

Металева шпилька-фібула

Петлі з тасьми або сутажу

Гачок-петля

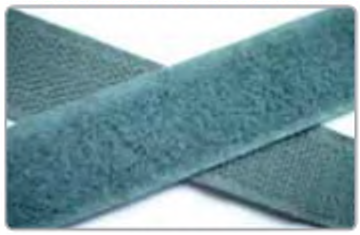
Блочки і люверси

Кільця

Зав'язки

Липучки

З історії застібок. Як і кожна річ, застібки мають дивовижну історію.

Зав'язки — найдавніший вид застібки, який з'явився, мабуть, разом з одягом. Колись, в епоху недосконалого крою, саме зав'язками прикріплювали рукав до пройми, а також скріплювали між собою дві штанини. До середніх віків кожну штанину надівали окремо, а місце з'єднання їх між собою приховував гульфик — спеціальний мішечок, часто контрастного кольору (мал. 78). Ось чому ми говоримо: купити пару штанів, маючи на увазі тільки множину.

Мал. 78. Штани з гульфиком

Гачки та *петлі.* Найбільшого розквіту цей вид застібок досяг в епоху раннього середньовіччя, коли вільний одяг змінився на прилеглий. Ступінь прилягання і забезпечували гачки. Їх кількість на дамських сукнях іноді обчислювалася сотнями. Із плином часу вони зменшувалися в розмірах і досі широко використовуються для невидимих застібок в одязі.

Ґудзики — їх історія налічує приблизно 5000 років, але утилітарне значення вони набули тільки в XV ст. Історію ґудзика пов'язують із появою на одязі оберега — «лякалки»: бубонця округлої форми із камінчиком або шматочком металу всередині (мал. 79).

Мал. 79. Давні ґудзики

Мал. 80. Ґудзики як ювелірні прикраси

З чого тільки не робили ґудзики: з дорогоцінних металів, кісток, дерева, шкіри, кришталю, скла, перлів і перламутру, дорогоцінних і штучних каменів. Їх цінували, адже найчастіше вони були повноцінними ювелірними прикрасами (мал. 80). Такі ґудзики передавали у спадок, додавали до приданого, берегли як скарби.

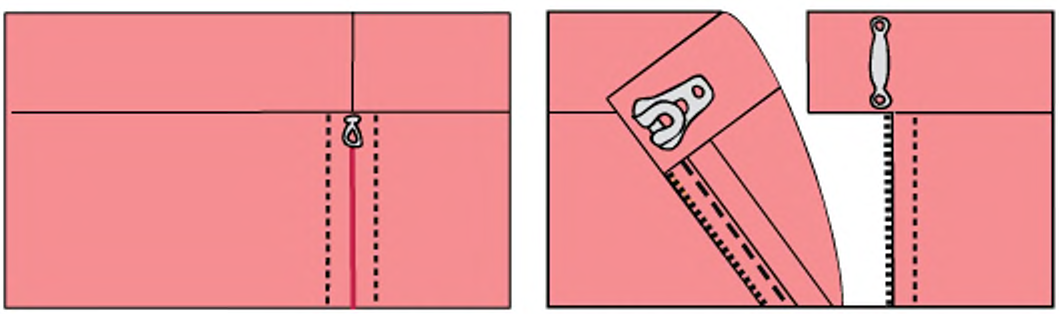
Відомо, наприклад, що французький король Франциск I якось замовив ювеліру 13 600 маленьких золотих ґудзиків для оздоблення лише одного оксамитового костюма!

До речі

Наказ Петра I, правителя Російської імперії, пришивати олов'яні ґудзики до вилоги рукавів солдатських мундирів із зовнішнього боку мав таємний умисел: ґудзики не дозволяли солдатам за звичкою після їжі витирати рукавом рот і ніс. Так солдатів відучили від поганої звички псувати мундирне сукно.

Пришивання ґудзиків. Насправді існує багато способів пришивання ґудзиків, які можуть слугувати елементами оздоблення виробу.

Пришивання гачка. Для прихованої застібки внакладку до поясних виробів найкраще підійде спеціальний гачок (мал. 81). Він захистить застібку-блискавку від поломок і розходження її сторін під час експлуатації.

Мал. 81. Невидима застібка-гачок

Усі пришивні гачки з отворами мають лише дві деталі: гачок і петлі. Маленькі, круглі отвори застібки-гачка пришивають трьома-чотирма стібками, а великі продовгуваті — рядами паралельних стібків (мал. 82).

Мал. 82. Пришивання застібок-гачків

Волого-теплову обробку готового виробу виконують *електропаровою праскою* на *прасувальному столі* (дошці) з використанням пропрасувальника. За відсутності у прасці парозволожувача використовують пульверизатори для попереднього зволоження виробу.

Температура нагрівання праски залежить від виду тканини, її волокнистого складу. Наприклад, бавовну або льон можна прасувати підошвою праски, нагрітої до високої температури, тоді як хімічні волокна не витримують таких температур — пропалюються, брижаться, плавляться. Саме тому під час волого-теплової обробки потрібно дотримуватися чітких вимог, щоб наприкінці не пошкодити виріб.

Старе кравецьке правило «Добре відпрасоване — наполовину зшите» — підкреслює важливість процесу прасування.

Вимоги до виконання волого-теплової обробки:

- установити режим нагрівання праски за допомогою терморегулятора відповідно до виду тканини виробу (табл. 11);

Таблиця 11

Режим нагрівання праски для різних тканин*

Тканина	Температура нагрівання підошви праски (у °С)
Бавовняна, лляна	180–200
Бавовняна, лляна, що містить 50–70 % лавсану	160
Віскозна мідно-аміачних волокон*	160–180
Тканина, яка містить ацетатне волокно*	130–140
Натуральний шовк*	150–160
Капронова*	120
Чистововняна й вовняна, що містить рослинні волокна	180–190
Вовняна, що містить 35–50 % нітрону*	150–160
Вовняна, що містить 20 % еластану	140–150

* Для тканин, позначених зірочкою, рекомендується використання зволожених пропрасувальників.

- перевірити дію температури нагріву підошви праски на клаптику тієї тканини, виріб з якої потрібно прасувати;
- зволожити виріб парозволожувачем праски або з пульверизатора (вироби з тканини, на якій залишаються сліди води, не зволожують);
- користуватися пропрасувальником з м'якої бавовняної або лляної тканини;
- прасувати спідницю з виворітного боку вздовж ниток основи та ледь круговими рухами в такій послідовності: пояс, полотнища, потім низ спідниці з лицьового боку;
- прасувати шви до повного прилягання зрізів до виробу;
- прасувати до видалення вологи з тканини виробу;
- просушити виріб у підвішеному стані, щоб закріпити форму виробу.

1. Яке значення має остаточна обробка виробу? Яка її послідовність?
2. Яке призначення застібок? Які ти знаєш застібки?
3. Які застібки використовують, щоб їх не було видно з лицьового боку виробу?
4. Яке обладнання використовують для волого-теплової обробки виробів?

Практична робота

Остаточна обробка спідниці

Уяви себе швачкою та прасувальником.

Інструменти та матеріали: швейна машина, ручні голки, шпильки, ножиці, праска, прасувальна дошка, спідниця, фурнітура, оздоблювальні матеріали.

Послідовність виконання роботи:

1. Повтори правила безпечної роботи з кравецькими інструментами, праскою*.
2. Залежно від обраних тобою виду застібки й оздоблення спідниці приший відповідну фурнітуру та оздоблювальні елементи.
3. Видали залишки зметувальних ниток, слідів крейди, почисть спідницю.
4. Виконай волого-теплову обробку спідниці з дотриманням відповідних вимог.
5. Перевір якість готового виробу**.

№	Показники	Твоя оцінка	Експертна оцінка
1	Якість пришивання фурнітури		
2	Чистота виробу		
3	Відсутність обривків ниток		
4	Розпрасованість або запрасованість бічних швів у бік переднього полотнища		
5	Відсутність заломів, складок, зморщок, проляг ання швів, лас й опалів		

Скарбничка мудрості

Щастя полягає у здійсненні свого задуму.

Коко Шанель

Скарбничка мудрості

Ви можете стати архангелом, дурнем або злочинцем, і ніхто не помітить цього. Але якщо у Вас відсутній ґудзик — кожен зверне на це увагу.

Еріх Марія. Ремарк

* Зазирни в § 6 і пригадай правила безпечної праці праскою.

** Дивись наступний параграф.

§16 Оцінка якості швейного виробу

Опорні поняття

Показники якості пошиття виробу, послідовність і методи оцінки якості пошиття спідниці.

Навіщо це тобі потрібно?

Кажуть, що скільки людей, стільки й смаків. Про смаки не сперечаються. Але як об'єктивно оцінити власноруч пошиту спідницю та роботу інших? Допоможуть тобі в цьому показники та критерії оцінювання від фахівців.

Ми хочемо, щоб наш одяг мав гарний сучасний вигляд, був зручним, комфортним, захищав наше тіло від зовнішніх впливів, разом із тим — недорогим і доступним. Іншими словами — був ***естетичним, ергономічним, економічним, гігієнічним, функціональним, технологічним.***

Рівень якості швейних виробів на фабриках і в ательє оцінюється експертами за відповідними показниками.

ПОКАЗНИКИ

- *Функціональні*: відповідність виробу основному призначенню.
- *Технологічні*: посадка виробу на фігурі, якість швів.
- *Естетичні*: відповідність виробу сучасним напрямам моди, гармонійність поєднання форми, матеріалу, кольору й оздоблювальних елементів.
- *Ергономічні*: зручність у використанні.
- *Економічні*: затрата на виготовлення.

Якість швейних виробів закладається на кожному етапі виготовлення.

ЕТАПИ

- Створення моделі виробу (*моделювання*).
- Розробка конструкції виробу (*конструювання*).
- Добір і підготовка матеріалів.
- Розкрій матеріалів.
- Пошиття виробу.
- Волого-теплова обробка.

Послідовність перевірки якості пошиття спідниці

1. Загальний огляд виробу:
   - правильність посадки;
   - симетричність парних деталей;
   - напрям з'єднувальних і оздоблювальних швів;

— якість, частота і рівність строчок;
— напрям і збіг малюнка матеріалу в симетричних деталях;
— правильність розкроювання деталей за нитками тканини;
— наявність зовнішніх дефектів матеріалів;
— якість волого-теплової обробки.

2. Перевірка якості обробки окремих деталей і вузлів спочатку з лицьового, потім виворітного боків.

Спідницю складають удвоє по бічних швах, кладуть переднім полотнищем догори, послідовно перевіряють:
— якість обробки пояса;
— правильність напряму швів зшивання виточок і їх спрасування;
— рівність швів і низу виробу;
— симетричність малюнка у смужку і клітинку.

Після цього спідницю перевертають заднім полотнищем догори і перевіряють у тій самій послідовності. Потім перевіряють рівність бічних швів, якість обробки застібки.

Ознаки якості строчок.

ОЗНАКИ

- Рівномірність стібків і строчок.
- Відсутність пропусків стібків, натягу або слабини матеріалу і ниток у строчках, викривлення строчок і швів.
- Розташування строчки від краю деталей або швів.
- Наявність і якість закріпок кінців строчок.
- Частота стібків і ширина швів.
- Відповідність кольору ниток.

Ознаки якості волого-теплової обробки: відсутність заломів, складок, зморщок, пролягання швів, лас і опалів.

Методи оцінки якості швейних виробів. Оцінку швейних виробів здійснюють члени експертної комісії відповідно до Державних стандартів і нормативів. Оцінку проводять органолептичними і лабораторно-вимірювальними методами.

Експерти зіставляють виріб із зразком-еталоном і перевіряють відповідність його зовнішнього вигляду вимогам нормативно-технічної документації. Точність і достовірність такої оцінки залежать від кваліфікації, навичок і здібностей експертів.

1. За якими показниками оцінюється якість швейних виробів?
2. У якій послідовності перевіряють якість швейних виробів?
3. Які ознаки якості строчок?
4. Які методи використовують для оцінки якості швейних виробів?

Практична робота

Оцінка якості спідниці

Уяви себе експертом швейного виробництва.

Матеріали та засоби перевірки: зразок-еталон спідниці або інструкційно-технологічні картки з виконання окремих деталей і вузлів спідниці, сантиметрова стрічка, трикутник.

Послідовність виконання роботи:

1. Здійсни загальний огляд спідниці.
2. Оціни якість обробки окремих деталей і вузлів спідниці.
3. Оціни якість волого-теплової обробки спідниці.
4. Дізнайся оцінку експертів.
5. За результатами роботи заповни таблицю.

Оцінка та самооцінка якості виробу за 12-бальною шкалою

Показники якості	Оцінка експертів			Самооцінка
	1	2	3	
Функціональність (*наскільки виріб відповідає призначенню: святковий, робочий, повсякденний тощо*)				
Технологічність (*якість виконаних технологічних операцій*)				
Ергономічність (*зручність виробу в процесі використання*)				
Естетичність (*привабливість, гармонійність кольору, якість матеріалів, пропорційність форм, симетричність деталей виробу тощо*)				
Економічність (*витрати матеріалів і часу на виготовлення виробу*)				

Практична робота

Оцінка якості спідниці (у формі гри)*

Робота здійснюється у формі рольової гри «Будинок високої моди». Учні об'єднуються в 4 експертні групи фахівців: художники-модельєри, конструктори, технологи, закрійники.

* За порадою вчителя можеш виконати одну із запропонованих практичних робіт.

Матеріали та засоби перевірки: зразок-еталон спідниці або інструкційно-технологічні картки з виконання окремих деталей і вузлів спідниці, сантиметрова стрічка, трикутник.

Послідовність виконання роботи:

1. Розподіліть виготовлені спідниці між поділеними експертними групами.
2. Оцініть спідниці відповідно до вимог експертної групи фахівців за такими критеріями:

№	Фахівці	Показники	Експертна оцінка
1	Художники-модельєри	— дотримання стилю; — доцільність дібраного матеріалу; — пропорційність форм; — гармонійність кольорового рішення; — відповідність оздоблення виробу	
2	Конструктори	— правильність посадки (вертикальний та горизонтальний баланс); — об'єм спідниці на рівні талії, стегон, низу; — розташування, глибина і довжина виточок; — зручність використання	
3	Закрійники	— симетричність парних деталей; — правильність розкроювання деталей по основі та пітканню; — напрям і збіг малюнка матеріалу в симетричних деталях; — відсутність зовнішніх дефектів матеріалів	
4	Технологи	— якість обробки деталей виробу; — якість строчок; — відповідність кольору швейних ниток; — якість волого-теплової обробки	
		Загальна оцінка	

Скарбничка мудрості

Хто хвалить мене — той ворог мій,
а хто критикує — мій учитель.

Скарбничка мудрості

Нічого не роби, будь ніким, нічого не говори, і тоді ти зможеш уникнути критики.

Томас Дюар

Пригадай

ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ШВЕЙНОГО ВИРОБУ

ПРОЕКТУВАННЯ

1. Вибір об'єкта праці
2. Художнє моделювання виробу
3. Технічне конструювання виробу
4. Добір матеріалів, інструментів і пристосувань
5. Технологічна підготовка

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБУ

1 Підготовка тканини до розкроювання

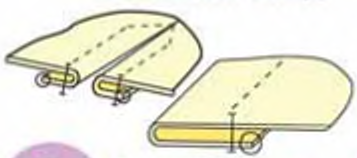
2 Розкладання й розмічання викрійок на тканині

3 Розкроювання деталей виробу

4 Зметування виточок, бічних зрізів, обробка застібки тощо

5 Перша примірка

6 Обробка та з'єднання деталей крою

7 Оздоблення виробу

8 Друга примірка

9 Остаточна обробка виробу

ОЦІНЮВАННЯ

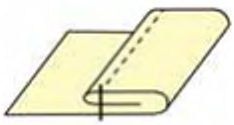
Завдання для самоперевірки до розділу 2 (§ 7–16)*

Вибери правильну відповідь

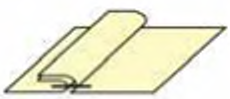
1. Шов — це:
   а) ниткове з'єднання деталей, ряд повторюваних стібків;
   б) відстань від зрізів деталей до строчки;
   в) переплетення ниток між двома проколами тканини голкою;
   г) місце з'єднання двох або декількох деталей строчкою.

2. Тимчасове закріплення підігнутого краю деталей швейного виробу це:
   а) зметування;
   б) заметування;
   в) обметування;
   г) приметування.

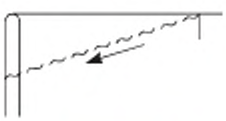
3. Який машинний шов зображено на малюнку?
   а) зшивний у запрасування;
   б) зшивний у розпрасування;
   в) упідгин із закритим зрізом;
   г) упідгин із відкритим зрізом.

4. Який машинний шов зображено на малюнку?
   б) зшивний у запрасування;
   а) зшивний у розпрасування;
   г) упідгин із закритим зрізом;
   в) упідгин із відкритим зрізом.

5. Яку технологічну операцію зображено на малюнку?
   а) зметування переднього і заднього полотнищ спідниці;
   б) зметування виточки;
   в) підготовка розрізу для застібки-блискавки;
   г) заметування нижнього зрізу.

6. Яким способом оброблено верхній зріз спідниці?
   а) еластичний пояс;
   б) пришивний пояс під резинку;
   в) пришивний пояс із клейовою прокладкою.

* Завдання виконуй за двома варіантами. Перший варіант — непарні номери завдань, другий — парні. Усі завдання виконуй у зошиті. У підручнику не писати!

7 Який спосіб обробки нижнього зрізу спідниці зображено на малюнку?

а) шов упідгин ручними стібками з відкритим обметаним зрізом;
б) шов упідгин ручними потайними стібками із закритим зрізом;
в) шов упідгин машинною строчкою із закритим зрізом;
г) шов упідгин машинною строчкою із відкритим зрізом.

8 Який вид оздоблення зображено на малюнку?

а) шнури;
б) тасьма;
в) бахрома;
г) мереживо.

9 Укажи спідницю, оздоблену торочками.

1

2

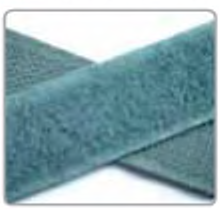

3

4

10 Укажи застібку «гачки-петлі».

1

2

3

4

11 Зручність виробу у використанні — це показник:
а) технологічності;
б) функціональності;
в) естетичності;
г) ергономічності.

12 Вологo-теплова обробка тканини для зменшення товщини шва чи згину:
а) розпрасування; б) припрасування; в) запрасування.

Вибери дві правильні відповіді

1 Укажи з'єднувальні шви у розпрасування.

1 2 3 4

2 Укажи дві моделі спідниці з еластичним поясом.

1 2 3 4

3 Укажи дві моделі спідниці, оздоблені декоративними шнурами.

1 2 3 4

4 Укажи моделі спідниць з тимчасовим видом оздоблення.

1 2 3 4

5 Які технологічні операції належать до остаточної обробки швейного виробу?

а) волого-теплова обробка;
б) пришивання фурнітури;
в) з'єднання деталей крою;
г) підшивання нижнього зрізу виробу.

6 Які ознаки характеризують естетичність виробу?

а) зручність;
б) якість пошиття;
в) пропорційність форм;
г) гармонійність кольорів.

Установи відповідність, правильну послідовність

1 Установи відповідність між термінами швейної справи та їх визначеннями:

а) шов;
б) ширина шва;
в) стібок;
г) строчка.

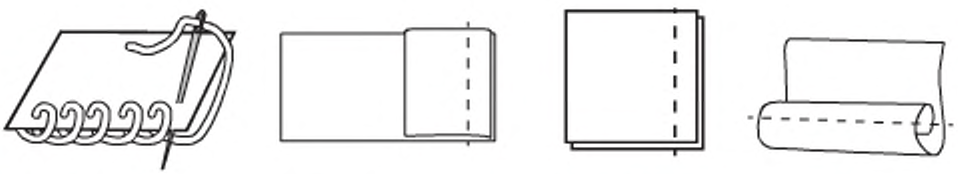
1) відстань від зрізів деталей до строчки;
2) місце з'єднання двох або кількох деталей строчкою;
3) ниткове з'єднання деталей, ряд повторюваних стібків;
4) переплетення ниток між двома проколами тканини голкою.

а	б	в	г

2 Установи відповідність між назвами технологічних операцій та їх зображеннями:

а) зметування;
б) заметування;
в) обметування;
г) приметування.

а	б	в	г

1 2 3 4

3 Установи відповідність між назвами машинних швів та їх призначенням:

а) крайові;
б) з'єднувальні;
в) оздоблювальні.

а	б	в

1) для постійного зшивання деталей швейного виробу;
2) для обробки відкритих зрізів деталей швейного виробу;
3) для декоративного оздоблення деталей швейного виробу.

4 Установи відповідність між назвами умовних позначень машинних швів та їх зображеннями:

а) крайовий шов упідгин;
б) з'єднувальний зшивний шов;
в) шов упідгин з подвійним підшиванням.

1

2

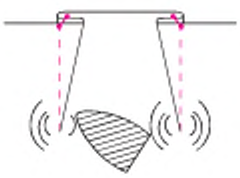
3

а	б	в

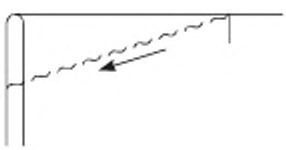
5 Установи відповідність між назвами операцій обробки виточок та їх зображеннями:

а) зшивання виточки;
б) зметування виточки;
в) спрасування виточок.

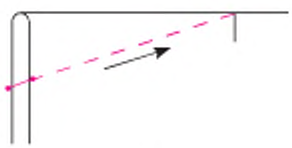
а	б	в

1

2

3

6 Установи відповідність між назвами основних елементів оздоблення спідниць та їх зображеннями:

а) шнур;
б) вишивка;
в) мереживо;
г) бант із стрічки;
д) оборки;
е) пряжки;
є) аплікація;
ж) замок-блискавка.

1

2

3

4

5

6

7

8

а	б	в	г	д	е	є	ж

7 Установи відповідність між назвами вимог до виготовлення швейних виробів та ознаками, що їх характеризують:

а) естетичні;
б) економічні;
в) ергономічні;
г) технологічні;
д) функціональні.

а	б	в	г	д

1) зручність у використанні;
2) затрати на виготовлення;
3) посадка виробу на фігурі, якість швів;
4) відповідність виробу основному призначенню;
5) гармонійне поєднання форми, матеріалу й оздоблювальних елементів.

8 Установи правильну послідовність технологічних операцій щодо виготовлення спідниці:

а) друга примірка;
б) перша примірка та усунення недоліків;
в) підготовка спідниці до першої примірки;
г) обробка та з'єднання деталей спідниці (виточок, бічних зрізів, застібки, верхнього зрізу і т. ін.);

д) обробка нижнього зрізу спідниці;
е) кінцева обробка й оздоблення спідниці.

1	2	3	4	5	6

Обґрунтуй відповідь

1. Обери одну із зображених спідниць і склади технологічну послідовність її виготовлення.

1 2 3 4

2. Пофантазуй і добери елементи оздоблення до зображених спідниць.

3. Досліди види оздоблень в українському традиційному одязі, що зображений на фото. Обговори результати досліджень з однокласниками.

Критерії оцінювання виконання завдань:

IV. Ух, молодець! — 75–100 %
III. Дуже добре! — 50–75 %
II. Ще трохи попрацюй і буде добре! — 25–50 %
I. Спробуй ще! — 25 %

Основи техніки, технологій і проектування

ти дізнаєшся

можливості комп'ютерних технологій у конструюванні одягу

секрети творчого методу проектування – комбінаторики

прийоми і засоби виразності в побудові композиції одягу

про захопливі професії у сфері створення одягу

РОЗДІЛ 3

ти умітимеш

з легкістю розрізняти функції програми САПР «Redcafe»

влучно застосовувати прийоми комбінаторики в моделюванні одягу

креативно моделювати одяг, відображати свої ідеї

жваво й зрозуміло описувати розроблену тобою модель одягу

§17 Комп'ютерне конструювання одягу

Опорні поняття

Комп'ютерне конструювання одягу, САПР одягу, 3D моделювання на віртуальному манекені, редактор одягу RedCafe.

Навіщо це тобі потрібно?

Хочеш дізнатися, як за допомогою комп'ютера можна швидко розробляти 3D-моделі та креслення одягу? У цьому параграфі ти дізнаєшся, як ручна, рутинна робота кравців замінюється комп'ютерними технологіями.

Раніше, щоб стати конструктором-модельєром, потрібно було довго вникати в таємниці кравецького мистецтва, навчатися будувати кресленики, виготовляти викрійки деталей швейних виробів, вправно використовувати креслярські інструменти тощо. Усе це забирало багато часу та зусиль!

Тепер конструювання одягу — це просто й доступно кожному! А завдячувати маємо комп'ютеру!

Відтепер сучасне мистецтво крою народжується в надрах комп'ютера і називається **САПР одягу** — система автоматизованого проектування і розрахунку одягу. Це настільки просто, що для роботи досить всього лише базових навичок побудови викрійки.

Один із важливих напрямів розвитку САПР — тривимірне **3D моделювання на віртуальному манекені*** (мал. 83).

Мал. 83. САПР одягає манекен у джинси

* Детальніше з 3D моделюванням ознайомся тут: https://www.youtube.com/watch?v=NAsvfXgq5n8&feature=player_embedded.

САПР одягу дає змогу:

- створювати якісні моделі на етапі художнього і технічного моделювання;
- відображати майбутній одяг у різних матеріалах;
- підготовляти зразки одягу до пошиття;
- працювати з кольором;
- автоматично накреслити й розмножити лекала деталей виробу для будь-яких фігур;
- бачити таблицю контрольних вимірів;
- розподіляти розкладку викрійок на матеріалі;
- визначати витрати тканини;
- «одягнути» тривимірний манекен у потрібний виріб.

Ось який вигляд має реальна і віртуальна моделі спідниці (мал. 84).

Мал. 84. Реальна і віртуальна моделі спідниці

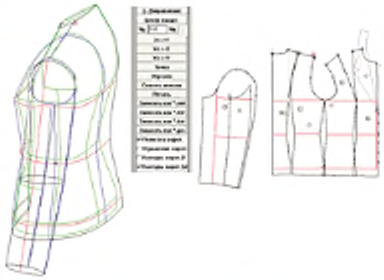
САПР має набір програмно-технічних засобів (модулів).

Базові модулі
AB OVO — конструювання викрійок за різними параметрами, при зміні яких відбувається зміна форми і взаємне переміщення деталей у конструкції виробу і т. ін.
Робочий виріб — моделювання, розмноження викрійок, формування комплектів одягу.
Розкладка — розкладка викрійок на тканині відповідно до заданих технічних вимог.
Адміністратор — планування та управління даними
Плотер (графобудівник) — керування пристроями автоматичного креслення викрійок.

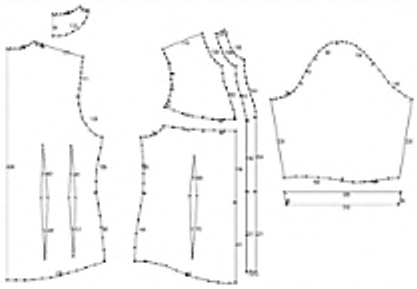
Приклад розробки лекал у САПР

Ескіз виробу Вводиться інформація про розміри, у яких буде виготовлятися виріб, а також про особливості технологічної обробки.	

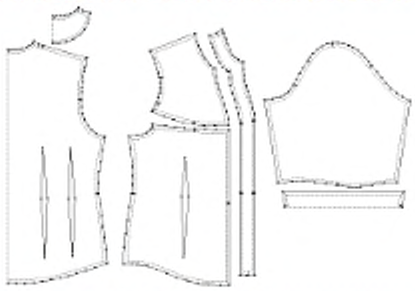
Побудова силуетної конструкції
По заданих параметрах на віртуальному манекені ведеться побудова майбутнього виробу. Система самостійно перетворює об'ємну форму у плоскі лекала.

Конструктивне моделювання
У процесі конструктивного моделювання переводяться виточки, будуються додаткові рельєфи, кокетки і ін. Створюються планки, обшивки, манжети, коміри і т. ін. Лекала будуються автоматично.

Побудова швів
Шви будуються автоматично, після визначення їх ширини.

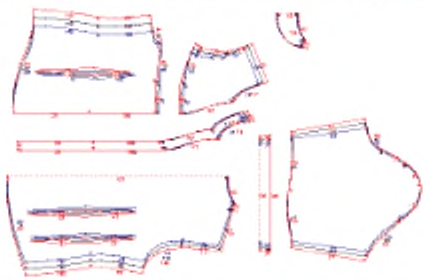

Складання специфікації*
Специфікація складається автоматично, після присвоєння імені кожній деталі.

#	Наименование детали	N	M	S	опц.(*)	R
1.	О спинка	1	✗	✓	0	✓
2.	О планка переда	4	✓	✗	0	✓
3.	В перед	2	✓	✗	0	✓
4.	В кокетка переда	2	✓	✗	0	✓
5.	В рукав	2	✓	✗	0	✓
6.	О манжета	2	✗	✓	0	✓
7.	В обтачка горл.спинки	1	✗	✓	0	✓

Градація (розмноження)
Набір операцій, які забезпечують технічне розмноження лекал за розмірами. Усі правила градації зберігаються і перераховуються автоматично.

* *Специфікація* — технічний документ, у якому зазначено назви частин, вузлів і деталей певного виробу, а також вказано їх кількість, матеріал, вагу.

Розкладка
Розкладка може бути зроблена в автоматичному і напівавтоматичному режимах.

До речі

Вагомі можливості має плотер (графобудувач) — пристрій для автоматичного креслення викрійок на папері розміром до А0, кальці або інших матеріалах. Є плотери, що відразу вирізають викрійки.

Ріжучий плотер

Розробляти і моделювати нові вироби можна за допомогою **редактора одягу RedCafe** (мал. 85). Він призначений для автоматичної побудови викрійок одягу і подальшого їх редагування.

Програма дає змогу працювати з кресленнями, відкриваючи широкі можливості моделювання, редагування викрійок.

Для ознайомлення з функціями та можливостями програми виконай практичну роботу.

Мал. 85. RedCafe

1. Що таке САПР одягу?
2. Назви програмно-технічні засоби САПР одягу.
3. Яке призначення редактора одягу RedCafe?
4. У чому переваги комп'ютерного конструювання одягу?

Практична робота

Ознайомлення з функціями програми САПР RedCafe

Уяви себе учнем програміста.

Інструменти та матеріали: комп'ютер, Інтернет, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Зайди на сайт: www.redcafe.ru.
2. Ознайомся з відеоуроками для новачків.
3. Запиши основні можливості редактора RedCafe.
4. У результаті отриманої інформації склади характеристику використання комп'ютерів у конструюванні швейних виробів.
5. Презентуй можливості комп'ютерних технологій у створенні швейних виробів.

Скарбничка мудрості

Трудовий процес, якщо він вільний, закінчується творчістю.

Михайло Пришвін

Скарбничка мудрості

Один із способів навчитися робити щось правильно — це зробити спочатку неправильно.

Джим Рон

§18 Метод комбінаторики в проектуванні

Опорні поняття

Комбінаторика, прийоми комбінаторики, засоби побудови композиції.

Навіщо це тобі потрібно?

Розкриватимеш фантастичний світ одягу, секрети творчих методів проектування. Реалізовуватимеш власний творчий потенціал.

Із попередніх класів ти вже знаєш, що за допомогою творчих методів проектування — *фантазування, аналогії біоформам, фокальних об'єктів* — людина може навчитися творити, спрямовувати думки на пошук оригінальних рішень у створенні нових предметів.

Процес творчості — це пошук нових ідей, єдності форми і змісту.

Щоб іти в ногу з часом, створювати, на перший погляд, нереальні нові предмети, дизайнери у процесі проектування застосовують метод комбінаторики, який суттєво посилює творчу фантазію.

Комбінаторика — це метод проектування, у якому застосовують різні прийоми компонування структурних елементів у цілісну композицію виробу. Термін *комбінаторика* походить від латинського слова combination — з'єднання.

Метод комбінаторики

Визначення структурних елементів композиції одягу (конструкція, матеріал, колір)

↓

Комбінування структурних елементів композиції одягу різними засобами і прийомами

↓

Створення нових форм

У повсякденному житті ми часто стикаємося з потребою вирішення комбінаторних задач. Наприклад, учителеві доводиться розподіляти, комбінувати різні види робіт між групами учнів, завучу складати розклад навчальних предметів, кухареві — складати меню з набору страв, агроному — розміщувати сільськогосподарські культури на полях тощо.

Майже щодня кожному з нас доводиться комбінувати речі з власного гардероба, вирішувати, що вдягнути на ту чи іншу подію (мал. 86).

Мал. 86. Комбінування одягу

Прийоми методу комбінаторики. Комбінаторика як метод пошуку нового підпорядкування окремих елементів одягу, засобів виразності композиційному цілому використовує різні прийоми: ***перестановок, вставок, трансформації, кінетизму, модульного проектування, деконструкції та ін.***

1. ***Прийом перестановок*** передбачає зміну, заміну, компонування, вивертання різних елементів на одній конструкційній основі. Цей прийом ще називають прийомом перевороту, бо він дає несподівані результати, на перший погляд, навіть абсурдні. Наприклад:

— пояси, кишені перетворюються в коміри;
— коміри, лацкани, пояси розташовуються внизу виробу;
— пальто, плащі, костюми, жилети стають двосторонніми;
— нижня білизна перетворюється у верхній одяг;
— краватка пов'язується на талії, стегнах тощо;
— полотна одягу перетворюються у квадрати, трикутники, кола;
— лейбл фірми розташовується на лицьовому боці виробу і т. ін.

Авангардисти в моді з успіхом використовують цей метод проектування, адже, доводячи первісну ідею до гротеску, абсурду, парадокса, можна знайти в цьому раціональне зерно рішення (мал. 87).

Мал. 87. Моделі, розроблені прийомом перестановок

2. *Прийом вставок* використовують для створення складної форми з простої. Для цього за основу беруть будь-яку просту форму одягу: пряму, звужену чи розширену донизу спідницю, сукню або окремі елементи одягу: рукав, комір, капюшон тощо. Потім розрізають їх у певному напрямку (вертикально, горизонтально, діагонально, ламано) по бічних швах або в інших місцях. уставляють в розрізи, оброблені по краю або з контрастною підкладкою, шматки тканини різної геометричної форми. Можна вставити і складні форми у вигляді квітів, листя, метеликів, тварин, рук, ніг, геометричних фігур тощо, необмежено фантазуючи (мал. 88).

Мал. 88. Моделі, розроблені прийомом вставок

Мал. 89. Трансформація моделі одягу

3. *Прийом трансформації* — істотне, часом фантастичне перетворення або зміна даної форми (мал. 89).

Наприклад, кінці коміра загинають, складають у гармошку, зав'язують навколо шиї, заплітають у кіски тощо.

Зі шматка тканини завдовжки 1–2 метри можна отримати ще більше варіантів формоутворення одягу, тому що значно збільшуються можливості композиційного пошуку (мал. 90).

Мал. 90. Трансформація тканини в різні моделі

4. *Прийом кінетизму* (від грец. ***kinetikos*** — приводити в рух) в комбінаторному методі проектування забезпечує активну динаміку руху форм через декор (мал. 91), малюнок тканин, світловоди тощо.

Мал. 91. Приклади кінетизму в одязі через декор

Особливий інтерес викликають колекції моделей у стилі «оп-арт» із використанням графічних ілюзій, наприклад, рух у декорі або в малюнках тканин (мал. 92), трикотажних полотнах, у прикрасах.

У дизайні одягу кінетизм застосовується все ширше в професійних показах: у динаміці перетворюються деталі костюма, застосовуються елементи костюма, що світяться, обертаються чи рухаються (мал. 93).

Мал. 92. Кінетизм у стилі «оп-арт»

Мал. 93. Прийом кінетизму в одязі

5. ***Прийоми модульного проектування.*** **Модуль — вихідна одиниця виміру, яка повторюється й укладається без залишку в цілісній, завершеній формі об'єкта. Основний принцип — різноманітність за мінімального використання модулів. Сам модуль може бути закінченим виробом або бути складовою частиною виробу (мал. 94).**

Мал. 94. Приклади модульного проектування

6. ***Прийом деконструкції*** передбачає вільне маніпулювання формою і посадкою виробу на фігурі. Японські дизайнери Е. Ямамото і Р. Кавакубо, запропонувавши цей прийом на початку 1980-х рр., мали сильний вплив на модельєрів Європи. Вони з цікавістю почали використовувати асиметричний крій, нерівні краї одягу; розриви, усілякі прорізи та дірки; виокремлення конструкції на праву і ліву половини; перестановки (шви назовні, лацкани на спині, застібки в нетрадиційних місцях, виточки «на лице»); елементи незавершеності; цілковите порушення традиційної технології (мал. 95).

Мал. 95. Приклади прийому деконструкції

Прийоми комбінаторики руйнують усілякі стереотипи, навіть сталі закономірності в побудові композиції, тому отримані результати викликають сильні враження, подив, відчуття. Такі фантастичні моделі одягу можуть подобатися або навпаки — не сприйматися зовсім. Але вони сповнені оригінальності, феєричності. Вражає, до чого лишень може дійти людська фантазія!

Узгодженість усіх елементів одягу виражається в його композиції. Створюючи композицію моделі одягу, дизайнер перш за все керується знаннями про його засоби виразності. Розглянемо деякі з них.

Засоби виразності в побудові композиції

Акценти — засіб для створення композиційних центрів, їх впорядкованості, особлива увага, підкреслення окремих елементів одягу (мал. 96). Наприклад, акценти можуть бути зроблені на рукавах, комірі, грудях, кишенях, поясі, зверху, по центру або внизу композиції одягу тощо.

Мал. 96. Приклади акцентів в одязі

Ритм — рівномірне чергування впорядкованих за розміром, формою або кольором елементів одягу (мал. 97).

Мал. 97. Приклади ритму в одязі

Симетрія — рівномірна організація елементів одягу відносно однієї або кількох осей (мал. 98, с. 184).

Мал. 98. Приклади симетрії в одязі

Асиметрія — відсутність симетрії окремих елементів у межах цілого, вияв нестандартності, руху, напруження або руйнації (мал. 99).

Мал. 99. Приклади асиметрії в одязі

Динаміка — організація форм, фактури матеріалу, кольору та інших елементів одягу в зорове відчуття цілеспрямованого руху форми: по горизонталі, вертикалі, діагоналі, спіралі чи навколо центра (мал. 100). Динамічність робить одяг помітним, активним, стрімким.

Мал. 100. Приклади динаміки в одязі

Контраст і ***нюанс кольорів*** також є неабиякими засобами виразності в композиції одягу. З попередніх класів ти вже знаєш, що контраст — це різко виражена протилежність кольорів, відтінків, що роблять одяг помітним, вражаючим, іноді — агресивним. Нюанс — це малопомітний, спокійний перехід кольорів, що згладжує різкість, робить річ елегантною, довершеною.

У добре продуманій композиції нічого не можна ні додати, ні відняти, не порушивши при цьому цілісності. Будь-який виріб має бути завершеним і не містити таких елементів, які суперечили б функціональним, конструктивним або художнім вимогам.

1. У чому полягає метод комбінаторики?
2. Яке значення має застосування методу комбінаторики в проектуванні одягу?
3. Які прийоми використовують у комбінаториці?
4. Які засоби виразності використовують у побудові композиції одягу?
5. Яка роль акцентів у композиції одягу?
6. У чому різниця ритму і динаміки в побудові композиції одягу?
7. Які сукні змодельовано на основі симетрії, а які — асиметрії?

1 2 3 4 5

8. Які прийоми методу комбінаторики застосовано у побудові зображених моделей?

Робота в групах

Гра «Кошик». Обміняйтеся інформацією з вивченої теми. Кладіть у «кошик» нові терміни і поняття.

Практична робота

Створення ескізу моделі спідниці методом комбінаторики

Уяви себе художником-модельєром.

Інструменти та матеріали: папір, олівці, зображення моделей спідниць, шаблони фігури людини.

Послідовність виконання роботи:

1. Розглянь запропоновані вчителем малюнки, ескізи, фотографії моделей спідниць.
2. Обери будь-яку модель для роботи. Перемалюй її.
3. З'ясуй, з яких деталей складається виріб, які засоби художнього конструювання використав модельєр (акценти, симетрія, асиметрія, ритм, динаміка тощо).
4. Запропонуй способи вдосконалення обраної моделі будь-яким прийомом комбінаторного методу (перестановкою, вставкою, трансформацією, деконструкцією тощо).
5. Виконай ескізи 2–3 варіантів удосконалених тобою моделей спідниць на папері та розфарбуй.
6. Опиши розроблені тобою моделі та обґрунтуй вибір комбінаторного прийому.
7. Презентуй результати своєї творчості однокласникам*.

Скарбничка мудрості

Той, хто працює і для себе і для інших, отримує радість, помножену багаторазово.

Йоганн Гете

Скарбничка мудрості

Якщо людина не намагається зробити більше, ніж вона може, то їй ніколи не вдасться зробити все, на що вона здатна.

Генрі Драммонд

* Можна презентувати у формі віртуальної виставки.

Завдання для самоперевірки до розділу 3*

Вибери правильну відповідь

1. Укажи основний засіб комп'ютерного конструювання одягу:
   а) олівець;
   б) лінійка;
   в) циркуль;
   г) САПР одягу.

2. Укажи новий напрям розвитку комп'ютерного конструювання одягу:
   а) 3D-моделювання;
   б) визначення витрат тканини;
   в) побудова кресленика виробу;
   г) розкладка викрійок на матеріалі.

3. Який програмно-технічний засіб САПР керує пристроями автоматичного креслення викрійок?
   а) розкладка;
   б) робочий виріб;
   в) плотер;
   г) адміністратор.

4. Укажи метод проектування, в якому застосовують різні прийоми компонування структурних елементів у цілісну композицію:
   а) фантазування;
   б) аналогії біоформам;
   в) комбінаторика;
   г) фокальні об'єкти.

5. Який прийом у комбінаторному методі проектування забезпечує активну динаміку руху форм через декор, малюнок тканин, світловоди тощо?
   а) вставка;
   б) кінетизм;
   в) перестановка;
   г) трансформація.

6. Який прийом комбінаторики використано у проектуванні зображених на малюнках моделей одягу?

* Завдання виконуй за двома варіантами. Перший варіант — непарні номери завдань, другий — парні. Усі завдання виконуй у зошиті. У підручнику не писати!

а) кінетизм;
б) перестановка;
в) деконструкція;
г) трансформація.

7 Засіб для створення композиційних центрів, підкреслення окремих елементів одягу має назву:
а) ритм;
б) акцент;
в) симетрія;
г) динаміка.

8 Укажи серед зображених спідниць спідницю асиметричного крою.

1 2 3 4

9 Який основний напрям роботи програміста?
а) розроблення алгоритмів програм;
б) розроблення нових матеріалів і продуктів;
в) пошук помилок у технологічних процесах;
г) контроль за виконанням технологічних процесів.

Вибери дві правильні відповіді

1 Які етапи створення одягу можна здійснити за допомогою комп'ютерних програм?
а) розкрій деталей виробу;
б) з'єднання деталей виробу;
в) побудова кресленика швейного виробу;
г) розподілення розкладки викрійок на тканині.

2 Укажи засоби колористичних рішень у композиції одягу:
а) симетрія;
б) асиметрія;
в) нюанс;
г) контраст.

3 Укажи моделі одягу, виконані засобами контрасту.

1

2

3

4

4 Укажи фрагменти моделей одягу, виконані засобами асиметрії.

1

2

3

4

5 Укажи приклади засобів ритму в зображених моделях спідниць.

1

2

3

4

Установи відповідність, правильну послідовність

1 Установи відповідність між програмно-технічними засобами САПР та їх призначенням:

а) AB OVO;
б) розкладка;
в) робочий виріб;
г) плотер;
д) адміністратор.

1) планування та управління даними;
2) керування пристроями автоматичного креслення викрійок;
3) програма конструювання викрійок за різними параметрами;
4) моделювання, розмноження викрійок, формування комплектів одягу;
5) розкладка викрійок на тканині відповідно до заданих технічних вимог.

а	б	в	г	д

2 Установи відповідність між засобами виразності в побудові композиції та їх змістом:

а) ритм;
б) акценти;
в) симетрія;
г) нюанс;
д) контраст;
е) асиметрія.

1) різко виражена протилежність кольорів;
2) малопомітний, спокійний перехід кольорів;
3) відсутність симетрії окремих елементів у межах цілого;
4) рівномірна організація елементів одягу відносно однієї або кількох осей;
5) рівномірне чергування впорядкованих за розміром, формою або кольором елементів одягу;
6) створення композиційних центрів, їх упорядкованості, особлива увага, підкреслення окремих елементів одягу.

а	б	в	г	д	е

3 Установи відповідність між прийомами методу комбінаторики та їх змістом:

а) вставки;
б) перестановки;
в) трансформації;
г) кінетизм;
д) деконструкції;
е) модульне проектування.

1) разюча зміна даної форми;
2) створення складної форми з простої за допомогою вставок;
3) вільне маніпулювання формою і посадкою виробу на фігурі;
4) повторення і ускладнення форми одягу з використанням модулів;
5) активна динаміка руху форм через декор, малюнок тканин, світловоди тощо;
6) перестановка, вивертання різних елементів на одній конструкційній основі.

а	б	в	г	д	е

4 Установи правильну послідовність методу проектування — комбінаторики:
а) створення нових форм;
б) визначення структурних елементів композиції одягу;
в) комбінування структурних елементів композиції одягу різними засобами і прийомами.

1	2	3

Досліди, обґрунтуй відповідь

Уважно розглянь подані нижче фото. Розроби ескіз моделі одягу або аксесуарів з матеріалів, які збираєшся викинути, користуючись прийомами комбінаторики.

Критерії оцінювання виконання завдань:

IV. Ух, молодець! — 75–100 %
III. Дуже добре! — 50–75 %
II. Ще трохи попрацюй і буде добре! — 25–50 %
I. Спробуй ще! — 25 %

Технологія
побутової діяльності

ти дізнаєшся

про незвичні підліткові стилі, шкільний дрес-код

секрети добору одягу і взуття

про різні типи обличчя і зачіски, які личать їм

як різні засоби для фарбування впливають на стан волосся

РОЗДІЛ 4

ти умітимеш

легко розрізняти стилі підліткового середовища вдало добирати і визначати розмір одягу і взуття

правильно доглядати за одягом і взуттям експериментувати над власним іміджом

правильно визначати форму обличчя влучно добирати оригінальні зачіски

розрізнятимеш природні і хімічні фарбувальні засоби для волосся правильно доглядати за власним волоссям

§19 Технології добору одягу і взуття та догляду за ними

Опорні поняття

Стилі підліткового середовища, дрес-код, імідж, добір і правила примірювання нового одягу, взуття.

Навіщо це тобі потрібно?

Завжди пам'ятай, кожна людина — неповторна і особлива. Негарних людей не існує. Є лише ті, що не вміють вдягатися враховуючи свої індивідуальні особливості та вподобання. Навчишся правильно, зі смаком добирати одяг і взуття й завжди матимеш гарний вигляд.

Підлітковий період з 11 до 17 років — період входження людини в доросле життя. Це особливий вік, коли хочеться самоствердитися, виразити свій внутрішній світ, потреби, навіть протест. Деякі підлітки інтенсивно навчаються або займаються спортом, а деякі проявляють себе через одяг, неординарну зовнішність.

Треш-look. Слово «треш» у перекладі з англійської означає «сміття», «мотлох». Так називали в минулому столітті у США тих, хто протиставляв себе загальновизнаній культурі. Їхня мода — це мода без обмежень, іронічний протест проти стандартів, епатування яскравими, крикливими кольорами в макіяжі, фарбуванні волосся, одязі (мал. 101).

Мал. 101. Стиль треш-look

У стилі треш-look керуються лише власними відчуттями, бажаннями і смаками. Тут вітають сміливі експерименти у доборі непоєднуваних предметів, наприклад, потерті джинси і класичне пальто, строга сорочка з краваткою і кросівки, бальна сукня й чоботи з широкими халявами тощо. Невід'ємним атрибутом є яскраві колготи, легенси з дірками.

Цікаво, що підлітки, які належать до цієї течії, негативно ставляться до шопінгу, споживацького способу життя.

Хіпстери пропагують неспоживацький спосіб життя, вільнодумство. Їхні вподобання — демонстративно недбалий стиль, часом облягаючий фігуру поясний одяг, майки, футболки, светри з надписами, зображеннями тварин, міст, картаті сорочки, незмінний атрибут — кеди (мал. 102). Цей стиль поєднує вінтажні (витримані роками) і сучасні предмети одягу.

Кавай — у перекладі з японської означає «пухнастий», «миленький». У цьому стилі особливо цінується все, що зроблено своїми руками, за своїми унікальними ескізами — светри до колін, багато мережива, яскраві декоративні елементи (мал. 103).

Серед молоді постійно розвиваються різні модні течії, спільноти, яких об'єднують подібні погляди на життя. Поведінка й зовнішній вигляд прихильників таких спільнот кардинально відрізняються від загальноприйнятих.

Мал. 102. Стиль хіпстери

Мал. 103. Стиль кавай

Кавай поєднує в одязі всі кольори веселки, наприклад, може бути один кед синій, а другий — зелений, а якийсь елемент одягу нейтрального кольору — це справжній кавай. Або темні облягаючі джинси, а поверх — яскрава спідниця.

Добираючи стиль одягу, враховуй свої вподобання, настрій, особливості фігури, але пам'ятай про його відповідність призначенню, ситуації, події. Кожному стилю одягу — свої час і місце!

Багато шкіл, компаній, ділових офісів та інших установ мають власний дрес-код. Що таке дрес-код? Навіщо він? Яким він має бути в школі? Це запитання, на які знаходитимемо відповіді разом.

Дрес-код (англ. dresscode — кодекс одягу) — форма одягу для відвідування певних заходів, організацій, закладів. Він показує приналежність людини до певної професійної чи соціальної групи.

Завдяки дрес-коду ми з легкістю розрізняємо працівника заправки, торговельної мережі, банку, медичного закладу тощо. *Дрес-код* — це дисципліна, етикет, охайність.

Шкільний дрес-код. У більшості шкіл існує вільна форма одягу. Але існують також спільні для всіх правила. Одяг мусить бути чистий, випрасуваний, охайний, без надмірностей, надписів, безпечний для інших (без шипів, заклепок, гачків, що виступають).

Зовнішній вигляд учнів — це імідж школи!

У стінах школи недоречними є:

- головні убори, окуляри від сонця;
- надто облягаючий і прозорий одяг;
- спідниці вище кінчиків пальців рук, опущених уздовж тулуба (опусти руки і перевір, якої довжини твоя спідничка чи сукня);
- топи з відкритими плечима, спиною або шнурівками;
- сітчасті колготи, шльопанці тощо.

Деякі освітні установи чітко визначають, який одяг прийнятний і неприйнятний, наприклад, ось як це чітко визначено в одному з вищих навчальних закладів Америки (мал. 104).

Кожна школа може розробити власний дрес-код для своїх учнів, щоб вони завжди мали стильний та охайний вигляд.

Імідж складається з багатьох нюансів.

ІМІДЖ

- привабливий зовнішній вигляд в цілому;
- правильна, грамотна мова;
- природно-достойні манери поведінки;
- спокійна реакція на похвалу або критику тощо.

1. Які стилі відомі тобі в підлітковому середовищі?
2. Що таке дрес-код?
3. Що неприйнятно для шкільного дрес-коду?
4. У чому різниця між дрес-кодом та іміджем?

а б

Мал. 104. Прийнятні та неприйнятні види одягу в одному з американських вищих навчальних закладів: *а* — прийнятно; *б* — неприйнятно

Дизайнери-модельєри постійно працюють над створенням нових моделей шкільної форми (мал. 105). Користуючись їхніми рекомендаціями, можна вдало створити власний гардероб.

Мал. 105. Шкільна форма

Свою індивідуальність і творчість можна цілком виразити через *аксесуари* і *шкільні приладдя* (мал. 106, с. 200): стильну сумку, пояс із красивою пряжкою, блокноти, ручки тощо.

Мал. 106. Шкільні аксесуари

Розмір одягу та взуття. Будь-який одяг потрібно купувати за відповідним фігурі розміром. Виробники маркують свої вироби, тобто наносять розміри одягу та взуття безпосередньо на товар, ярлики, контрольні стрічки.

У магазинах можна вдало придбати готовий одяг, якщо чітко знати свій розмір. Для того щоб правильно визначити розмір, потрібно знати такі мірки: обхват грудей, стегон і зріст. Ці мірки округляють до найближчого числа, що ділиться на 4. Загальний розмір одягу визначатиме розмір обхвату грудей, поділений на 2.

Наприклад, якщо отримані й округлені розміри становлять 158–84–90, то загальний стандартний розмір одягу за вітчизняними мірками буде 42 (84 : 2 = 42).

Отже, в Україні розмір одягу позначають трьома цифрами: першою цифрою позначають зріст, другою — обхват грудей, третьою — обхват стегон. Загальний розмір одягу визначає розмір грудей, поділений навпіл.

Головним параметром у визначенні розміру взуття є довжина стопи (мал. 107). Для визначення правильного розміру стань на чистий аркуш

паперу А4 та обведи контур стопи без припусків. Виміряй контур стопи між двома найвіддаленішими точками. Результат округли. Наприклад, 22,4 см — 22,5; 23,8–24.

Мал. 107. Вимірювання довжини та об'єму стопи

Узгодити розміри одягу і взуття різних країн світу зручно, користуючись таблицями 12 та 13.

Таблиця 12

Жіночий одяг							
Україна	40	42	44	46	48	50	52
Обхват грудей	80	84	88	92	96	100	104
Міжнародні	XS	S	M	M	L	L	XL
Європейські	34	36	38	40	42	44	46
Німеччина	34	36	38	40	48	50	46
Франція	34	36	38	40	42	44	46
Італія	34	36	38	40	42	44	46
США	—	8	10	12	14	16	18
Англія	—	—	8	10	12	14	16
Спортивний	1	2	3	4	5	6	7
Джинси	24/25	26/27	28/29	28/29	30/31	30/31	32/33

Таблиця 13

Жіноче взуття								
Україна	34	35	36	37	38	39	40	41
США	4	4.5	5.5	6.5	7	8	9	9.5
Англія	2.5	3	4	5	5.5	6.5	7	8
Італія	-	36	36	37	-	38	39	40
Франція	36	36.5	37	38	38.5	39	40	41
Довжина стопи	22	22,5	23	23,5	24	24,5	25	25,5

Навіть знаючи свій розмір, нову річ потрібно приміряти! Подивитися, як вона сидить на фігурі, чи вподобаний фасон одягу (взуття) пасує тобі.

Штани і **джинси** — універсальний і зручний вид одягу. Вони є в гардеробі практично кожної людини.

Штани — це давній різновид одягу, що має різне призначення. Їх шиють з різних видів тканини та різного фасону (мал. 108, *а*). Ніколи штани не шиються із джинсової тканини. Вони не мають лейбл, заклепок.

Штани обирають ті, хто надає перевагу класичному стилю.

Джинси — це штани з цупкої бавовняної тканини, як правило, прошиті кольоровими нитками. Їх шиють із заклепками, кишенями, нашивають лейбл, за яким можна визначити, до якої фірми та до якого стилю вони належать (мал. 108, *б*).

Джинси обирають ті, хто надає перевагу рухливому, спортивному стилю.

а

б

Мал. 108. Штани (*а*) і джинси (*б*)

Щоб носити річ із задоволенням, треба обирати її відповідно до призначення та особливостей фігури людини.

Кожному типу фігури — свій фасон одягу!

Добір штанів і джинсів. Молодь полюбляє різні фасони штанів і джинсів (мал. 109).

Мал. 109. Фасони джинсів і штанів

Як зробити правильний вибір?

Під час добору готових штанів або джинсів потрібно враховувати різні параметри.

ПАРАМЕТРИ

- розмір;
- об'єм стегон;
- довжина;
- колір;
- вид матеріалу;
- фасон.

Отже, щоб не викинути даремно кошти і вдало купити річ, потрібно знати особливості своєї фігури.

Особливості добору фасону штанів для різних типів фігури

1. *Із правильними пропорціями* — сміливо можеш добирати модель із низькою посадкою.
2. *Для стрункіх, високих* — із заниженою талією різної довжини, проте варто відмовитися від надто вузьких штанин.

3. *Для невисоких* — із прямими штанинами до підборів. І в жодному разі — облягаючі або занадто широкі!
4. *З не дуже тонкою талією* пасуватимуть моделі з завищеною талією.
5. *Із широкими стегнами й пласкими сідницями* підходитимуть моделі дещо розширені донизу.
6. *Для тих, хто вважає, що їхнім стегнам не вистачає об'єму,* — зі світлих грубих тканин, декорованих строченим малюнком, об'ємними кишенями, пряжками тощо.

У будь-якому разі, перш ніж купувати штани обов'язково приміряй їх.

Купувати джинси рекомендують ***на розмір менші, бо вони мають властивість розтягуватися, проте після прання дещо зсідатися.***

Технології догляду за одягом. Засоби догляду*. Купуючи новий одяг, на жаль, ми рідко замислюємося, а як за ним потрібно доглядати? Навіть не здогадуючись про важливі тонкощі, часом закидаємо річ у пральну машину разом з іншими речами або сміливо заносимо над нею гарячу праску. Лише коли річ безнадійно зіпсовано, ми починаємо розгадувати позначки на бирці, шкодуючи про те, що не зробили цього раніше.

Уважно вивчай рекомендації, позначені на ярликах, контрольних стрічках. Дотримуйся інструкцій виробників! Ну а щоб полегшити виконання всіх інструкцій, стеж за новинками техніки, які перуть ніжніше, ніж руки, сушать швидше, ніж вітерець, і прасують найупертіші складки.

Рекомендації по догляду за джинсовим одягом

- На джинсах не запрасовують стрілки — це вияв несмаку!
- Прання.
  1. Перевірити, щоб кишені були порожні.
  2. Застібнути виріб і вивернути навиворіт.
  3. Виріб темного кольору перед першим пранням варто замочити у підсоленій воді, додати трохи оцту. Це допоможе зберегти колір.
  4. Застосовувати пральний порошок лише для кольорових тканин.
  5. По можливості прати вручну. Порошок розводити теплою водою, а не сипати на виріб.
  6. Прати в машині з режимом делікатного прання.

Мал. 110. Засоби для прання

- Сушіння.
  1. Випраний виріб ретельно розправити, надавши потрібної форми.
  2. Сушити на свіжому повітрі, уникаючи сонячного проміння.
  3. Не вдягати вологий виріб — втратить форму.

* Пригадай матеріал по догляду за виробами з попередніх наших підручників.

Технології догляду за взуттям. Асортимент взуття дуже різноманітний. За призначенням його поділяють на: *сезонний, за статевими ознаками, повсякденний, святковий, спортивний, спеціальний, ортопедичний, профілактичний* тощо.

Способи і засоби правильного догляду за взуттям залежать від матеріалів, із яких воно виготовлене. Для виготовлення різних деталей взуття використовують різний матеріал.

МАТЕРІАЛИ

***Основні*:**

- для верху: шкіра та хутро (натуральна, штучна, синтетична), замша, текстильні матеріали (ткані й неткані);
- для підошви: жорстка шкіра, каучук, гума, пластмаса, деревина.

***Допоміжні*:**

- для оздоблення взуття: застібки, пряжки, тасьма, стрічки, шнури;
- для скріплення деталей взуття: нитки, цвяхи, гвинти, клей.

Умовні позначення на ярликах, підошві чи устілці взуття дають інформацію про матеріали, з яких воно виготовлено (мал. 111).

Мал. 111. Умовні позначення на ярликах взуття

Рекомендації по догляду за взуттям

1. *Взуватися* за допомогою спеціальної ложки, щоб не заминати задники.
2. *Очищати* взуття від пилу, бруду, солі після кожного виходу на вулицю.
3. *Просушувати* взуття за кімнатної температури, наповнивши його м'яким папером або скориставшись сушильним пристроєм (мал. 112).
4. *Змащувати* лише просушене шкіряне взуття на ніч спеціальним кремом або воском залежно від сезону.
5. *Полірувати* — надавати блиску взуттю, натираючи м'якою тканиною з ворсом перед взуванням.
6. *Очищати* шкіряне взуття протягом дня зручно спеціальними маленькими щітками-губками, просякнутими кремом.
7. *Очищати* взуття від сторонніх запахів, вкладаючи в нього сіль у торбинці або в паперовому пакетику.

Мал. 112. Сушильний пристрій для взуття

8. *Ремонтувати* вчасно, слідкувати, щоб набійки на підбори не надто стиралися, замки були справні тощо.
9. *Зберігати* взуття найкраще в окремих картонних коробках або полотняних мішечках у сухих і темних місцях, надавши йому потрібної форми.
10. *Захистити* взуття від молі, поклавши в нього лавандовий мішечок.

Для кожного виду взуття є спеціальні креми, щітки й гумки!

Правила добору взуття

- Запорукою вдало вибраного взуття є його неквапliва і правильна примірка. Примірку треба робити стоячи, бажано у другій половині дня, коли нога дещо ширша і плоскіша.
- Враховувати найбільш важливі параметри для добору взуття — довжину, ширину і повноту.
- Щоб вибрати взуття оптимальної ширини, потрібно вказівним пальцем руки провести по умовній лінії взуття від кістки великого пальця до мізинця ноги. Якщо шкіра трохи зморщується, то ширина взуття правильна.
- Контур пальців ніг не повинен випинатися на шкірі взуття.
- Пальці ніг не повинні тісно впиратися в носок взуття.
- Зберігати товарний чек на випадок, якщо виникне потреба обміняти взуття або повернути гроші.

Правила та санітарно-гігієнічні вимоги під час примірювання одягу та взуття

- примірюй нову нижню білизну лише поверх власної;
- літнє взуття приміряй на тонку шкарпетку, зимове — на теплу;
- щоб добре роздивитися одяг, вийди в ньому з примірочної й оглянь себе у великих дзеркалах;
- обов'язково порухайся в нових речах;
- ретельно оглянь якість швів в одязі, наявність дефектів;
- після шопінгу прийми душ, а куплені блузку, білизну, колготки, шкарпетки випери, верхній одяг попрасуй з обох боків (якщо виробник цього не забороняє).

До речі

Інноваційний австралійський проект mPort дає можливість назавжди позбутися від проблеми непідходящого розміру. mPort — це віртуальна приміpочна, яка нагадує вдосконалену фотокабінку.

1. Яку роль відіграють аксесуари у шкільному дрес-коді?
2. Як правильно визначити розмір одягу та взуття?
3. Чому потрібно дотримуватися інструкцій виробника по догляду за одягом і взуттям?
4. Досліди сучасні засоби для догляду за одягом та взуттям.
5. Як правильно вибрати собі взуття?
6. Чому потрібно дотримуватися правил і санітарно-гігієнічних вимог під час примірювання одягу та взуття?

Практична робота

Розробка інструкції з дотримання дрес-коду для учнів своєї школи

Уяви себе стилістом.

Інструменти та матеріали: ножиці, олівці, клей, альбоми, журнали, роздруківки з Інтернету, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи.

1. Розглянь різноманітні моделі одягу і взуття, використовуючи різні джерела інформації. Добери ті моделі, які можна використати для шкільного дрес-коду: шкільних занять, урочистих подій, свят, вечорів тощо.
2. Скомпонуй гардероб для шкільного дрес-коду за таким списком: одяг, взуття, аксесуари.
3. Разом із однокласниками розроби інструкцію в творчій формі (колаж, парад ескізів буклет і т. і.) для учнів вашої школи з дотримання дрес-коду.

Скарбничка мудрості

Манери людини — дзеркало, у якому відображається її портрет.

Йоганн Гете

Скарбничка мудрості

Купуйте менше, вибирайте краще і робіть це самі!

Вів'єн Вествуд

§20 Мистецтво вибору зачіски

Опорні поняття

З історії зачісок, вибір зачіски, фарбування волосся.

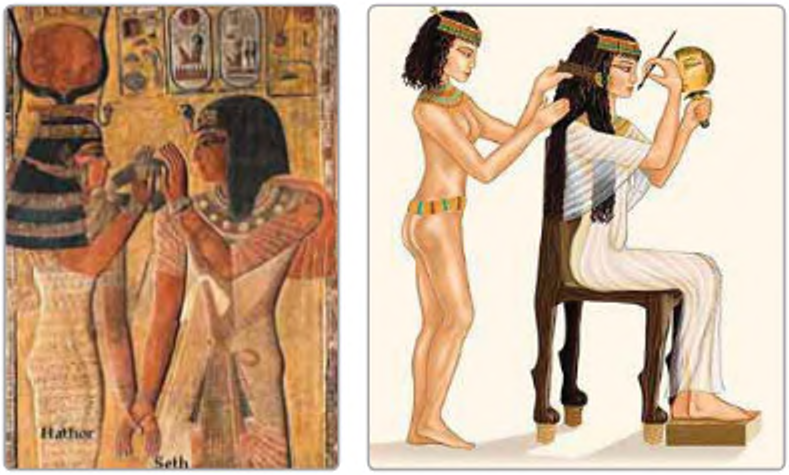
Навіщо це тобі потрібно?

Чи пасує тобі твоя зачіска? Давай розбиратися разом. Отримай поради від перукаря-стиліста у визначенні типу твого обличчя і зачісок, які тобі личитимуть.

З історії зачісок. У культурах різних народів світу волоссю та його впорядкуванню на голові завжди надавали великого значення. Довге, густе, розкішне волосся — це справжній подарунок природи. Майстерно виконані зачіски в усі часи були неабиякою прикрасою, вважалися символом багатства. За ними визначали приналежність людини до певного соціального класу.

За ставленням до волосся, особливостями зачісок можна судити про звичаї та обряди народів світу.

Єгипет. Завдяки розкопкам археологів ми знаємо, що єгиптяни вже 4000 років до Різдва Христового обрізали своє волосся ножами, вичісували його кістяними або дерев'яними гребенями, заколювали шпильками, часом нарощували його, милувалися собою у дзеркалі (мал. 113). Вони мали власних перукарів, манікюрниць, полюбляли робити макіяжі. Вочевидь, хотіли мати гарний вигляд і в загробному житті.

Мал. 113. Єгиптяни. 4000 — 300 рр. до н. е.

Єгиптяни також полюбляли різноманітні перуки з довгого волосся, шерсті баранців, пофарбованої бавовняної або лляної тканини, часом прикрашали їх дорогоцінними металами та камінням (мал. 114). Ох, і нелегко було носити таку перуку!

Мал. 114. Перуки єгиптян

Верховна особа Єгипту — фараон щодня носив перуку, сплетену з безлічі кісок. Такі зачіски пахли ароматними ефірними маслами. Фарбували волосся в різні відтінки червоного, синього і зеленого кольорів, використовували й золотий пил.

У перуках принців Єгипту збоку вплiталася коса. Єгипетські хлопчики голилися, лишаючи пасмо волосся над вухом (мал. 115, с. 210). Слуги, ясна річ, носили зачіски простіші. Замість людського волосся вони використовували у своїх перуках папірус, луб або звичайну тканину.

Мал. 115. Зразки чоловічих і жіночих зачісок єгиптян

Представниці прекрасної статі найбільше полюбляли два варіанти зачісок (мал. 115):

- напівкруглу перуку у формі шолома, куди вплiталися тонкі кіски, що зазвичай спускалися на вуха трьома шаруватими трикутними язиками;
- перуку з прямою хвилею падаючого волосся, рівно підстриженого з боків. Нагадує сучасну популярну зачіску каре.

Греція (1500–150 рр. до н. е.). У Стародавній Греції багато уваги приділяли акуратно укладеній зачісці. Жінкам, які не відповідали вимогам тодішнього закону, погрожували навіть штрафом. Діяв спеціально створений трибунал, який здійснював контроль за дотриманням закону.

З археологічних знахідок (ваз, горщиків, скульптур і письмових записів) ми можемо розгледіти моду на хитромудро сплетені зачіски у Стародавній Греції (мал. 116).

Мал. 116. Зачіски стародавніх греків

У 1500–650 рр. до н. е. гречанки носили спіральні локони. Особливо популярною була форма зачіски «грецький вузол». Темне волосся гречанок оживляли спеціальною сумішшю з шафрану.

Чоловіки також прагнули удосконалювати зачіски, але з великою обережністю. На початку домінувала мода на довге хвилясте волосся по плечі. Пізніше — коротке хвилясте волосся.

Для закручування волосся греки винайшли пристрій у формі трубки, куди вставлявся гарячий стержень для нагрівання. Зараз із упевненістю можна сказати, що це був унікальний прототип сучасних бігудів.

Стародавній Рим. На голові римських модників створювалися цілі шедеври — складні стильні зачіски зі штучними вкладеннями для об'єму, які подекуди трималися за допомогою спеціальних каркасів. Римлянки використовували для зачісок дорогоцінні шпильки, декоративні обручі, діадеми (мал. 117).

Мал. 117. Зачіски римлянок

Стародавній Рим у мистецтво створення зачісок вніс незамінне ноу-хау — щипці для завивання волосся. Хоча, звичайно, вони були далеко не досконалі.

До речі

У наш час модниці полюбляють зачіски у грецькому стилі. Можеш спробувати їх зробити — а раптом тобі сподобається!

Середньовічна Європа. У цей період зачіски для жінок стали більш стриманими, суворими. Волосся ховалося під накидками (мал. 118, с. 212). Тому складні зачіски вже не були актуальними.

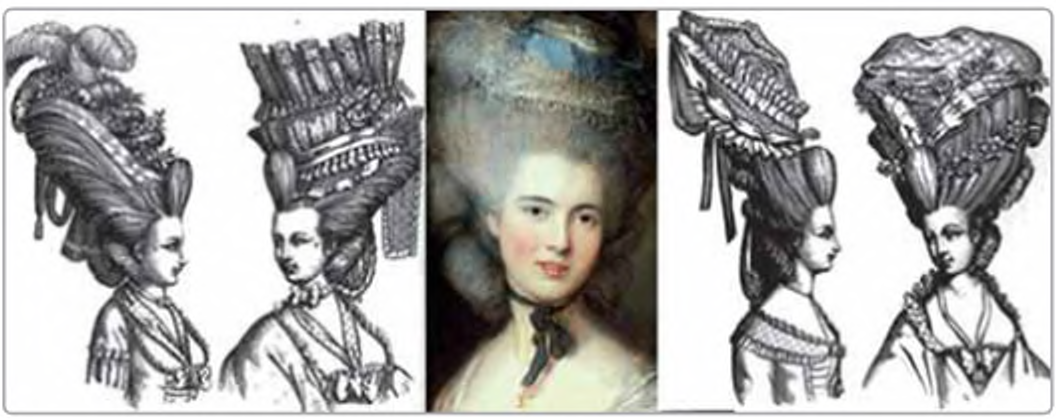

Мал. 118. Головні убори Середньовіччя

Лише з XIII ст. мода на зачіски з волосся знову почала розвиватися. У той час чоловіки навіть могли вплітати в зачіску квіти, а дівчата і жінки носити дорогі діадеми й золоті вінки.

У XVI ст. з'явилася мода на блондинок. Італійські жінки дружно взялись освітлювати волосся. Як прикраси використовували коштовності й спеціальні накидки. Не відстаючи від моди, жінки вищипували брови й підбривали волосся на лобі, щоб той здавався вищим.

Європа (XVIII–XX ст.). У другій половині XVIII ст. трапився «великий вибух». У моду ввійшли неймовірно громіздкі, пишні й високі зачіски (мал. 119). Ці витвори перукарського мистецтва були більш подібні на архітектурні споруди, ніж на прості зачіски.

Мал. 119. Мода на зачіски XVIII–XIX ст.

Власного волосся для спорудження таких зачісок явно не вистачало, тому в хід ішло абсолютно все: кінський волос, стрічки, вовна, дерево,

коштовності тощо. На створення такої зачіски витрачалося до 10-ти годин, а споруджували її навіть стоячи на східцях.

Початок XX ст. диктував моду на пишне, довге волосся. Проте вже в 20-ті роки людство шокує нове віяння моди — жінки з хлопчачими стрижками (мал. 120). Мода більше не є привілеєм лише королівських дворів, відтепер вона доступна простому люду. Моду диктують зірки кіно, сцени, естради. В образі жінки велику роль відіграє макіяж, уміння триматися прямо і з гідністю.

Мал. 120. Зачіски 20-х років XX ст.

Волосся в культурі українського народу. Звичаї та обряди, пов'язані з волоссям, відображають особливості культури нашого народу. Волосся, заплетене в одну чи дві коси, завжди було справжньою окрасою українських дівчат (мал. 121). Зазвичай у волосся вплітали кольорові бинди (стрічки). Зачіски прикрашали неймовірно гарними вінками з квітів. Кожна квітка мала символічне значення.

Мал. 121. Картини із зображеннями українських дівчат

Статус заміжньої жінки традиційно зобов'язував її тримати волосся покритим.

Сучасний світ стрімко змінюється, мода на зачіски також. Але довге, охайне, із здоровим блиском волосся завжди приваблює погляди й викликає захоплення (мал. 122, с. 214).

Мал. 122. Довге волосся — окраса жінки

Вибір зачіски. Зачіска кардинально змінює образ людини, іноді до невпізнання. Для того щоб дібрати саме ту зачіску, яка підійде найкраще, потрібно знати різні види зачісок і тип свого обличчя, його форму.

Світ сучасних зачісок дуже розмаїтий за формою, довжиною, об'ємністю, кольоровою гамою, призначенням тощо (мал. 123).

Мал. 123. Види сучасних зачісок

Корегування форми обличчя за допомогою зачіски. Звичайно, кожна особа унікальна й неповторна. Але завдяки правильному визначенню форми обличчя можна зрозуміти, яка зачіска найбільше буде личити, створювати гарний настрій.

Виокремлюють сім основних форм обличчя: овальне, кругле, квадратне, грушоподібне (трапеція), у формі серця, ромбоподібне, видовжене.

Визначити правильно форму обличчя найпростіше у такий спосіб: обвести контур свого обличчя маркером прямо на дзеркалі.

Форма обличчя визначається за контуром коренів волосся, а не за контуром черепа!

1. Овальна форма обличчя

1. Найширше місце — вилиці, від яких обличчя плавно звужується до лоба та підборіддя.

2. Лінія підборіддя округла, не надто вузька, не надто широка.
3. Обличчя біля скронь трохи ширше, ніж підборіддя.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	 Задумалась? Справді, важко зробити вибір, бо до такого обличчя личать майже всі види зачісок та макіяжів

2. Кругла форма обличчя

1. Довжина обличчя майже дорівнює його ширині.
2. Обличчя має плавні вигини, без жорстких кутів.
3. Лінія підборіддя округла, з м'якими обрисами.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Зачіска повинна візуально подовжувати кругле обличчя: об'ємний верх, злегка прикриті вилиці та щоки. Асиметрія: косий проділ, коса довга чілка, асиметрична зачіска в цілому, все, щоб зачіскою приховати зайву округлість обличчя. Якщо завите волосся, то пасма роблять ледь хвилястими. Бажано, щоб вони починалися нижче підборіддя.

3. Квадратна форма обличчя

1. Ширина вилиць, лоба та щік майже однакова.
2. Лінія підборіддя квадратна, з жорсткими кутами.
3. Риси обличчя мають чіткі виразні лінії.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Ні — зачіскам із чіткими геометричними лініями, короткою рівною чілкою. Уникайте довжини волосся до підборіддя. Короткі стрижки піксі прийнятні тільки з ніжними пасмами, які додають ніжності й жіночності

4. Грушоподібна форма обличчя

1. Підборіддя ширше, ніж лоб і вилиці.
2. Лице звужується до скронь.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Варто уникати: — занадто багато об'єму біля підборіддя; — волосся однієї довжини — потрібна багатошаровість; — гладкого пучка або кінського хвоста; — занадто коротких стрижок.

5. Обличчя у формі серця

1. Лоб і лінія волосся ширші, ніж нижня частина обличчя.
2. Вилиці значно ширші за підборіддя.
3. Підборіддя вузьке або загострене.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Варто уникати: — важких і об'ємних прядок на маківці; — короткої чілки; — жорстких, рваних прядок на рівні вилиць; — зачісок, які відкривають вуха більше, ніж наполовину; — зачісування волосся назад від скронь, залишаючи об'єм у верхній частині голови; — зайвого об'єму на рівні скронь.

6. Ромбоподібна форма обличчя

1. Найширша частина обличчя — вилиці, високі та загострені.
2. Лоб вужче, ніж ширина вилиць, приблизно такий самий по ширині, як і підборіддя.
3. Підборіддя вузьке або загострене.
4. Обличчя злегка витягнуте.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Категорично забороняється: — стрижки, які не залишають волосся в зоні шиї і підборіддя; — занадто багато об'єму на рівні вилиць; проділ посередині збільшує довжину обличчя; — короткі стрижки без чілки; — уникайте зайвого об'єму вгорі, особливо якщо не маєте чілки.

7. Видовжене обличчя

1. Довжина обличчя помітно більша, ніж його ширина.
2. Високі вилиці.
3. Високий розширений лоб.
4. Загострене підборіддя.

Зображення форми обличчя	Рекомендації щодо зачіски
	Варто уникати: — високих зачісок із відкритим обличчям; — зібраного волосся без чілки; — центрального проділу; — коротких високих зачісок без об'єму в області вилиць і підборіддя; — довгого прямого волосся без чілки.

Нова зачіска може зробити людину привабливою, підкреслити її переваги або, навпаки, зробити недоліки ще помітнішими. Саме тому вибирати зачіску потрібно особливо ретельно.

1. Чому жінки надають великого значення добору зачіски?
2. Визнач, для яких типів обличчя личать зображені зачіски. Відповіді обґрунтуй.
   а) квадрат — №...; б) трикутник — №...; в) коло — №...; г) довге — №...

1 2 3 4

Робота в групах

Гра «Порадник». Допоможіть один одному дібрати вдалу зачіску.

Практична робота

Визначення форми обличчя

Уяви себе перукарем-стилістом.

Інструменти та матеріали: лінійка, олівець, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

І спосіб.

1. Збери волосся на потилиці.
2. Уважно подивися у дзеркало і спробуй визначити форму обличчя.
3. Якщо на око це зробити важко, обведи губною помадою контур свого обличчя на дзеркалі. Потім роздивись, яку фігуру нагадує обведена форма.

ІІ спосіб. Тут знадобиться лінійка.

1. Відкрий лице, зібравши волосся ззаду.
2. Встань перед дзеркалом.
3. Лінійкою визнач довжину обличчя – від середньої точки чола до кінчика підборіддя.
4. Полічи третину довжини обличчя. Для цього отримане число потрібно поділити на три (цей результат позначимо літерою А).
5. Лінійкою виміряй проміжок від основи носа до кінчика підборіддя (цей результат позначимо літерою Б).
6. Останній етап — порівняльний аналіз двох результатів.

Якщо А більше за Б, то обличчя довге або квадратне.

Якщо А менше за Б — форма обличчя кругла або ромбоподібна.

А якщо обидва результати рівні, то тип обличчя наближений до овального або серцеподібного.

Скарбничка мудрості

Скромність — зворотний бік елегантності.

Коко Шанель

Скарбничка мудрості

Краса минеться,
а розум завжди знадобиться.

§21 Фарбування волосся

Опорні поняття

Засоби для фарбування волосся, природні засоби і народні рецепти.

Навіщо це тобі потрібно?

Якщо запитати будь-яку дівчину, що для неї найважливіше, – впевнені, що на перше місце вона поставить красу, зокрема й красу волосся. Але пам'ятай, красиве волосся – здорове волосся! Дізнайся про засоби фарбування, які для тебе будуть корисними, а які можуть нашкодити.

Створенню зачіски передує певна підготовка волосся.

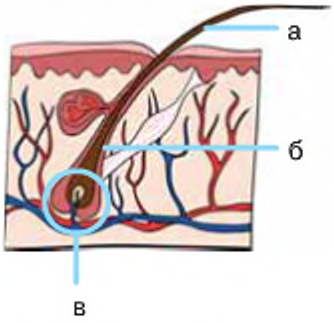
Кожна людина хоче мати здорове, красиве, струменисте з блиском волосся. Але, на жаль, не все робить, щоб воно було таким. Іноді навпаки — власноруч його нищить шкідливими засобами, пошкоджує структуру волосся (мал. 124).

З підручника для 6 класу* ми вже багато чого дізналися про волосся людини, його типи, інструменти й засоби по догляду за ним, а також про зовнішні чинники, які пошкоджують волосся. Серед них: фарби, лаки, висвітлювачі.

Засоби для фарбування волосся. Щоб зрозуміти, як ті чи інші фарби впливають на волосся і здоров'я людини, потрібно перш за все знати їхній склад. Сучасні виробники пропонують такі засоби для фарбування волосся.

* Дивись у наш підручник для 6 класу, § 30.

Перманентні фарби — найстійкіші, здатні зафарбовувати сивину, освітлити натуральний колір волосся на 1–3 тони або зробити волосся темнішим на кілька тонів, аж до чорного. Містять хімічні речовини: аміни, фенол, оксид бензолу та інші, які в результаті реакції з'єднуються з кератином усередині волосин, знищують природний пігмент і забарвлюють у заданий колір. Містять також токсичний аміак та перекис водню, які агресивно впливають на структуру волосся.

Мал. 124. Будова людського волосся: *а* — стрижень; *б* — корінь волосини; *в* — цибулина волосини

Висновок: перманентні фарби, у яких міститься високий відсоток агресивних хімічних реактивів для зміни кольору пасом, для підлітків категорично протипоказані!

Напівперманентні фарби — більш щадні. Змінюють колір на кілька тонів. Аміаку такі фарби не містять, у них додають комплекси поживних речовин, косметичних масел.

Відтінкові фарби — обволікають волосся, не проникаючи в його структуру, і швидко змиваються. Перевага цих препаратів у тому, що вони не містять аміаку, не проникають всередину волосини. Як правило, їх випускають у вигляді гелю, пінки або шампуню.

Натуральні рослинні фарби — хна й басма, які не лише фарбують, а й оздоровлюють волосся. Хна фарбує волосся в руді відтінки, а хна з басмою — у темно-коричневі та чорні (мал. 125).

Мал. 125. Відтінки хни і басми

Порошок хни і басми допоможе створити насичені та яскраві тони:

- чиста хна — яскравий рудий тон;
- рівні частини хни і басми — глибокий каштановий тон;

- пропорція хни й басми 1 : 2 — насичений чорний колір;
- 2 частини порошку хни й одна басми — переливчастий бронзовий відтінок;
- хна та міцна натуральна кава (проціджена, без цукру) або настій міцного чаю — світло-каштановий пастельний відтінок;
- хна та гарячий кагор (70 °С) — відтінок дикої вишні;
- хна та три грами сухого подрібненого листя ревеню — природний каштановий;
- хна та журавлиний сік додають відтінок червоного дерева;
- хна та міцний настій квіток ромашки — світлий золотистий тон.

Відтінкові й рослинні фарби, які виготовляє сучасна промисловість, — найбезпечніші для волосся, але менш стійкі. Швидке їх змивання дає можливість сміло експериментувати з новими відтінками для волосся.

Серед людей, які піклуються про своє здоров'я і красу, популярними стають народні рецепти зміни кольору. Для їх приготування використовують **природні фарбувальні засоби** (мал. 126).

Мал. 126. Природні фарбувальні засоби

Народні рецепти. Такі рецепти не лише дадуть бажаний відтінок волоссю, а й здоровий, променистий вигляд (табл. 14).

Таблиця 14

Народні рецепти

Компоненти	Приготування	Рекомендації, очікуваний ефект	Колір
Ромашка — одна склянка; вода — 0,5 літра; гліцерин — 3 столових ложки	Заварити міцний розчин квітів, настояти 2 год, розвести з гліцерином. Тримати на волоссі одну годину під поліетиленом	Гліцерин можна замінити відваром насіння льону	Світлий золотистий, освітлює на три відтінки

Компоненти	Приготування	Рекомендації, очікуваний ефект	Колір
Корінь ревеню (порошок) — 2 столові ложки; вода — 250 мл	Кип'ятити 20 хв., постійно помішуючи. Процідити й нанести на волосся, тримати під поліетиленовою шапочкою 40–60 хв., залежно від бажаного відтінку	Для досягнення більш світлого відтінку у відвар добавити 100 г яблучного оцту	Природний русий з золотистим або мідним відтінком
Шкаралупа зеленого грецького горіха — одна столова ложка; оливкове масло — 100 мл; галун — одна столова ложка	Шкаралупу подрібнити, перемішати з іншими компонентами і залити 50 мл крутого кип'ятка. Варити 15 хв., віджати й отриману кашицю нанести на прядки волосся. Витримати 40 хв.	Зміцнює волосся, добре знімає масність	Насичений натуральний каштановий тон
Лимонний сік — один лимон; водно-спиртовий розчин — у рівних частинах з соком	Перемішати і нанести на сухі прядки волосся. Сушити без фена, найкраще — на сонці, свіжому повітрі	Для більшого ефекту освітлення потрібно додати одну столову ложку рідкого меду з квітів білої акації. Усуває масність	Освітлює на три-чотири відтінки. Не рекомендується для сухого і ламкого волосся

Під час фарбування волосся, окрім знань про групи барвників, потрібно враховувати його стан, структуру, колір і тип (нормальне, жирне, сухе, змішане). Адже в кожної людини різна індивідуальна реакція на компоненти барвників. Також потрібно уважно вивчати всі рекомендації виробника фарб.

Дібравши вподобану косметику за складом, треба провести тест на індивідуальне сприйняття організмом. Нанести фарбу на прядку і витримати 15 хв. Якщо все гаразд, то цим засобом можна користуватися.

До речі

Офіційно вважається, що найдовше волосся у світі має китаянка Кси Квилинг. За даними Книги рекордів Гіннеса довжина її волосся становить 5 метрів 63 сантиметри. Кси відрощувала волосся майже сорок років!

1. Яка будова волосся?
2. Які види фарб для волосся пропонує сучасне виробництво?
3. Як впливають перманентні фарби на стан волосся?
4. Яка дія натуральних природних барвників на стан волосся?
5. Що потрібно враховувати під час добору фарбників для волосся?
6. Для чого змінюють колір волосся у твоєму віці?

Практична робота

Ознайомлення із засобами для фарбування волосся

Уяви себе перукарем.

Інструменти та матеріали: зразки упаковок засобів для фарбування волосся, робочий зошит.

Послідовність виконання роботи:

1. Ознайомся із зразками упаковок засобів для фарбування волосся.
2. З'ясуй призначення та склад кожного засобу для фарбування волосся.
3. Зроби висновки й рекомендації щодо добору засобів для фарбування волосся у твоєму віці.
4. Представ результати роботи у творчій формі (презентація, буклет, фото- або відеозвіт та ін.)

Скарбничка мудрості

Хороша, вродлива, тільки біда, що сварлива.

Скарбничка мудрості

Турботу про красу потрібно починати із серця і душі, інакше ніяка косметика не допоможе.

Коко Шанель

Завдання для самоперевірки до розділу 4*

Вибери правильну відповідь

1. Укажи сучасний підлітковий стиль одягу:
   а) спортивний;
   б) романтичний;
   в) кавай;
   г) фольклорний.

2. Який із перелічених стилів не належить до традиційних?
   а) кавай; б) діловий; в) хіпстери; г) треш.

3. Укажи серед зображених стилів стиль кавай.

1

2

3

4

4. Одяг, що показує приналежність людини до певної професійної чи соціальної групи, — це:
   а) повсякдений;
   б) індивідуальний;
   в) діловий;
   г) дрес-код.

5. Якими трьома цифрами позначають розмір одягу в Україні?
   а) зріст — обхват грудей — обхват стегон;
   б) зріст — довжина виробу — обхват стегон;
   в) зріст — обхват грудей — довжина виробу;
   г) довжина виробу — обхват грудей — обхват стегон.

* Завдання виконуй за двома варіантами. Перший варіант — непарні номери завдань, другий — парні. Усі завдання виконуй у зошиті. У підручнику не писати!

6 Штани з цупкої бавовняної тканини, часто із заклепками, кишенями, лейблами, як правило, прошиті кольоровими нитками — це:
а) штани;
б) штани-спідниця;
в) лосини;
г) джинси.

7 Який головний параметр визначення розміру взуття?
а) ширина стопи;
б) довжина стопи;
в) повнота стопи;
г) діагональ стопи.

8 Який вид взуття зображено на малюнку?
а) сезонний;
б) святковий;
в) спортивний;
г) повсякденний.

9 Укажи зачіску «каре».

1

2

3

4

10 Укажи спортивний вид взуття.

1

2

3

4

11 Укажи найбільш небезпечну фарбу для волосся.
а) рослинна;.
б) відтінкова;
в) перманентна;
г) напівперманентна.

12 Укажи найбільш безпечний засіб для укладання волосся:
а) бігуді;
б) електробігуді;
в) фен;
г) електровипрямляч.

Вибери дві правильні відповіді

1 Які стилі одягу є традиційними?
а) треш;
б) хіпстер;
в) спортивний;
г) романтичний.

2 Укажи моделі шкільної форми.

1 2 3 4 5

3 Які рекомендації по догляду за джинсами правильні?
а) прати в гарячій воді;
б) прасувати із стрілками;
в) випраний виріб ретельно розправити;
г) прасувати теплою підошвою праски або зовсім не прасувати.

4 Яких правил добору й купівлі взуття потрібно дотримуватися?
а) зберігати товарний чек;
б) купувати нове взуття без примірювання;
в) пальці ніг у взутті повинні тісно впиратися в носок взуття;
г) контур пальців ніг не повинен випинатися на шкірі взуття.

5 Які фарби для волосся найбільш безпечні?

а) перманентні;
б) напівперманентні;
в) рослинні;
г) відтінкові.

Установи відповідність, правильну послідовність

1 Установи відповідність між типами фігури людини та порадами добору джинсів для них:

а) високих;
б) невисоких;
в) з широкою талією.
г) з вузькими стегнами;
д) з правильними пропорціями.

1) будь-які моделі;
2) моделі з завищеною талією;
3) з прямими штанинами до підборів;
4) із заниженою талією різної довжини;
5) із світлих грубих тканин, об'ємними кишенями.

а	б	в	г	д

2 Установи відповідність між назвами умовних позначень на взутті та їх зображенням:

а) підошва;
б) матеріал верху;
в) матеріал підкладки.

1 2 3

а	б	в

3 Установи відповідність між назвами форм обличчя та їх зображеннями:

а) кругле;
б) овальне;
в) квадратне;
г) грушоподібне;
д) видовжене;
е) ромбоподібне;
є) у формі серця.

1 2 3

4 5 6

а	б	в	г	д	е	є

Дослідúй, обґрунтуй відповідь

1. Спроектуй образ школяра з далекого майбутнього. Опиши його стиль одягу, зачіску, аксесуари. Зроби це в бажаній для тебе формі: ескіз, малюнок, аплікація, колаж тощо.

Критерії оцінювання виконання завдань:

IV. Ух, молодець! — 75–100 %
III. Дуже добре! — 50–75 %
II. Ще трохи попрацюй і буде добре! — 25–50 %
I. Спробуй ще! — 25 %

ДОДАТКИ

Додаток 1

Посилання на сайти Будинків високої моди

www.dolcegabbana.it (офіційний сайт Будинку моди Dolce&Gabbana)
www.robertocavalli.it (офіційний сайт Будинку моди Roberto Cavalli)
www.gff.it (офіційний сайт Будинку моди Gianfranco Ferre)
www.joop.com (офіційний сайт марки Joop)
www.johngalliano.com (офіційний сайт Будинку моди John Galliano)
www.givenchy.com (офіційний сайт Будинку моди Givenchy)
www.gucci.it (офіційний сайт Будинку моди Gucci)
www.giorgioarmani.it (офіційний сайт Будинку моди Armani)
www.burberry.com (офіційний сайт Будинку моди Burberry)
www.johnrichmond.com (офіційний сайт Будинку моди John Richmond)
www.valentino.com (офіційний сайт Будинку моди Valentino)
www.kenzo.com (офіційний сайт Будинку моди Kenzo)
www.etro.it (офіційний сайт Будинку моди Etro)
www.iceberg.com (офіційний сайт Будинку моди Iceberg)
www.dsquared2.com (офіційний сайт Будинку моди Dsquared2)
www.ysl.com (офіційний сайт Будинку моди Yves Saint Laurent)
www.yohjiyamamoto.co.jp (офіційний сайт Будинку моди Yohji Yamamoto)
www.marcjacobs.com (офіційний сайт Будинку моди Marc Jacobs)
www.adidas.com/y-3 (офіційний сайт Будинку моди Y-3)
www.helmutlang.com (офіційний сайт Будинку моди Helmut Lang)
www.andrewmackenzie.com (офіційний сайт Будинку моди Andrew Mackenzie)
www.bikkembergs.com (офіційний сайт Будинку моди Dirk Bikkembergs)
www.viviennewestwood.com (офіційний сайт Будинку моди Vivienne Westwood)
www.hugoboss.com (офіційний сайт Будинку моди Hugo Boss)
www.roccobarocco.it (офіційний сайт Будинку моди Rocco Barocco)
www.trussardi.com (офіційний сайт Будинку моди Trussardi)
www.lanvin.com (офіційний сайт Будинку моди Lanvin)
www.dkny.com (офіційний сайт марки DKNY)
www.byblos.it (офіційний сайт Будинку моди Byblos)
www.moschino.com (офіційний сайт Будинку моди Moschino)
www.dior.com (офіційний сайт Будинку моди Dior)

Додаток 2

Як правильно дібрати фасон і довжину спідниці

Міні-спідниця

Підійде стрункім дівчатам середнього і невисокого зросту із правильною формою ніг

Спідниця-олівець до середини стегна

Підійде лише із стрункими ногами і стегнами

Спідниця-олівець до колін

Візуально виструнчує фігуру. Підійде більшості

Спідниця А-силуету до коліна

Підійде більшості

Широка спідниця до коліна

Підійде високим на зріст і з вузькими стегнами

Спідниця до середини литок

Прикрасить високу власницю красивих стрункіх ніг

Пряма спідниця-максі

Візуально подовжує фігуру, але якщо зріст низький може приземляти ще більше

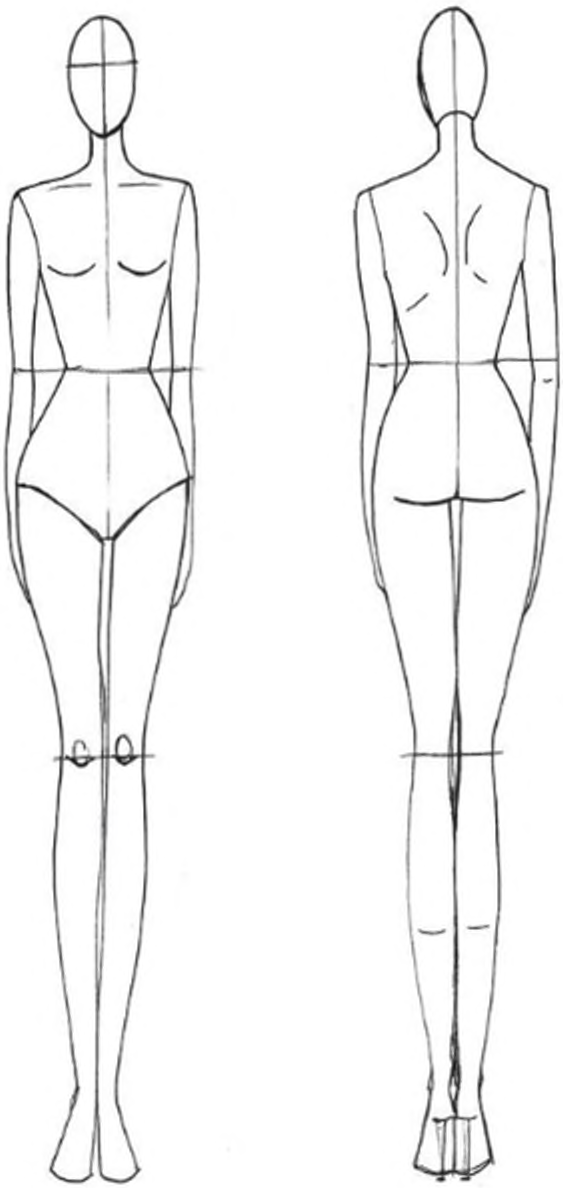
Широка спідниця-максі

Для дівчат високого зросту і зі стрункими стегнами

Додаток 3

Шаблон для розробки ескізу

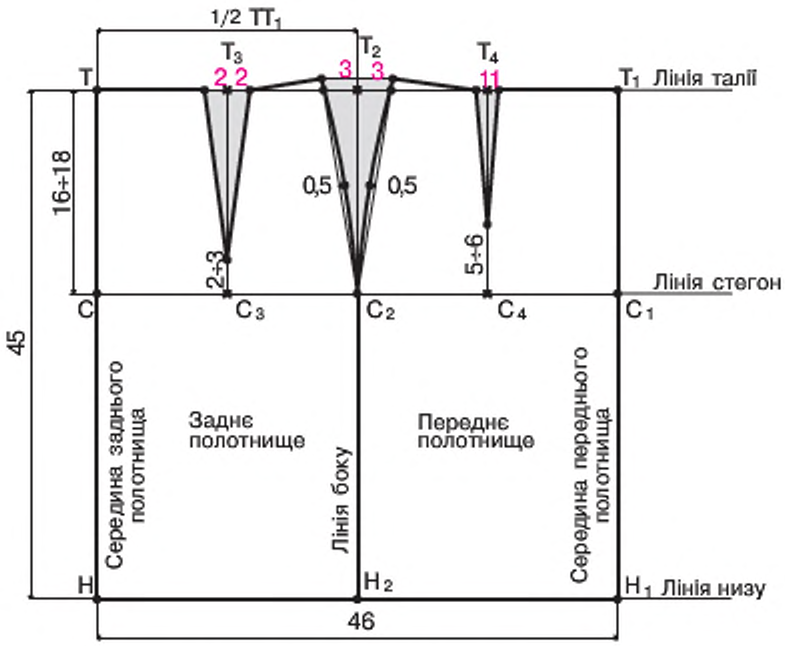

Додаток 4

Приклад кресленика викрійки основи спідниці

Мірки
Ст = 34 см
Сс = 46 см
Дв = 45 см

Базисна сітка
$ТТ_1$ = Сс = 46 см
ТН = Дв = 45 см
ТС = 16÷18 см
$ТТ_2 = Т_2Т_1$ = 46 : 2 = 23 см

Кресленик викрійки основи спідниці.

Розрахунок розхилу — глибини виточок:
Визначаємо суму розхилів передньої, задньої та бічної виточок:

$$\sum\textbf{виточок} = \textbf{Сс} - \textbf{Ст} = 46 - 34 = 12 \text{ см}.$$

Розхил бічної виточки: **1/2 від ∑виточок** = 12 : 2 = 6 см — відкладаємо від точки $Т_2$ порівну вправо та вліво для окреслення лінії бічного шва спідниці;

Розхил задньої виточки: **1/3 від ∑виточок** = 12 : 3 = 4 см;

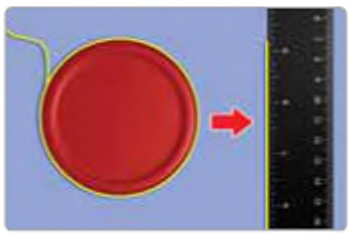
Розхил передньої виточки: **1/6 від ∑виточок** = 12 : 6 = 2 см.

Порада: При об'ємі стегон від 104 до 116 см рекомендуємо змістити лінію боку в бік заднього полотнища на 1 см. Для великих розмірів, при Ос більше 116 — змістити на 2 см.

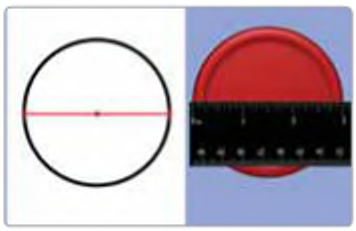
Додаток 5

Число π

Число *пі* — математична константа, що дорівнює відношенню довжини кола до його діаметра. Значення числа: π =3,14.... π = L / d

L — довжина кола

d — діаметр

Додаток 6

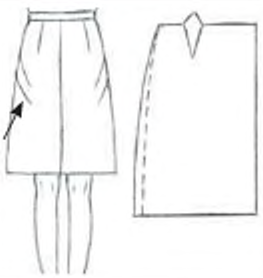
Матеріали для технічного конструювання виробів

Різноманітність матеріалів, які можна використати для конструювання швейних виробів, дуже велика: *папір для викрійок; шпалери; растрова калька; калька* (*під туш і під олівець*); *калька на фліселіні; неклейовий фліселін*; *масштабно-координатна* (*міліметрівка*); *обгортковий папір*; *поліетиленова плівка; пекарський папір*; *одноразові скатертини*; *обгортковий матеріал для електротоварів*; *плівка парникова прозора*; *«агротканина»*; *поштовий папір*; *плівка на підкладці з міліметрівки*; *щільний поліетилен*; *біопакети для сміття тощо*.

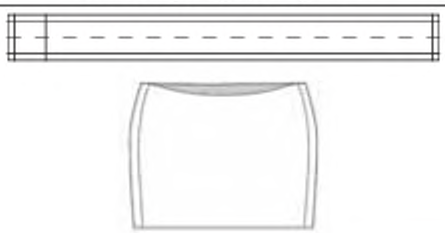
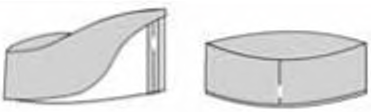
Додаток 7

Види дефектів спідниці

Дефект	Причини виникнення	Усунення дефекту	Малюнок
Поперечні заломи біля пояса на передньому або задньому полотнищах	Розхил виточок не відповідає фігурі (збільшений або зменшений)	Розпороти бічні, передні або задні виточки й відповідно зменшити або збільшити їхній розхил	
Спідниця широка за лінією стегон	Неправильно знято мірку Сс. Обрано велике значення прибавки на вільне облягання	Зайву тканину забрати в бічні шви або складки	
Спідниця прилягає до ніг спереду	Задовге переднє полотнище	Зменшити довжину спідниці посередині переднього полотнища за лінією талії	
Спідниця прилягає до ніг ззаду	Задовге заднє полотнище	Зменшити довжину спідниці посередині заднього полотнища за лінією талії	

Додаток 8

Технологічна послідовність обробки верхнього зрізу спідниці пришивним поясом під резинку

Послідовність операцій	Пооопераційне фото
Перевірити довжину пояса, вона повинна дорівнювати довжині верхнього зрізу спідниці плюс 2 см на припуски.	
З'єднати короткі зрізи пояса, залишивши у шві проміжок для втягування резинки.	
Припуски розпрасувати та закріпити строчкою. Пояс скласти навпіл уздовж виворітним боком всередину. Припрасувати.	
Прикласти пояс до лицьового боку верхнього зрізу спідниці.	
Пришити та обметати всі зрізи. Запрасувати зрізи в бік спідниці.	
Затягнути резинку. Кінці резинки з'єднати. 	

СЛОВНИЧОК МОДИ

Базисна сітка — сукупність вертикальних і горизонтальних ліній на кресленику швейного виробу, що позначають найбільш об'ємні місця фігури.

Дизайнер одягу — фахівець зі створення експериментальних зразків одягу, що визначають образ і стиль людини. Дизайнер винаходить нові технологічні рішення, розробляє декоративне оформлення й елементи, добирає колір, потрібні матеріали, створює аксесуари.

Ескіз моделі одягу — пласке графічне зображення моделі одягу, виконане від руки, без застосування креслярських інструментів із приблизним дотриманням пропорцій його частин.

Комбінаторика — метод проектування, у якому застосовують різні прийоми компонування структурних елементів у цілісну композицію виробу.

Кресленик основи швейного виробу — кресленик основних контурів деталей виробу.

Мода — тимчасова перевага тих чи інших уподобань, певних смаків, що виявляються у зовнішньому вигляді різних предметів.

Моделювання — процес створення нової моделі одягу, його зовнішнього вигляду.

Модель одягу — зразок виробу, нового за формами, обробкою, матеріалами та іншими ознаками.

Силует в одязі — площинне зорове сприйняття зовнішніх обрисів одягу.

Стиль — сукупність ознак, стійких елементів форми, виразних засобів у деталях одягу, які характеризують історичний період або індивідуальну манеру одягатися.

Технічне конструювання — це процес побудови кресленика деталей швейного виробу за ескізом, а також виготовлення викрійок для розкроювання тканини і пошиття одягу.

Фасон — зовнішня пластична форма одягу, зразок, за яким шиють одяг.

Хімічні текстильні волокна — волокна, які отримують у результаті хімічної обробки природної або синтетичної сировини з в'язкого стану в тверде волокно.

ЗМІСТ

Розділ 1. Основи матеріалознавства

§ 1. Штучні текстильні волокна. Властивості тканин штучного походження 8
Лабораторно-практична робота. Визначення волокнистого складу зразків тканини натурального і штучного походження 14
Завдання для самоперевірки до розділу 1 17

Розділ 2. Технологія виготовлення швейних виробів

§ 2. Моделювання швейних виробів. Стиль в одязі. Поясний одяг. 22
Практична робота. Визначення стилів одягу 35
Практична робота. Визначення поясного одягу за силуетом і кроєм 36
§ 3. Художнє моделювання поясного виробу 37
Практична робота. Виконання художнього й робочого ескізу поясного виробу 47
§ 4. Технічне конструювання поясного виробу 48
Практична робота. Зняття мірок для побудови кресленика спідниці 51
Практична робота. Побудова кресленика основи прямої спідниці 64
Практична робота. Технічне моделювання на основі прямої спідниці 65
§ 5. Добір і розрахунок тканини для виготовлення поясного виробу 67
Практична робота. Добір і розрахунок матеріалів для виготовлення поясного виробу 74
§ 6. Розкрій деталей швейного виробу 75
Практична робота. Розмічання та розкроювання деталей виробу 84
Завдання для самоперевірки до розділу 2 (§ 2–6) 88

§ 7. Послідовність пошиття спідниці 94
Практична робота. Визначення технологічної послідовності пошиття швейного виробу 97
§ 8. Машинні шви 98
Практична робота. Підготовка швейної машини до роботи 106
Практична робота. Виконання зшивного шва в розпрасування 107
Практична робота. Виконання шва упідгин із закритим зрізом 108
§ 9. Підготовка спідниці до першого примірювання. Перша примірка 110
Практична робота. Підготовка виробу до першого примірювання 112
Практична робота. Проведення першої примірки 114

§ 10. Обробка та з'єднання деталей крою поясного виробу 115
Практична робота. Обробка виточок, бічних швів 119
§ 11. Обробка застібки в спідниці 120
Практична робота. Обробка застібки-блискавки 123
§ 12. Обробка верхнього зрізу спідниці 125
Практична робота. Обробка верхнього зрізу спідниці 134
§ 13. Друга примірка. Способи обробки нижнього зрізу виробу 135
Практична робота. Проведення другої примірки. Обробка нижнього зрізу виробу 139
§ 14. Оздоблення швейного виробу 140
Практична робота. Оздоблення спідниці 149
§ 15. Остаточна обробка виробу 150
Практична робота. Остаточна обробка спідниці 154
§ 16. Оцінка якості швейного виробу. 156
Практична робота. Оцінка якості спідниці 158
Практична робота. Оцінка якості спідниці (у формі гри) 158
Завдання для самоперевірки до розділу 2 (§ 7–16) 162

Розділ 3. Основи техніки, технологій і проектування
§ 17. Комп'ютерне конструювання одягу 172
Практична робота. Ознайомлення з функціями програми САПР Redcafe 176
§ 18. Метод комбінаторики в проектуванні 177
Практична робота. Створення ескізу моделі спідниці методом комбінаторики 187
Завдання для самоперевірки до розділу 3 (§ 17–18) 188

Розділ 4. Технологія побутової діяльності
§ 19. Технології добору одягу і взуття та догляду за ними 196
Практична робота. Розробка інструкції з дотримання дрес-коду для учнів своєї школи 207
§ 20. Мистецтво вибору зачіски 208
Практична робота. Визначення форми обличчя 219
§ 21. Фарбування волосся 220
Практична робота. Ознайомлення із засобами для фарбування волосся 224
Завдання для самоперевірки до розділу 4 (§ 19–21) 225

Додатки 230

Словничок моди 237